

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΟ' ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, 1. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΜΑΪΟΥ 1972 | ΑΡΙΘ 10

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ, ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΣΤ'.

ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

1. Πρὸς διαφώτισιν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ εἴπωμέν τινα καὶ περὶ τοῦ Συνοδικοῦ Συστήματος, τὸ ὁποῖον διὰ τῶν αἰώνων ἐχρησιμοποίει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὡς διοργανωτικὸν καὶ διοικητικὸν ὄργανον τῆς καθόλου λειτουργίας αὐτοῦ. Ὁ Πατριάρχης συνεκάλει τὰς λεγομένας «ἐνιαυσίους» συνόδους ἀπᾶξ τοῦ ἔτους πρὸς λύσιν γενικωτέρας σημασίας ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Τὸ σύστημα τῶν «ἐνιαυσίων» συνόδων ἐπεκράτησεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἤδη τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α' τοῦ μεγάλου (527-565). Ἄλλ' ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ἐμφανίζονται αἱ λεγόμεναι «ἐνδημοῦσαι» Πατριαρχικαὶ σύνοδοι, εἰς ἃς ἐλάμβανον μέρος οἱ «ἐνδημοῦντες», ἤτοι οἱ κατὰ σύμπτωσιν παρεπιδημοῦντες ἐν Κων/πόλει Μητροπολίται. Τὴν «ἐνδημοῦσαν» σύνοδον συνεκάλει ὁ Πατριάρχης, ὁσάκις ἔκρινεν ἢ τὸ ἐπεῖγον τῶν ἐκκλησιαστικῶν υποθέσεων ἢ τὴν ἀνάγκην ἀποφάσεως ἐπὶ τινος ἐξ αὐτῶν, πρὶν τῆς συγκλήσεως τῆς «ἐνιαυσίου» συνόδου. Ἄλλ' ἢ «ἐκτακτοὶ ἐνδημοῦσαι» σύνοδοι, σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΔ' αἰῶνος,

μετεβλήθη εἰς «τακτικὴν ἐνδημοῦσαν» σύνοδον, εἰς ἣν ἐκαλοῦντο νὰ συμμετάσχουν οἱ Μητροπολίται τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἐπαρχιῶν. Μεταξὺ δὲ τούτων ἦσαν ὁ Μητροπολίτης Μόσχας, οἱ Μητροπολίται Οὐγγροβλαχίας καὶ Μολδαβίας, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας, οἱ Ἀρχιεπίσκοποι τῶν Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν Κύπρου, Ἀχρίδος, Τυρνόβου, Πεκίου κ.ἄ.

2. Ἡ ἐκλογή δὲ καὶ ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως ἐγένετο ὑπὸ τῆς «ἐνιαυσίας» πρότερον καὶ τῆς «δικακοῦς ἐνδημοῦσης» συνόδου ὕστερον, δι' ὑποβολῆς προτάσεως ἐκ τριῶν ὑψηφίων εἰς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου, ὅστις ἐξέλεγε τὸν ἕνα, συνηθέστατα τὸν πρῶτον, σπανιώτατα δὲ καὶ ἕτερον ἐκτὸς τῶν τριῶν! Δὲν εἶναι πρόθεσις ἡμῶν νὰ λεπτολογήσωμεν ἐπὶ τοῦ διοργανωτικοῦ καὶ διοικητικοῦ συστήματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου· οὔτε νὰ διαλάβωμεν περὶ τῶν, ἀναλόγως τῶν πολιτικῶν γεγονότων καὶ ἀνακατατάξεων ἐθνῶν καὶ λαῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς τελευταίας πρὸ τῆς Ἀλώσεως δεκαετίας, ἐπεληθουσῶν μεταβολῶν, ἀκόμη καὶ περιστολῶν

τῶν διοικητικῶν ἐξουσιῶν τοῦ Οἰκου-
μενικοῦ Πατριαρχείου. Ἀρκεῖ
μόνον νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι τὰς «ἐκτά-
κτους ἐνδημοῦσας» συνόδους, τὰς
ὁποίας συνεκάλει πρότερον, ὡς ἄκρι-
τον, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ
εἰς τὰς ὁποίας ὑπεχρεοῦντο πάντες οἱ ἐκπρόσ-
ωποι πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν
νὰ παρίστανται ἢ νὰ δικαιολογῶσι τὴν μὴ
παρουσίαν των, αἱ δημιουργηθεῖσαι ἐκκλησια-
στικαὶ ἀνάγκαι τότε ἐπέβαλον τὴν μεταβο-
λὴν τούτων σὺν τῷ χρόνῳ εἰς «ἐνιαυσί-
ους ἐνδημοῦσας συνόδους», ὑποχρε-
ωτικὰς διὰ τὸν Πατριάρχην. Ἄλλ' ἢ
ἐπελθοῦσα 400ετῆς σχεδὸν κατάκτησις τοῦ
Βαλκανικοῦ χώρου ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἢ
ἐκ τῆς νέας καταστάσεως ἐπιβληθεῖσα Πα-
τριαρχικὴ διοργάνωσις εἶχε νεκρώσει πᾶ-
σαν ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω προβλημάτων καὶ δια-
δικασιῶν συμμετοχὴν τῶν ἐκτὸς τῆς Τουρκικῆς
ἐπικρατείας Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

3. Ὁ προορατικὸς ὅμως καὶ μεγαλεπήβο-
λος νοῦς τοῦ Σεπτοῦ Πατριάρχου Ἀθηνα-
γόρου τοῦ Α' ἐπέτυχε καὶ πάλιν νὰ ἐπανα-
φέρῃ εἰς ζωὴν καὶ δρᾶσιν τὸ πανορθόδοξον
συνοδικὸν σύστημα διὰ τῶν «διορθόδο-
ξων διασκέψεων». Ἐὰν δὲ αἱ συνδια-
σκέψεις αὗται ἦτο δυνατόν νὰ συνέρχωνται
ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-
τριαρχείου, καὶ μάλιστα εἰς τακτὰς
προθεσμίας ἢ καὶ κατ' ἔτος, τότε θὰ ἱκανο-
ποιοῦντο πᾶσαι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι.
Ὅταν τὸ πρῶτον συνεκλήθη ἢ Α' ἐν Ρόδῳ
«Πανορθόδοξος Διάσκεψις» τὴν
30ὴν Σεβρίου 1961, ἐξεπλάγημεν πάντες καὶ
διηρωτήθημεν πῶς ἦτο δυνατόν, ἄνευ μακρᾶς
καὶ μετ' ἐπιστάσεως προετοιμασίας καὶ μελέ-
της τῶν συζητηθησομένων θεμάτων, νὰ συγ-
καλῆται «Πανορθόδοξος Διάσκεψις», ἣτις
δυνατὸν νὰ ἐγίνετο πρόξενος ἀντι-
θέσεων, διενέξεων καὶ ἀναταραχῶν μεταξὺ
ἀδελφῶν καὶ Ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν διὰ
πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους. Καὶ ὅμως ἢ
πρώτη αὕτη ἐν κυριολεξίᾳ «Πανορθό-
δοξος Διάσκεψις» ὑπῆρξεν, ἰδίᾳ διὰ
τὸ κῦρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατρια-
ρχείου, λίαν ἐπιτυχής. Καὶ ὁ Σεπτὸς
Προκαθήμενος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας,

ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀ-
θηναγόρας ὁ Α' ἐδικαιώθη πλήρως εἰς
τὰς προβλέψεις Του. Ἐπὶ τῆς πρώτης ταύ-
της «Διορθόδοξου Διασκέψεως»
ἐγράφησαν πολλά, ὥστε δὲν κρίνομεν ἀναγκαῖον
ν' ἀναλύσωμεν τὸ ἔργον τῆς. Παραπέμπομεν
τὸν ἀναγνώστην εἰς τοὺς τόμους τοῦ Περι-
οδικοῦ «Ἐκκλησίας» τῶν ἐτῶν 1961 καὶ 1962
πρὸς πλήρη ἐνημέρωσίν του.

4. Τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1968 συνῆλθεν
ἐν Γενεύῃ (Chambésy) «Πανορθόδοξος
Διάσκεψις», πρὸς μελέτην τῶν θεμάτων
τῆς συγκληθησομένης «Προσυνόδου»
πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἀπε-
φασίσθη τότε ἢ συγκρότησις Κεντρικῆς Ἐπι-
τροπῆς, ἣς μέλη εἶναι ἀντιπρόσωποι πασῶν
τῶν Ἀυτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.
Ἡ Γενικὴ Γραμματεία θὰ ἔχη ὡς ἑδρὰν τὸ
«Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-
τριαρχείου» ἐν Chambésy. Ἐκαστὸν τῶν
προτεινομένων πρὸς συζήτησιν ἐν τῇ Προσυν-
όδῳ θεμάτων, θὰ διαβιβάζεται πρὸς μελέ-
την εἰς μίαν ἐκάστην τῶν ἐπὶ μέρος Ἀυτοκε-
φάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἡ Κεντρικὴ
Ἐπιτροπὴ θὰ τακτοποιῇ μίαν ἐκάστην τῶν
ἀπαντήσεων τῶν ἐπὶ μέρος Ἐκκλησιῶν καὶ
θὰ καταρτίζῃ τὸν τελικὸν Κατάλογον τῶν θε-
μάτων, ὅστις θὰ τεθῆ πρὸς συζήτησιν καὶ
ἔγκρισιν ἐνώπιον τῆς μελλούσης νὰ συγκλη-
θῇ «Πανορθόδοξος Προσυνό-
δος».

5. Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 16
ἕως 28 Ἰουλίου 1971 συνῆλθεν εἰς τὴν πρώτην
σύναξιν αὐτῆς ἐν Σαμπεζῦ τῆς Γενεύης, καὶ δὴ
καὶ ἐν τῷ Ὁρθοδόξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριαρχείου ἢ Προπαρασκευαστικῇ Ἐπι-
τροπῇ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς
Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Μετὰ τινος μῆνας
ἐκυκλοφορήθη ὑπὸ τῆς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν
τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τρανουπόλεως
κ. Δαμασκηνοῦ Γενικῆς Γραμματείας βιβλίον,
φέρον τὸν τίτλον: «Πρὸς τὴν Μεγά-
λὴν Σύνοδον» καὶ ἐμπεριέχον: «Εἰσ-
ηγήσεις τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευα-
στικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐξ θεμάτων τοῦ
πρώτου σταδίου», Σαμπεζῦ-Γενεύης 1971
σ. 78. Συγχρόνως, ἐν τῷ Περιοδικῷ «Ἐκκλη-

σία), ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Προέδρου τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου Ἐκθεσις ἐπὶ τοῦ ἔργου τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς (48/1971), σ. 501-506). Ἐπίσης ἐν τῷ αὐτῷ Περιοδικῷ δημοσιεύεται ἐν συνεχείαις ὑπὸ τοῦ συναδέλφου Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ κ. Ἰωάν. Καρμίρη λεπρομερῆς «Ἐκθεσις ἐπὶ τῆς Διασκέψεως τῆς Προπαρασκευαστικῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς» (Ἐκκλησία, τ. 48, 1971, σ. 506 κ. ἐ.).

6. Τὰ θέματα, τὰ ὑπὸ τῆς Δ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἐν Σαμπεζύ-Γενεύης τὸν Ἰούλιον τοῦ 1968 εἰσηγηθέντα, εἶναι τὰ ἑξῆς: 1) Αἱ πηγαι τῆς θείας Ἀποκαλύψεως. 2) Πληρεστέρα συμμετοχὴ τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου ἐν τῇ λατρευτικῇ καὶ τῇ ἄλλῃ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας. 3) Ἀναπροσαρμογὴ τῶν περὶ νηστείας Ἐκκλησιαστικῶν Διατάξεων, συμφώνως ταῖς ἀπαιτήσεσι τῆς συγχρόνου ἐποχῆς. 4) Κωλύματα γάμου. 5) Ἡμερολογιακὸν καὶ 6) Ἡ Οἰκονομία ἐν τῇ Ὀρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ. Ἐνδεικτικῶς καὶ μόνον κατεχωρίσαμεν ἐνταῦθα τὰ κύρια σημεῖα τῶν θεμάτων, ἅτινα ἐπεξεργάσθη ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἡ συνελθοῦσα ἐν Σαμπεζύ τῆς Γενεύης τὸν Ἰούλιον τοῦ 1971, ἀλλὰ ταῦτα («ἀποτελοῦσι μὲν ὀριστικὰ εἰσηγητικὰ κείμενα, οὐχὶ ὅμως δεσμευτικὰ σχέδια συνοδικῶν ἀποφάσεων. Διὰ τῆς δημοσιεύσεως καὶ τῆς εὐρείας αὐτῶν κυκλοφορίας τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον καλεῖται νὰ ἀφυπνισθῇ συνοδικῶς καὶ νὰ ἐκφράσῃ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἀπόψεις αὐτοῦ μετέχον ἐνεργῶς τοῦ ἔργου τῆς προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου») (Εἰσηγήσεις σ. 7).

* * *

7. Ὁ ἐπιθυμῶν νὰ ἔχῃ πληρεστέραν ἀντίληψιν τοῦ περιεχομένου τῶν Εἰσηγήσεων καὶ

θεμάτων, δὲν ἔχει ἢ ν' ἀναζητήσῃ τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας μελέτας. Ὡς ἀντιλαμβάνεται πᾶς τις, τὸ ἔργον ὅπερ καλεῖται ἡ «Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας» νὰ ἐπιτελῆσῃ εἶναι καὶ καθ' ἑαυτὸ σπουδαῖον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐνότητά συμπασης τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας μεγίστης σημασίας. Ἡ παρακολούθησις δὲ ἀπὸ μέρους τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας τῶν τεθέντων πρὸς μελέτην θεμάτων καὶ τῶν μελλουσῶν νὰ ἐκφρασθῶσιν ἀπόψεων οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἐπὶ μέρους διοικήσεων ἐκάστης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν δυναμένων νὰ ἐκφράσῃσιν γνώμας θεολόγων καὶ ἐτέρων θρησκευομένων τάξεων ἐκ τοῦ πληρώματος τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, εἶναι μεγίστης σημασίας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἐνότητά συμπασης τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος. Τὸ ὀρθόδοξον πλῆρωμα τῆς ἰδικῆς μας Ἐκκλησίας ὀφείλει μετὰ προσοχῆς καί, δύναμαι νὰ εἶπω, μετὰ δέους θρησκευτικοῦ, νὰ μελετᾷ καὶ ἐμβαθύνῃ εἰς τὰ θέματα ταῦτα, ἅτινα δυνατόν νὰ χαράξουν τὴν περαιτέρω πορείαν τῆς συνεργασίας πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς τε ἀλλήλας, καὶ μάλιστα ἐν τῇ διαχαράξει ἐνιαίας διορθόξου πολιτικῆς ἐναντι τῶν τε παγκοσμίων προβλημάτων, ἅμα δὲ καὶ τῶν διεκκλησιαστικῶν.

8. Πᾶσαι αἱ γνῶμαι, ἐν εὐλαβείᾳ καὶ φόβῳ Θεοῦ ἐκφραζόμεναι, μάλιστα δι' ἐπισήμων ὑπομνημάτων εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, θὰ τύχουν τῆς δεούσης προσοχῆς. Δύνανται δὲ αὗται ν' ἀποβοῦν τὰ μάλιστα ὠφέλιμοι καὶ ἐποικοδομητικοί, ὅταν εἶναι νηφάλιοι καὶ ἀντικειμενικοί.

Ἄλλὰ θὰ συνεχίσωμεν!

Κ Ω Ν. Γ. Μ Π Ο Ν Η Σ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΤΟ ΠΑΣΧΑΛΙΝΟΝ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθηνῶν ἁγίας Ἀ' ἀπηύθυνε τὸ ἀκόλουθον μῆνυμα ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα:

† ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης
καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

Χάρις καὶ εἰρήνη παρὰ Χριστοῦ Ἀναστάντος.

Ἐν συνεχείᾳ αἰώνων καὶ ἐν συνεχείᾳ πίστεως, ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ τούτου Θρόνου, υπερβαίνοντες τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν, κηρύττομεν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Ἐσταυρωμένου.

Χριστὸς Ἀνέστη!

Συνηγμένοι μετὰ τῶν ἑνδεκα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ὀρθοῦ τῆς Μιᾶς τῶν Σαββάτων, ἔμπλεοι τοῦ βιώματος τοῦ ὑπερφου καὶ τῆς προσδοκίας αὐτοῦ, λαμβάνομεν πείραν τῆς Ἀναστάσεως ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς, διὰ μέσου τῶν κεκλεισμένων θυρῶν, χαροποιοῦ, εἰρηνικῆς καὶ παντοδυνάμου παρουσίας τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν.

Καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων... ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ λέγει αὐτοῖς... καὶ λέγει ἡμῖν: Εἰρήνη ὑμῖν.

Ἐν τῇ εἰρήνῃ ταύτῃ τοῦ Ἀναστάντος Ἰησοῦ, γεύομεθα τῆς ἀκυμάντου χαρᾶς τοῦ Πάσχα, ἦν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ἡμῶν. Συγχρόνως ὁμοῦ ἀναγνωρίζομεν εἰς τὸ δεδοξασμένον τῆς Ἀναστάσεως Σῶμα τοὺς τύπους τῶν ἡλῶν καὶ τὴν οὐλήν τῆς λογισθεῖσης πλευρᾶς, τοῦ Πάθους τὰ στίγματα καὶ τὴν μνήμην — τὰ ἀνεξίτηλα δείγματα τῆς πρὸς ἡμᾶς θείας ἀγάπης καὶ τῆς μέχρι Θωμᾶ συγκαταβάσεως. Καὶ ἔτι πλέον· εἰς τὰ καὶ τῆς Ἀναστάσεως ἐπιζῶντα σημεῖα τῆς Σταυρώσεως, ἔχομεν τὴν ἔνδειξιν καὶ τὴν ὑπόμνησιν, ὅτι ἡ Ἀνάστασις, καίτοι θριαμβεῖ τοῦ κακοῦ, τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου, ἐν τούτοις, κατ' ἀνεξιχνίαστον μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας, δὲν ἀπαλείφει τὸν πόνον, οὔτε τὴν μνήμην τοῦ πόνου.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου ἐπίδειξις πρὸς τοὺς Μαθητὰς τῶν στιγμάτων τοῦ Πάθους δὲν εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον πιστοποιήσις τῆς ταυτοπροσωπίας

τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ τοῦ Ἀναστάντος, ἀλλὰ καὶ μία μαρτυρία καὶ μία εἰδοποίησις, ὅτι, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, ὁ Χριστὸς μετὰ τοῦ ἐκ τῆς Ἀναστάσεως προελθόντος Σώματος Αὐτοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, θὰ πορεύηται ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὄχι ἀσχέτως τοῦ Πάθους καὶ τῆς Σταυρώσεως. «Μνημονεύετε τοῦ λόγου, οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ Κυρίου αὐτοῦ· εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ ὑμᾶς διώξουσιν. Ἐν τῷ κόσμῳ θλίβιν ἔξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον». «Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε».

Πιστεύοντες εἰς τὸν Θεόν καὶ εἰς τὸν Χριστὸν Αὐτοῦ καὶ διηνεκῶς ἀντλοῦντες θάρρος ἐκ τῆς Ἀναστάσεως, σταθερῶς πορευόμεθα τὴν ὁδὸν τῆς Θεῆς Οἰκονομίας, μὲ ἀτάραχον τὴν καρδίαν, ἀντιμετωπίζοντες πᾶσαν ἀντιξοότητα. Τοῦτο δέ, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐν τῇ βιωματικῇ γνώσει καὶ κατὰ πρόσωπον θεωρήσει τῶν περὶ ἡμᾶς, ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, πραγματικότητων καὶ τῆ κατ' ἀξίαν ἐκτιμῆσει αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐν τῇ βεβαιότητι, ὅτι πιστὸς μένει ὁ Ἀναστὰς Κύριος, ὁ εἰπὼν «ἐδόθη πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς... καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος».

Ἐν τοιαύτῃ διαθέσει πνεύματος καὶ καρδίας ἐπικοινωνοῦμεν πατρικῶς, κατὰ τὴν κλητὴν καὶ ἀγίαν ταύτην ἡμέραν, μεθ' ὑμῶν, τῶν ἐνταῦθα καὶ ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης, προσφιλῶν ἡμῖν τέκνων τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, καὶ καλοῦμεν ἅπαντας, ὅπως, λαμβάνοντες φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός, δοξάσωμεν καὶ προσκυνήσωμεν εἰς τοὺς δαφνηφόρους Ἱεροὺς Ναοὺς ἡμῶν τὸν Ἀναστάντα Κύριον καὶ ἑορτάσωμεν Πάσχα ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰρήνῃ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως καὶ πρὸς πάντας ἀνθρώπους.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἀπονέμοντες πᾶσιν ὑμῖν τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογίαν, ἐν χαρᾷ προσφωνοῦμεν ὑμῖν: Χριστὸς Ἀνέστη!

Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἅγιον Πάσχα τοῦ 1972

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

400 ΕΤΗ ΑΠΟ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ

ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΛΟΥΚΑΡΙΣ

Νέαν ἐπέτειον ἐκ τῆς λαμπρᾶς καὶ ἐνδόξου ἱστορίας αὐτῆς ἄγει καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ περίπυστος Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξανδρείας. Μετὰ τὴν περυσινήν ἐπέτειον τῆς συμπληρώσεως ἑκατὸν ἐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου Μεταξάκη, ἐφέτος ὀφείλομεν νὰ τιμήσωμεν τὴν μνήμην ἐτέρου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, τοῦ Κ υ ρ ί λ λ ο υ τοῦ Λ ο υ κ ἄ ρ ε ω ς, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 400 ἐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του.

Ὁ Κύριλλος ὁ Λούκαρις ἐγεννήθη τὴν 13ην Νοεμβρίου 1572 εἰς τὸν Χάνδακα τῆς Κρήτης, ἐκόσμησε τὸν Ἀλεξανδρινὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον ἀπὸ τοῦ 1601 μέχρι τοῦ 1620 καὶ ἐν συνεχείᾳ διετέλεσε πεντάκις Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μέχρι τοῦ 1638, ὅτε μαρτυρικῶς ἐτερμάτισε τὸν βίον του.

Ἡ δρᾶσις τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως συμπίπτει μὲ τὴν περίοδον τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, καθ' ἣν αὕτη ἦτο «ἐρημος χριστιανῶν», ἐνῶ ἐξωτερικῶς ἔγραψε μίαν ἐκ τῶν πλέον ἐκπληκτικῶν σελίδων τοῦ ἑλληνικοῦ Χριστιανισμοῦ.

Νομίζω, ὅτι ἡ περίοδος αὕτη ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 15ου αἰῶνος μέχρι τῶν μέσων τοῦ 17ου αἰῶνος, ἀποτελοῦσα φωτεινὴν περίοδον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξανδρείας, δύναται νὰ παραβληθῇ μὲ τὴν ἐπίσης ἀκμάζουσαν περίοδον τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας, ἣτις συμπίπτει μὲ τὴν ἄνοδον τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου εἰς τὸν Ἀλεξανδρινὸν Θρόνον, τὸ 328, καὶ τερματίζεται μὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου ἢ τὴν πτώσιν τοῦ Πατριάρχου Διοσκόρου. Ἡ διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἡ δευτέρα περίοδος τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας εἶναι τόσον ἱστορικὴ, ὅσον καὶ τραγικὴ. Καὶ τὸ γεγονός τοῦτο δύναται νὰ ὀδηγήσῃ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας εἰς μίαν ἀπλήν, ἀλλὰ σπουδαίαν διαπίστωσιν, ὅτι τίποτε δὲν δύναται νὰ καταλύσῃ τὸ κύρος καὶ τὴν γοητείαν τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, καί, ὅτι ἡ αἴγλη αὐτοῦ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πλῆθος τοῦ ποιμνίου του. Ἡ διαπίστωσις αὕτη ἀποτελεῖ διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν πολὺτιμον κεφάλαιον. Ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας ἐνισχυομέ-

νη ἐκ τῶν σημερινῶν συνθηκῶν, καὶ δὴ ἐκ τῆς ἐλευθερίας μεθ' ἧς κινεῖται ἐν τῇ Ἐδρᾷ τοῦ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, θὰ συνεχίσῃ νὰ διαδραματίζῃ τὸν πανορθόδοξον αὐτοῦ ρόλον.

Ἄλλ' ἐὰν ἀποτελῇ σπουδαῖον γεγονός ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἱστορίᾳ ἡ ἀκτινοβολία τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας ἀπὸ τοῦ Ἰωακείμ τοῦ Πάνου 1486-1565 μέχρι Μητροφάνους τοῦ Κριτοπούλου 1636-1639, τυγχάνει ἐξ ἴσου ἐκπληκτικόν, ὅτι ἡ μακρὰ αὕτη σειρά τῶν διακεκριμένων Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας προῆλθεν ἐκ τῆς μεγαλονήσου Κρήτης. Ὁ Ἀλεξανδρείας Σίλβεστρος 1566-1590, ὁ Ἀλεξανδρείας Μελέτιος ὁ Πηγᾶς 1590-1601, ὁ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλος ὁ Λούκαρις 1601-1620 καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Γεράσιμος ὁ Σπαρταλιώτης ὑπῆρξαν βλαστοὶ τῆς Κρητικῆς Ἐκκλησίας, ἣτις ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἔδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸν Ἀλεξανδρείας Μελέτιον τὸν Μεταξάκη 1926-1935.

Ὁ Κύριλλος ὁ Λούκαρις ἀνήκει εἰς τὴν χορείαν τῶν μεγάλων προμάχων τοῦ Γένους καὶ εἰς τὴν σептὴν στρατιάν τῶν ἀξίων ὑπερασπιστῶν τῆς Ὁρθοδοξίας. Δὲν ὑπολείπεται τῶν μεγάλων Πατριαρχῶν τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, οὔτε τῶν μεγάλων Πατριαρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὃν καθηγίασε διὰ τοῦ τιμίου αὐτοῦ αἵματος.

Καθ' ὃν χρόνον ὀλόκληρος ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κατεπιέζετο ἢ λυσσωδῶς ἐβάλλετο ὑπὸ τῆς Λατινικῆς προπαγάνδας ἢ κατεσπαράσσετο ἐκ τῆς συναλλαγῆς, δύο πρόσωπα ὕψωσαν τὸ ἀνάστημά των καὶ διετήρησαν τὸ κύρος καὶ τὸ γόητρον τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ αὐτοὶ ἦσαν οἱ ὁμότροποι καὶ ὁμόθρονοι Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας Μελέτιος ὁ Πηγᾶς καὶ Κύριλλος ὁ Λούκαρις. Ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος εὕρισκετο ἐν ἐξαθλιώσει, ὁ Ἀντιοχειανὸς ἐν παραλυσίᾳ, ὁ Ἱεροσολυμιτικὸς ἐν καταπτώσει καὶ ἡ ὁμόδοξος Ρωσία ἐν ἐσωτερικῷ σπαραγμῷ. Ἐντὸς τῆς ἀπελπιστικῆς αὐτῆς καταστάσεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ὁ Ἀλεξανδρινὸς Θρόνος ἀπέβη πολὺτιμος καὶ γενναῖος παράγων διὰ τὸ ὑπόδουλον Γένος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ.

Ὁλόκληρος ἡ ζωὴ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως ὑπῆρξεν ἀπὸ τῆς νεανικῆς αὐτοῦ ἡλικίας πλήρης ἀγώνων ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Εἰς νεαρὰν ἡλικίαν δις ἐστάλη εἰς Πολωνίαν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς κινδυνευούσης Ὁρθοδοξίας. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἐπιτυχία τοῦ Λουκάρεως εἰς Πολωνίαν, ὥστε ὁ στοργικώτατος Πηγᾶς ἔγραφε πρὸς αὐτὸν τὸν Κύριλλον «...περιφανὼν γονέων παῖδά σε οὐχ ἡ τύχη, ἀλλὰ Θεὸς ἔφουσε· θρέμμα δὲ Ἀρχιερέων ἐπὶ ἀρετῇ, καὶ βίου λαμπρότητι, καὶ σπουδῇ πάσῃ, καὶ λόγων ιδέαις βεβοημένον. Ἐκέντρισε δὲ θρόνῳ Ἀποστολικῷ τῷ τῶν Ἀλεξανδρέων δηλαδή, καὶ διὰ χειρῶν τῶν ἐμῶν... Ἐμὲ δὲ τὰ κατὰ σὲ σκοποῦντα ἐπιμελέστερον, εὐέλπιδα τίθησιν... Μὴ ἀποκάμης τρέχων, καὶ πικτεῦων, καὶ ἀγωνιζόμενος, ἕως τῶν βραβείων εὐμοιρήσειας. Εἰ δὲ ἡμῖν ὅσον τάχος μετὰ γε ἀσφαλείας ἀποκαταστήσεις... Μὴ βραδύνης ἐπὶ ξένης· ὁ θρόνος οὐ ζητεῖ τι τῶν σῶν, ἀλλὰ σέ».

Ἀπὸ τοῦ 1601 μέχρι τοῦ 1620 ἐτίμησε τὸν Ἀλεξανδρινὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον καὶ ἀπὸ τοῦ 1620 ἢ 1621 μέχρι τοῦ 1638 πεντάκις ἐπατριάρχευσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. (Τὸ 1612 κλήρος καὶ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξήτησαν τὸν διορισμὸν τοῦ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως «εἰς ἐπιστασίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου» καὶ ἐξεδόθη μάλιστα καὶ διάταγμα βασιλικόν, περὶ τὰ μέσα τοῦ 1612, ἀλλὰ μητροπολίται τινες ἤγειραν πόλεμον κατὰ τοῦ Κυρίλλου. Τότε ὁ Λούκαρις ἔκρινε φρόνιμον νὰ παραιτηθῆ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀλεξανδρείαν. Αὕτη κατὰ τινες θεωρεῖται ἕκτη πατριαρχία τοῦ Κυρίλλου ἐν Κωνσταντινουπόλει). Πεντάκις ἐξεβλήθη, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐπανῆλθεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ὁ ἀκατάβλητος μαχητής, ἵνα τελικῶς ἐπισφραγίσῃ τὰ ὑπὲρ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας παλαισμάτα του διὰ τοῦ μαρτυρικοῦ του θανάτου. Ἐδολοφονήθη ὁ πολύτλας Πατριάρχης εἰς ἡλικίαν 66 ἐτῶν, ἀφοῦ ἐπατριάρχευσεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ 38 ἔτη.

Ἦδη πρὸ τῆς εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἐγκαταστάσεως τοῦ Κυρίλλου ἔγραφεν ἐκ Ζακύνθου ὁ Θεόφιλος Κορυδαλλεύς: «Ἄλλ' ἡ μέλλουσα ταύτην τελεταρχικὴ τοῦ Πνεύματος χάρις εἰς τὴν ἀκροτάτην ἐνιδρύσαι περιωπὴν πολὺ πρότερον ἐπὶ τὴν ἀκρόρειαν τῶν ἀρετῶν προεβίβασεν, μὴ μόνον θεαρχικῆς ἐλλάμψεως δῶρον, ἀλλὰ καὶ αἰς κατεκόσμησεν ἀρεταῖς κατάλληλον... καὶ πάντων πάσαις χερσίν καὶ γνώμαις ὑπεραρθῆναί σε τῷ ἀξιώματι θείας ἐστὶ ἀντικρυς μοίρας προαγούσης ἤδη ἐφ' οἷς καὶ κατέπεμψε λειτουργήμασι... ἀλλ' ἐπὶ μεσημβρίαν ἀπο-

κλίνας τὰς κυναίων ἀνδρῶν πόλεις καὶ χώρας κατηύγαζες· νυνὶ δὲ ἀπὸ τῆς ἑαρινῆς ἀνίσχων ἰσημερίας, τὸ καλὸν ἡμῖν ἀνέτειλας ἕαρ, ὃ ψυχὰς πιστῶν καταθάλλει, μονονουχὶ πεπηγυῖας τῷ ψύχει τῆς πρὸς τὰ καλὰ διαθέσεως· ἕαρ, ὃ καθιδύνει τοὺς θείου οἴκου ποθοῦντας εὐπρέπειαν· ὃ ποικίλλει καταστέφον τὸν λειμῶνα τῆς Ἐκκλησίας μυρίοις ὄσσοις εὐώδεσι τῶν ἀρετῶν ἄνθεσιν... Ταῦτά σοι καὶ προκαλεῖται σοὶ τὴν εὐλογίαν τῶν παριόντων, καὶ πάντας ἕδειν ἐγείρει τῆς θεοσέπτου ψυχῆς σου τὰ προτερήματα».

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καὶ ἡ Ἐκκλησία του, ἀδέσμευτοι σήμερον ἀπὸ τὰς προκαταλήψεις τοῦ παρελθόντος, ὀφείλου νὰ τιμήσουν δεόντως τὸν νουνεχῆ καὶ φωτισμένον ἱεράρχην, τὸν ἀκατάβλητον Ἕλληνα Πρωθιεράρχην, τὸν «περιβόητον ἐπὶ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ».

Ὁ κατὰ τοῦ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως Ἰησοῦτικὸς πόλεμος καὶ ὁ τραγικὸς αὐτοῦ θάνατος ἀποτελοῦν τὰς πλέον μελανὰς σελίδας εἰς τὰς σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν Λατινικῆς καὶ Ἑλληνικῆς, καὶ δὲν γνωρίζω πῶς εἶναι δυνατόν τόσον εὐκόλως νὰ λησμονηθοῦν παρόμοια γεγονότα καὶ ν' ἀπορρίψωμεν τὰ πελώρια τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀναστήματα, τὰ ὁποῖα ἀπέτρεψαν τὴν υποδούλωσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ τοῦ Πνεύματος αὐτῆς εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι συνέβαλον εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς ἡμετέρας αὐτοκρατορίας. Ὁ νομοδιδάσκαλος Μάρκος Ρενιέρης γράφει ὅτι «ἡ ἱστορία πρὸς αἴσχος τοῦ καθολικισμοῦ ἀπεμνημόνευσε καὶ τῆς τιμῆς (τοῦ τετιμημένου), ἦν ἐδαπάνησεν ἡ ρωμαϊκὴ ἀδλῆ, ἦν ὁ μὲν Rycaut εἰς 50.000 κορώνας ἀριθμεῖ, ὁ δὲ Σαργέδος εἰς 40.000 σκούδων».

Ἄλλὰ μὴ νομισθῆ, ὅτι οἱ πρόμαχοι οὗτοι τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐμίσουν τοὺς μὴ ὀρθοδόξους χριστιανούς. Ἀπεναντίας αὐτοὶ οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀλεξανδρείας Μελέτιος Πηγᾶς καὶ Κύριλλος ὁ Λούκαρις ὑπῆρξαν οἱ πρωτεργάται τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως. Ἀκριβῶς λόγῳ αὐτῆς τῆς στάσεώς των κατεπολεμήθησαν ἀμφοτέροι καὶ ἐσυκοφαντήθησαν καὶ καθυβρίσθησαν. Ἄλλὰ ὁ τραγικὸς θάνατος τοῦ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, τοῦ εὐφροεστάτου τούτου ἐκκλησιαστικοῦ οἰακοστρόφου, δεικνύει τὸν δρόμον εἰς τοὺς Ἕλληνας Ἱεράρχας, οἱ ὅποιοι διὰ μέσου τῶν αἰώνων τόσον πιστῶς ἠκολούθησαν καὶ ἰδιαίτερος κατὰ τοὺς χαλεποὺς ἐκείνους χρόνους τὴν θυσίαν μὲ τὴν προθυμίαν ἐμιμήθησαν.

Ὁ Κύριλλος ὁ Λούκαρις διησφάλισε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν αὕτη ἀνεῦρεν ἄλλους προστάτας, ἀναδειχθεὶς Οἰκουμενικὸς πατὴρ καὶ τοῦ Γένους ἀγωνιστῆς τιμώτατος.

† Ὁ Μητροπολίτης Ἀζώμης ΜΕΘΟΔΙΟΣ

ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΧΡΟΝΩΝ*

Παρά ταῦτα ὅμως ἀπὸ τοῦ 1914 ἤρχισαν ὑπὸ τῶν Τούρκων οἱ διωγμοὶ τῶν Ἑλλήνων τῶν Κυδωνιῶν καὶ γενικώτερον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· κατὰ τὴν δραματικὴν ταύτην περίοδον, καθ' ἣν ἐδημιουργήθη μεγάλη ἀναταραχὴ εἰς τὴν ἐκ 35.000 κατοίκων Ἑλλήνων πόλιν ταύτην, ἐκ τῆς ἐκουσίας ἀποχωρήσεως ἐξ αὐτῆς 5.000 τοιοῦτων, διότι ἐφοβοῦντο ἐπέκτασιν τοῦ διωγμοῦ καὶ τὴν ἔντασιν τῆς τρομοκρατίας, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ προσφυγικόν, οὕτως εἰπεῖν, πρόβλημα, λόγω τοῦ ὅτι αἱ Κυδωνίαι ἐδέχθησαν τοὺς κατὰ τὸ 1915 ἐκδιωχθέντας ὑπὸ τῶν Τούρκων κατοίκους τῶν Μοσχονησίων, ὁ Γρηγόριος τῆ συνδρομῆ εὐπόρων κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἠδυνήθη ν' ἀντιμετώπιση τὴν κρίσιμον ἐκείνην περίστασιν διὰ τῆς ἰδρύσεως συσσιτίων καὶ τῆς περιθάλψεως τῶν ἀσθενῶν.

Ἐπιπροσθέτως ὅμως κατηγορήθη δις ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὡς ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ προσαχθῆ ἐνώπιον τοῦ Στρατοδικείου Σμύρνης, τὸ ὁποῖον τὴν μὲν πρώτην φοράν τὸν ἠθώωσε, τὴν δευτέραν ὅμως τὸν κατεδίκασεν εἰς φυλάκισιν, ἐξ ἧς ἀπλευθερώθη κατὰ τὴν 16ην Ὀκτωβρίου 1918. Καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν του ἐκ τῆς περιπετειᾶς ταύτης ἐπιστρέψας εἰς Κυδωνίαν ἐπελήφθη τοῦ ἔργου τῆς περιθάλψεως τοῦ ἐκ τῆς ἐξορίας ἐπιστρέφοντος ὑπολοίπου πνευματικοῦ τοῦ ποιμνίου· εὐρισκόμενος δ' ἐν Κων/λει ὡς Συνοδικὸς τῶν Πατριαρχείων, ἐπληροφορήθη μετὰ χαρᾶς τὴν κατάληψιν τῶν Κυδωνιῶν (19 Μαΐου 1919), ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ· ἀναχωρήσας δ' ἐξ αὐτῆς ἔφθασεν εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἐπαρχίας του, ἐκ τῆς ὁποίας οὐδέποτε ἀπεμακρύνθη, εἰ μὴ μόνον κατὰ περιόδους δι' ὑποθέσεις τῆς ἐπαρχίας του, αἵτινες ἔφερον τοῦτον πολλάκις εἰς δξυτάτην ἀντίθεσιν μὲ τὸν ἐν Σμύρνη ὑπατον ἀρμοστήν τῶν δυνάμεων Ἀριστείδην Στεργιάδην.

Ἐν τοσοῦτῳ ὅμως τὰ δραματικὰ γεγονότα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολὴν λαμβάνουν πλέον τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν φρικτὴν αὐτῶν λύσιν, διότι κατ' Αὐγουστον τοῦ 1922 ἐπέρχεται ἡ Μικρασιατικὴ τραγωδία, ἡ ὁποία ἐπέπρωτο, ἵνα καταστρέψῃ πολιτισμὸν ὑπέροχον εἰς ἐκφάνσεις καὶ ἐκδηλώσεις· καὶ ἡ πόλις τῶν Κυδωνιῶν εἶχε καὶ αὐτὴ τὸν κλῆρόν της.

Μετὰ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀποχώρησιν τῶν Ἑλληνικῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν Ὑπηρεσιῶν, ὁ

Γρηγόριος συγκαλεῖ τὴν δημογεροντίαν εἰς σύσκεψιν, ἵνα ἀποφασίσουν διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τὴν περιφρούρησιν τῆς περιουσίας τῶν κατοίκων αὐτῆς· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' εἰσηγεῖται τὴν ἐξ αὐτῆς ἀπομάκρυνσιν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀναχώρησιν του διὰ Μυτιλήνην· ἀτυχῶς ὅμως αἱ συνεταιρᾶται ὑποδείξεις του δὲν ἐγένοντο ἀποδεκταί, ὁπότε θὰ ἐσφζετο ἐγκαίρως ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἐπ' ὠφελεία τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Καὶ ἤδη τὸ δράμα τῶν κατοίκων αὐτῆς ἀρχίζει· τὴν 29ην Αὐγούστου εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν ἄτακτος Τουρκικὸς στρατός, ὅστις ἐπιλαμβάνεται τοῦ φρικτοῦ αὐτοῦ ἔργου, διὰ τῆς σφαγῆς τῶν κατοίκων αὐτῆς τε καὶ τῶν περὶξ αὐτῆς χωρίων· κηρύσσεται παρ' αὐτοῦ ὁ στρατιωτικὸς νόμος, ἀπαγορευμένης τῆς ἀναχωρήσεως τούτων· συλλαμβάνονται 4.000 κάτοικοί της ἡλικίας ἀπὸ 18-45 ἐτῶν, οἱ ὁποῖοι καθ' ὁμάδας φονεύονται παρὰ τὴν κωμόπολιν Φράνελι τοῦ Ἀδραμυττηνοῦ κόλπου.

Ὁ Γρηγόριος καὶ πάλιν ἀγωνίζεται, ἵνα φανῆ ἀντάξιος τῶν δραματικῶν τούτων περιστάσεων καὶ ἡμερῶν· ἐργάζεται, οὐ μόνον ἵνα διαθρέψῃ, ἀλλ' ἐπιζητεῖ νὰ διασώσῃ καὶ τοὺς ἐπιζῶντας χριστιανούς του· καίτοι ὑφίσταται μυρίους ἐξευτελισμοὺς ἐκ μέρους τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν, ὅμως ἐπισκέπτεται αὐτάς· τὴν 15ην Σεπτεμβρίου πληροφορεῖται, μετὰ βαθυτάτης θλίψεως, τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων σφαγὴν τοῦ Μητροπολίτου Μοσχονησίων Ἀμβροσίου καὶ ὀλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ τούτων, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησε μετ' ὀλίγον καὶ ἡ τῶν κατοίκων τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας του τοιαύτη.

Οὗτος ὅμως, παρὰ τὴν τραγικὴν ταύτην κατάστασιν, ἐξακολουθεῖ ἀγωνιζόμενος ὑπερανθρώπως· μονώτατος πλέον συνεχίζει μυστικὰς ἐνεργείας καὶ συσκέψεις, ὅπως, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ ἐγγύησιν τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἀποσταλοῦν ἐκ Μυτιλήνης πλοῖα πρὸς παραλαβὴν καὶ μεταφορὰν εἰς αὐτὴν γυναικοπαίδων. Εὐσχημόνως οἱ Τούρκοι συγκατετέθησαν, διότι ἐπέτρεψαν, ἵνα ἔλθωσιν εἰς Κυδωνίαν Ἑλληνικὰ πλοῖα μὲ Ἀμερικανικὴν σημαίαν πρὸς παραλαβὴν 20.000 κατοίκων ἐπὶ συνόλου πληθυσμοῦ 35.000 τοιοῦτων. Ὁ Γρηγόριος ἐπιτρέπει, ἵνα ἀναχωρήσῃ καὶ σύμπας ὁ ὑπ' αὐτὸν ἱερός κλῆρος· μόνον ὁ ἴδιος ἀποποιεῖται ν' ἀπέλθῃ, διὰ νὰ μὴ ἐγκαταλειψῇ τοὺς ὑπολοίπους χριστιανούς του εἰς αὐτὴν τὴν τραγικὴν καὶ δραματικὴν περίοδον καὶ περιπέτειαν.

Ὅμως τὴν τελευταίαν στιγμὴν, κατὰ τὴν 30ὴν Σεπτεμβρίου, ἐνῶ οἱ ἱερεῖς εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀπο-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 248 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους.

Α΄ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΑΝΑΤΟΛΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ*

2. *Περὶ τῆς οἰκονομίας ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.*

Ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ, μελετήσασα τὸ ὑπὸ τῆς ἐν Chambesy τῆς Γενεύης Δ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως ἐπιλεγέν θέμα «Ἡ Οἰκονομία ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», ὑποβάλλει ἔνδε τῇ Α' Προσυνοδικῇ Πανορθόδοξῳ Διασκέψει, πρὸς κρίσιν καὶ ἐπιψήφισιν, τὸ παρὸν ὀριστικὸν εἰσηγητικὸν κείμενον, ὡς κατηρτίσθη τοῦτο ἐκ τοῦ πρώτου ὑποβληθέντος εἰσηγητικοῦ ἐν τῷ θεματι κειμένου τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, ἐκ τῆς ὑπαρχούσης σχετικῆς ἐκ τῶν προτέρων γνωματεύσεως ἐπὶ τοῦ θεματος τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας καὶ ἐκ τῶν ἐν ὀλομελείᾳ ἐκτεθεισῶν ἀπόψεων τῶν διαφόρων ἀντιπροσώπων.

Τὸ ὀριστικὸν τοῦτο κείμενον ἔχει οὕτως:

Ἡ οἰκονομία ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

1. Εἰσαγωγή.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ ἅγιον καὶ ἀλάθητον σῶμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου καὶ διὰ τοῦ ὁποίου

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 241 τοῦ προηγούμενου τεύχους.

βάθραν τῶν Κυδωνιῶν, ἵνα ἐπιβιβασθοῦν τῶν πλοίων, τοὺς ὁποίους προέπεμψεν ὁ Γρηγόριος, οἱ Τοῦρκοι συλλαμβάνουν καὶ τὸν ἴδιον καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἱερεῖς, τοὺς ὁποίους ὀδηγοῦν εἰς τὴν παρὰ τὸ Νοσοκομεῖον τῆς πόλεως φυλακὴν, ἐντὸς τῆς ὁποίας μετ' ἄλλων προκρίτων ὀφίστανται μαρτύρια φρικτά. μετὰ τέσσαρας ἡμέρας, ἦτοι τὴν 3ην Ὀκτωβρίου, κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ, ὀδηγοῦνται ἔξω τῆς πόλεως κατὰ τὴν ὁδὸν πρὸς Ἁγιασμάτι, ἐνθα ἐνώπιον τοῦ Γρηγορίου σφαγιάζονται οἱ πάντες· δι' αὐτὸν τὸν ἴδιον ἔχει ἀνοιχθῆ ἰάκκος, ἵνα ρίψουν τοῦτον ζῶντα εἰς αὐτόν. Ὑπάρχει ἡ μαρτυρία, ὅτι, ἐνῶ ὀδηγεῖτο ὑπὸ τῶν δημίων πρὸς τὸν τάφον, τὸ πρόσωπόν του ἔγινε καταπόρφυρον καὶ ἀμέσως ἔμεινεν ἄπνους παραδόσας τὸ πνεῦμά του εἰς τὸν Κτίστην του, τὸν Ὅποιον τόσον πιστῶς τὸν ὑπηρετήσεν κατὰ τὴν ἐν τῇ γῆ ταύτῃ ἐνοίκησίν του.

Τοιοῦτο ὑπῆρξε τὸ δραματικόν, πλὴν ἐνδοξον τέλος τοῦ διακεκριμένου τούτου Ἱεράρχου καὶ Ἐθνομάρτυρος, ὅστις διελθὼν σκληροτάτας καὶ ἀντιξοὺς περιόδους, κατὰ τὴν Ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ σταδιοδρομίαν εἰς τὰς Μητροπόλεις Στραωνίτισης

πραγματοποιεῖται τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ὅλος θεσμὸς τῆς Ἐκκλησίας συνέχεται καὶ συγκροτεῖται ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ἐνοικοῦντος Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον θεραπεύει τὰ ἀσθενῆ καὶ ἀναπληροῖ τὰ ἐλλείποντα. Ὀντως ἡ Ἐκκλησία, οὕσα ἡ κιβωτὸς τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀληθείας καὶ ἀποφαινομένη διὰ τῶν ἀρμοδίων αὐτῆς ὀργάνων καὶ οἰκονομοῦσα τὸν θησαυρὸν τῆς θείας χάριτος, χειραγωγεῖ τοὺς πιστοὺς πρὸς τὴν σωτηρίαν.

Ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῆς τούτῳ ἡ Ἐκκλησία χρησιμοποιεῖ ὄχι μόνον τὴν ἀκρίβειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν «οἰκονομίαν», διότι ἀδύο εἶδη κυβερνήσεως καὶ διορθώσεως φυλάττονται εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν· τὸ ἐν εἶδος ὀνομάζεται ἀκρίβεια, τὸ δὲ ἄλλο ὀνομάζεται οἰκονομία καὶ συγκατάβασις· μετὰ τὰ ὁποῖα κυβερνοῦσι τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν οἱ τοῦ Πνεύματος οἰκονόμοι, πότε μὲν μετὰ τὸ ἓνα, πότε δὲ μετὰ τὸ ἄλλο» (Πηδάλιον τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησίας... ὑπὸ Ἀγαπίου καὶ Νικοδήμου, ἐκδ. 2, Ἀθήναι 1841, σ. 34). Καὶ κατὰ τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Δοσίθεον, «τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα θεωροῦνται κατὰ δύο τρόπους: κατὰ ἀκρίβειαν καὶ κατὰ οἰκονομίαν. Καὶ ὅταν δὲν

καὶ Κυδωνιῶν, ἠὲλογήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὀδηγηθῆ πρὸς θυσίαν, ἣτις προσεπόρισεν αὐτῷ κλέος καὶ εὐγνωμοσύνην Ἐκκλησίας καὶ Ἐθνους.

Τῷ 1932, ὁ Μητροπολίτης Μυτιλήνης Ἰάκωβος Νικολάου (1925-1958) ἔστησεν εἰς τὴν ὁμώνυμον πόλιν προτομὴν τοῦ Γρηγορίου, τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς ὁποίας παρηκολούθησαν μετὰ δακρύων καὶ λυγμῶν οἱ τέως τούτου ἐπαρχιώται, οἵτινες ἐκ Κυδωνιῶν εἶχον καταφύγει εἰς Μυτιλήνην, ἀποτίσαντες τοιοῦτοτρόπως ἐπιθανάτιος τὸν ὀφειλόμενον πρὸς τὸν σεπτὸν μάρτυρα Ἱεράρχην τῶν σεβασμῶν, ὅστις ἐκτὸς τῆς προσφορᾶς ὑπηρεσιῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος, ἀνεκτιμήτου ἐκτάσεως, διεκρίνετο καὶ διὰ τὴν συνέσιν, τὴν πραγματικότητα καὶ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρός του¹.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ πρ. Λήμνου ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

1. «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», Τ. Δ., σ. 808-811. Ἰακώβου Κλεομβρότου, Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης (νῦν Μυτιλήνης), Ὁ Ἐθνομάρτυς Μητροπολίτης Κυδωνιῶν Γρηγόριος, Ἀθήναι 1956.

μπορούν να γίνουν τα κατά ἀκρίβειαν, γίνονται τα κατά οικονομίαν» ('Επιστολή τῷ Βελιγραδίου Μιχαήλ, Μάιος 1706, παρὰ Κ. Δελικάνη, Πατριαρχικά Ἐγγραφα, Κων/πολις 1905, τ. Γ', σ. 648).

2. Ἐννοια τῶν ὄρων «ἀκρίβεια» καὶ «οἰκονομία ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

Οἱ ὄροι «ἀκρίβεια» καὶ «οἰκονομία» χρησιμοποιῶνται συνήθως ἐν τῇ θεολογικῇ ὀρολογία διὰ νὰ ἐκφράσωσι δύο διαφόρους θέσεις, ἅς λαμβάνει ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ χρήσει τῶν ἀ κέκτηται μέσων τῆς σωτηρίας.

Ὁ μὲν ὄρος «ἀκρίβεια» ἐκφράζει τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πιστὴν τήρησιν τῶν κανονικῶν διατάξεων πρὸς πάντα πιστὸν (βλ. καν. μστ' μζ', ξη', τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων γ' καὶ δ' Γρηγ. Νύσσης: α', γ', ι', μζ', Μεγ. Βασιλείου: Ἐπιστ. Γ' Οἰκ. Συν., πρβλ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων, τ. Β', Γ', Δ').

Ὁ δὲ ὄρος «οἰκονομία» ἐκφράζει τὴν πλήρη ἀγάπης στάσιν τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τῶν μελῶν αὐτῆς, ἅτινα παραβαίνουν τὰς κανονικὰς διατάξεις αὐτῆς (βλ. καν. β' καὶ ε' Ἀγκύρας: ια' καὶ ιβ' Α' Οἰκ. Συν. α' καὶ ε' Γρηγ. Νύσσης: γ', ε', ζ', ι', ιζ', ιη' κ.λπ. Μεγ. Βασιλείου: β' Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: ιστ' Δ' Οἰκ. Συνόδου: γ', κθ', λ', ρβ', ΣΤ' Οἰκ. Συν., κ.λπ., παρὰ Ράλλη καὶ Ποτλῆ ἔνθ' ἀν. τ. Β', Γ', Δ'), ὡς καὶ ἔναντι τῶν ἐκτὸς αὐτῆς χριστιανῶν, τῶν ἐπιθυμούντων ὅπως προσέλθωσιν εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς (βλ. καν. η' καὶ ιθ' Α' Οἰκουμ. Συν., ζ' Β' Οἰκουμ. Συν., α' καὶ μζ' Μεγ. Βασιλείου: 95 ΣΤ' Οἰκ. Συν., βλ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ, ἔνθ' ἀνωτ. τ. Β', Δ').

α) Ἀκρίβεια.

Καὶ περὶ μὲν τῆς «ἀκριβείας» προκειμένου, παρατηρητέον, ὅτι πᾶσα ἡ τῶν ἀνθρώπων στάσις καὶ ζωὴ ἔναντι τοῦ Θεοῦ ρυθμίζεται ἐκκλησιαστικῶς συμφώνως πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν καὶ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο δὲ σημαίνει, ὅτι ἐν τῇ συναντήσει ταύτῃ μεταξύ ἀνθρώπου καὶ ἐνεργοῦντος Θεοῦ, αἱ σχέσεις εἶναι σχέσεις κανονικότητος καὶ ἀκριβείας. Αὕτη κατὰ ταῦτα ἀπαιτεῖ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ὀρθὴν καὶ πλήρη ἀποδοχὴν καὶ μαρτυρίαν τῆς ἀποκαλυφθείσης ἀληθείας καὶ χάριτος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ὀρθὴν καὶ πλήρη ἐν ἐλευθερίᾳ συμμόρφωσιν πρὸς τοὺς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καθοριζομένους κανόνας.

β) Οἰκονομία.

Περὶ δὲ τῆς «οἰκονομίας» προκειμένου, ἐκτὸς τῆς ἐνδιαφερούσης ἡμᾶς ἐνταῦθα ἀνωτέρω ἐννοίας, αὕτη ἐκφράζει ἐπίσης τὴν ἐννοίαν τῆς θείας «προθέσεως» ('Εφ. α', 10, γ', 9-11, Βλ. Κλήμ. Ἀλεξ., Στρωματεῖς I, 17, PG 8, 800-801 καὶ Κυρίλλου Ἀλεξ.,

'Επιστ., μα', PG 77, 217), τὸν τρόπον τῆς ὑπάρξεως τῆς μιᾶς ἐν Τριάδι Θεότητος διὰ τῆς περιχωρήσεως (Tertul. Adv. Prax. 2 Βασ. Μεγ, Β' σειρά Ἐπιστολῶν, Ἐπιστ., ρθθ', 7 PG 32, 693), τὴν εὐρείαν Αὐτῆς διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐνεργεῖαν ἐν τῷ κόσμῳ (Κλήμ., Στρωμ. 7,12 PG 8, 800-801), τὴν θείαν Πρόνοιαν (Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. 7,12 PG 9, 501· Ἀνδρέα Καισαρείας Καππαδοκίας, Ἐρμηνείαν εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, PG 106, 385), τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Σωτῆρος (Μεγ. Ἀθανασίου, Ἐπιστ. δ' πρὸς Σεραπίωνα 14, PG 26, 656, Μεγ. Βασιλείου περὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος 16,39 PG 32, 140, Κυρίλλου Ἀλεξ., Διάφορα Συγγράμματα ἐν PG 76, 16, 17, 40, 148, 209, 212, 300, 301, 304, 320, 341, 417, 424, 1177, 1185, 1340, 1388 καὶ PG 77, 16, 132 κ.λπ. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, περὶ Θεολογίας καὶ τῆς οἰκονομίας τῆς τοῦ Υἱοῦ ἐνανθρωπήσεως 18,23 PG 90, 1133, 1136 Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδ. ὀρθ. πίστεως, 3,1, Περὶ τῆς θείας Οἰκονομίας, 1, 2, 5, 12, 17, 28, PG 94, 981, 988, 1000, 1069, 1100. Φωτίου, τὰ Ἀμφιλόγια, ἐρωτ. 1, 61, 14 PG 101, 48, 64-65, τοῦ αὐτοῦ Βιβλιοθήκη 227, 230 κ.λπ. PG 103, 953, 1025, 1028) πᾶν τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (Κλήμ. Ἀλεξ., Στρωμ. 2,5, PG 8, 952, Γρηγ. Θεολ. Λόγος... 38, 14 PG 36, 329), καὶ πάσας τὰς ἐνεργείας, διὰ τῶν ὁποίων ἐφανερώθη ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐν τῷ Υἱῷ (Ἀθανασίου Μεγάλου, Ἐρμηνεία εἰς τὸν ζζ' ψαλμόν, PG 27, 300. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, κατὰ Νεστορίου, Βιβλ., α', 4, PG 76, 40. Ἐξηγ. τῶν ιβ' Ἀναθ. 2,3,4, PG 76, 300, 301, 304. Ἀπολ. τῶν ιβ' Ἀναθ. κατὰ Θεοδωρήτου, PG 77, 417, 424, 425, Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου, περὶ Οἰκονομίας, PG 89, 85) ἀπὸ τῆς ἐνσαρκώσεως μέχρι τῆς εἰς οὐρανὸς Ἀναλήψεως Αὐτοῦ (Κυρίλλου Ἀλεξ., Περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος 26, PG 77, 1169. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδ. ὀρθ. πίστεως, 3, 2, 3, 5, 3,17 PG 94, 988, 1032, 1069 κ.λπ. Φωτίου, τὰ Ἀμφιλόγια 14, PG 101,65).

Ἰδίως οἱ ἱεροὶ Πατέρες καὶ ἄλλοι παλαιότεροι ἐκκλησιαστικοὶ Συγγραφεῖς χρησιμοποιοῦσι κυρίως τὸν ὄρον «οἰκονομία», διὰ νὰ ἐκφράσωσι τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Κυρίου ὡς ἀλήθειαν πίστεως, περιλαμβανομένην καὶ εἰς δογματικούς τινας ὄρους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ εἰς ἄλλους συγχρόνους αὐτῶν τύπους μαρτυρίας τῆς πίστεως (Μεγ. Βασίλ. Β' σειρά Ἐπιστολῶν, Ἐπ. σμγ', I PG 32, 904, Ἐπ. σξε', 3 PG 32. 989. Φωτίου, Βιβλ. 227, PG 103, 953, 956. Καν. α' ΣΤ' Οἰκ. Συν.). Ἡ Ζ' Οἰκουμ. Σύνοδος χρησιμοποιεῖ δογματικὸν τινα ὄρισμόν, κατὰ τὸν ὁποῖον εἰσχωρεῖ ἡ πίστις εἰς τὴν «σωτηριώδη οἰκονομίαν» τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, (Mansi 13, 129). Ἡ Οἰκονομία ὡς ἀντικείμενον τῆς πίστεως μνημονεύεται καὶ εἰς ἄλλα κείμενα τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, (Mansi, 12, 1010, 1038 κ.λπ.), ὡς καὶ ὀλόκληρον τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον αὐτοῦ (πρβλ. καν. β' καὶ ε' τῆς Ἀγκύρας μετὰ τῶν σχολίων τοῦ Ζωναρά καὶ τοῦ Βαλσαμώνος, ἴδε Ράλλη καὶ Ποτλῆ, ἔνθ' ἀνωτ. τ. Γ' 23, 32, καὶ τ. Δ' σ. 33. Βλ. ἐπίσης καὶ τὰ

«ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΩΝ ΜΕΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΕΩΝ»

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ὀγκώδους καὶ ἐξόχου ἐπικαιρότητος συγγράμματος (ἐκδόσις ἀριθ. 126 τοῦ Ἰδρύματος Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἵμου τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, ἐν Ἀθήναις 1972, σ. 433) Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας εἶναι εἰς τῶν πλέον διακεκριμένων Ἱεραρχῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας οὐ μόνον διὰ τὸ ποιμαντορικὸν αὐτοῦ ἔργον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτοῦ θεολογικὴν συγκρότησιν, ἔχων ἤδη πλουτίσει τὴν ὀρθόδοξον θεολογικὴν βιβλιογραφίαν δι' ἀξιολόγων ἐργασιῶν. Σπουδαιοτάτη μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὁ ἐν ἔτει 1967 ἐκδοθεὶς ὑπ' αὐτοῦ τόμος (σελ. 629), «Ἡ Καταστατικὴ νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου», περὶ οὗ καὶ ἐξηγήθησαν λίαν εὐμενεῖς κρίσεις ὑπὸ τῶν ἐπαϊόντων. Τόσον τὸ συγγραφεὺς ἔργον, ὅσον καὶ ἡ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν γένει προσφορὰ τοῦ Σεβ. κ. Βαρνάβα, ὄντος διδάκτορος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀνεγνωρίσθη καὶ ἐξετιμῆθη καὶ ὑπὸ τῶν

λοιπῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ διὰ τῆς ἀπονομῆς εἰς αὐτὸν ὑψηλῶν ἀκαδημαϊκῶν τίτλων.

Πᾶσαν ὅμως τὴν μέχρι τοῦδε θεολογικὴν ἐπισημονικὴν προσφορὰν τοῦ Σεβ. κ. Βαρνάβα ὑπερκόνησεν εἰς σπουδαιότητα τὸ ἐσχάτως κυκλοφορήσαν σύγγραμμά του περὶ τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἵμου τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Διὰ τοῦ συγγράμματος τούτου τοῦ Σεβ. κ. Βαρνάβα παρέχεται πλήρης εἰκὼν τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως ἢ ἄλλως τῶν Καταστατικῶν Χαρτῶν πάντων τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν τάξιν, ἤτοι ἀπὸ τοῦ κορυφαίου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κων/πόλεως καὶ τῶν πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, μέχρι καὶ τῶν νεωτέρων Πατριαρχείων Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας καὶ Βουλγαρίας.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐργασία χαρακτηρίζεται

σχόλια τοῦ Ἀριστηνοῦ εἰς τὸν ε' κανόνα τῆς Ἀγκύρας. Οἱ ια' καὶ ιβ' καν. τῆς Α' Οἴκουμ. Συνόδου καὶ τὰ σχόλια τοῦ Ἀριστηνοῦ εἰς τὸν ιβ' τῆς Α' Οἴκουμ. Συνόδου, Ράλλη καὶ Ποτλῆ, ἐνθ' ἂν. τ. Β' σ. 143. Καν. α', γ', καὶ ι', τοῦ Μ. Βασιλείου κθ' τῆς ΣΤ' Οἴκουμ. Συνόδου. Ματθαίου Βλάσταρη, Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον, στοιχ. Μ. κεφ. ζ', ἐν Ράλλη καὶ Ποτλῆ, ἐνθ' ἂνωτ. τ. ΣΤ' σ. 364-366).

Ὁμοίως, ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία συνεχίζει ἰδιοποιούσα τοῖς πιστοῖς τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον, οἱ ἱεροὶ Πατέρες καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ Συγγραφεῖς ἀποδίδουν καὶ εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τὴν ὀνομασίαν τῆς οἰκονομίας καὶ χαρακτηρίζουν οὕτω τὴν οἰκονομίαν ταύτην ὡς σωτηριώδη οἰκονομίαν, ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν ἢ οἰκονομίαν τῆς Ἐκκλησίας κ.λπ. (βλ. καν. γ' καὶ ι' Μεγ. Βασιλείου, γ' καὶ δ' Γρηγ. Νύσσης, ιε' Δ' Οἴκουμ. Συν., γ' καὶ κθ' ΣΤ' Οἴκουμ. Συν., ββ' ΣΤ' Οἰκ. Συνόδου).

Ὅθεν, ἀποτελεῖ δικαίωμα καὶ ἐπιταγὴν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ἵνα, μιμουμένη τὴν οἰκονομίαν τοῦ Χριστοῦ, οἰκονομῇ μετὰ τῆς ἰδίας ἀγάπης καὶ στοργῆς,

ὡς μητρὸς κατὰ χάριν, τὰς διαφόρους περὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν χριστιανικὴν ζωὴν ἀσθενείας καὶ ἐλλείψεις τῶν ἀνθρώπων.

Καίτοι ἡ οἰκονομία θὰ ἠδύνατο νὰ φανῇ ὡς ἀπόκλισις τις εἴτε ἐκ τῆς πλήρους καὶ ἀκριβοῦς ἀποδοχῆς καὶ μαρτυρίας τῆς σωτηριώδους ἀληθείας, ἢ ὅποια ἐπιτρέπεται εἰς τινὰ λόγῳ τῆς ἀδυναμίας τούτου νὰ ἀντιληφθῇ καὶ βιώσῃ ταύτην, εἴτε ἐκ τῆς ἀκριβοῦς καὶ πλήρους τηρήσεως τοῦ κανόνος τοῦ δικαίου, ἐν τούτοις αὕτη δὲν καταργεῖ τὴν ἀκρίβειαν, καθ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀγιαζούσης αὐτῆς θείας χάριτος πληροῖ πᾶν ὅ,τι ἐλλειπὲς ὑπάρχει ἐν τῇ ζωῇ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων καὶ δὴ ἐκ τῆς ἀπολύτου ἀδυναμίας τοῦ εὐρύνειν τὸ περιεχόμενον τῆς Ἀποκαλύψεως, ἡ οἰκονομία δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀπατητικώτερα τῆς ἀκριβείας, διότι προσφυγὴ εἰς τὴν οἰκονομίαν γίνεται ἐκεῖ ἀκριβῶς, ἐνθα ἡ ἀκρίβεια ἀποδεικνύεται ἀνεφάρμοστος.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

ὑπὸ πληρότητος, συστηματικότητος, σαφηνείας καὶ ὑπευθύνου ἀντιμετωπίσεως τῶν συμφυῶν εἰς μίαν τόσον ἐκτενῆ καὶ πολὺπλευρον προσπάθειαν δυσχερειῶν. Ἡ αὐτοπρόσωπος ὑπὸ τοῦ Σεβ. συγγραφέως θεώρησις τοῦ μεγάλου θέματός του διὰ τῆς ἐπισκέψεως πάντων τῶν Πατριαρχείων καὶ τοῦ σχηματισμοῦ ἰδίας προσωπικῆς ἀντιλήψεως περὶ τῆς ὀργανώσεως καὶ τῶν προβλημάτων αὐτῶν παρέσχεν αὐτῷ τὰς ἀπαραιτήτους προϋποθέσεις οὐσιαστικωτέρας καὶ πλέον ἐμπεριστατωμένης προσεγγίσεως τοῦ διαπραγματευομένου θέματος.

Ἰδιαιτέρως δεόν νὰ ὑπογραμμισθῇ ἡ σπουδαιότης τῆς συνοπτικῆς ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως, ἣτις παρατίθεται πρὸ τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως ἐκάστου Πατριαρχείου καὶ δι' ἧς ἀποδεικνύεται ἡ πλήρης γνώσις τῶν πηγῶν καὶ τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας, ἀπαραιτήτων διὰ τὴν διερεύνησιν τῆς γενέσεως καὶ σταδιακῆς διαμορφώσεως τῶν βασικῶν θεσμῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων διοικούνται τὰ ἐπὶ μέρους Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα. Ὡσαύτως ἡ νομοκανονικὴ συγκρότησις τοῦ Σεβ. κ. Βαρνάβα ὑπογραμμίζεται καὶ ἐκ τῆς ἐπιτυχοῦς ὡς πρὸς τὴν νομικὴν καὶ ὀρολογιακὴν διατύπωσιν ἐπεξεργασίας τῶν μεταφραζομένων καταστατικῶν κειμένων.

Εἰδικώτερον τὸ περιεχόμενον τῆς ἐκ 433 μεγάλων σελίδων ἐργασίας τοῦ Σεβ. κ. Βαρνάβα, ἡ ὁποία ἀφιερῶται «τῇ μίᾳ, ἀγία, καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ», ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Προλόγου (σελ. 8-11), ἐνθα ὁ Σεβ. ἐκθέτει τὸν σκοπὸν, τὸ διάγραμμα καὶ τὴν μέθοδον ἐργασίας, ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως περὶ τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως τῶν ὀκτῶ Πατριαρχείων καὶ τῆς αὐτουσίας παραθέσεως τῶν νῦν παρ' αὐτοῖς ἰσχυόντων καὶ ἐκ τριῶν εὔρετηριακῶν πινάκων, ὡς ἀκολούθως:

Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον (σελ. 15-37). Ἐν ἀρχῇ ἐκτίθεται κατὰ τρόπον ἐπιγραμματικὸν καὶ ἀνάγλυφον καὶ μὲ ἐπαρκῆ τεκμηρίωσιν ἡ βαθμιαία ἀναφορικῶς πρὸς τὰς διαφορὰς ἐκδηλώσεις τῆς διοικήσεως διοργανώσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μέχρι τοῦ 1923, ὅτε καὶ ἔπαυσεν ἡ ἰσχὺς τῶν Γενικῶν Κανονισμῶν. Ἐν συνεχείᾳ, εἰς τὰς σελ. 31-37 παρατίθενται τὰ νῦν ἰσχύοντα ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχεῖῳ, καὶ δὴ καὶ περὶ Πατριάρχου, Ἱερᾶς Συνόδου, Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, Συνοδικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Γραφείου, Ἀρχιεπισκοπῶν καὶ Μητροπόλεων, Ἱεραρχίας καὶ Κλήρου, Ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικίων, Ἱερῶν Μονῶν, Θείας Λατρείας, Κοινωνικῆς Δράσεως καὶ Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Θεολογικῶν γραμμάτων.

Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας. Εἰς τὰς σελ. 41-47 περιλαμβάνεται συνοπτικὴ ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τῆς γενέσεως καὶ βαθμιαίας διαμορφώσεως τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως τοῦ δευτέρου τῆ τάξει Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ ἐν συνε-

χείᾳ παρατίθενται ἐκ τῶν Κανονισμῶν: Ὁ Ὁργανικὸς Νόμος, περιέχων 11 ἄρθρα (σελ. 29-30). Περὶ ἐκλογῆς Πατριάρχου: Α' Διάταξις Πατριαρχικῆ ἐν Συνόδῳ (σελ. 51-59)· Β' Διάταξις Πατριαρχικῆ ἐν Συνόδῳ (σελ. 59-66). Περὶ Συνοδικοῦ θεσμοῦ (σελ. 67-73). Περὶ τοῦ Συνταγματικοῦ τῶν Μητροπόλεων καὶ ἐκλογῆς Μητροπολιτῶν (σελ. 74-76). Περὶ εὐταξίας τοῦ Κλήρου (σελ. 77-78). Κανονισμὸς Ἱερατικῆς Διακονίας (σελ. 79-85). Περὶ οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ Πατριαρχείου (σελ. 96-102).

Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας. Εἰς τὰς σελ. 105-109 προηγεῖται συνοπτικὴ ἱστορικὴ ἀνασκόπησις περὶ τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως τοῦ τρίτου τῆ τάξει Πατριαρχείου Ἀντιοχείας καὶ ἐν συνεχείᾳ παρατίθεται κατὰ μετάφρασιν ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. ἀρχμ. Γρηγορίου Saliby καὶ τοῦ κ. Habib H. Lawand ὁ Βασικὸς Κανονισμὸς (18/11/1955), διαιρούμενος μετὰ τὰς Γενικὰς Διατάξεις εἰς 13 κεφάλαια, ὡς ἀκολούθως: Κεφ. Α'. Οἱ βαθμοὶ τοῦ Κλήρου. Β'. Ἐκλογή Πατριάρχου. Γ'. Δικαιώματα καὶ καθήκοντα τοῦ Πατριάρχου. Δ'. Ἐκλογή Μητροπολίτου. Ε'. Δικαιώματα καὶ καθήκοντα τοῦ Μητροπολίτου. ΣΤ'. Ἱερὰ Σύνοδος. Ζ'. Γενικὸν Κοινοτικὸν Συμβούλιον. Η'. Δικαιώματα καὶ καθήκοντα Ἱερέων καὶ Διακόνων. Θ'. Τὰ Συμβούλια, τὰ Γραφεῖα καὶ τὰ Δικαστήρια. Ι'. Μοναί. ΙΑ'. Περιουσία τῶν Κληρικῶν καὶ Κληρονομίαι αὐτῶν. ΙΒ'. Συμπληρωματικὰ διατάξεις τοῦ Βασικοῦ Κανονισμοῦ. ΙΓ'. Μεταβατικὰ διατάξεις.

Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων. Μετὰ τὴν ἐν σελ. 139-149 συνοπτικὴν ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν περὶ τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως αὐτοῦ, ἀκολουθεῖ ὁ Νόμος 27/1958 τοῦ Βασιλείου τῆς Ἰορδανίας, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου διοικεῖται νῦν τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων. Ὁ Νόμος 27/1958 περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς μέρη: Α'. Προεισαγωγικόν. Β'. Καθήκοντα Πατριάρχου. Γ'. Ἱερὰ Σύνοδος. Δ'. Μικτὸν Συμβούλιον. Ε'. Κοινοτικὰ Τοπικὰ Συμβούλια. ΣΤ'. Ἐκλογή καὶ διορισμὸς Πατριάρχου, Μητροπολιτῶν καὶ ποιμανόντων Ἐπισκόπων. Ζ'. Παῦσις Πατριάρχου καὶ Τοποτηρητοῦ τοῦ Πατριάρχου Η'. Ἀδελφότης. Θ'. Οἰκονομικὰ καὶ ἕτερα διατάξεις.

Πατριαρχεῖον Ρωσίας (σελ. 167-185). Προτάσσεται συνοπτικὴ ἱστορικὴ ἀνασκόπησις περὶ τῆς γενέσεως καὶ βαθμιαίας διαμορφώσεως τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας, ὑπὸ τοῦ Ἀθ. Ἀγγελόπουλου Δρ. Θ., καὶ ἐν συνεχείᾳ παρατίθεται κατὰ μετάφρασιν τοῦ αὐτοῦ ὁ Κανὼν Κανονισμῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου διοικεῖται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1945 τὸ Πατριαρχεῖον Ρωσίας. Ὁ Καταστατικὸς Χάρτης διαλαμβάνει Α' περὶ τοῦ Πατριάρχου. Β'. Περὶ Ἱερᾶς Συνόδου. Γ'. Περὶ Ἐπισκοπῶν. Δ'. Περὶ Ἐνοριῶν, ὡς καὶ τὰς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τὸ 1961 ἐπενεχθείσας εἰς τὸ Δ' τοῦτο μέρος τροποποιήσεις.

Πατριαρχεῖον Σερβίας (σελ. 189-268). Προηγείται συνοπτική ιστορική ἀνασκόπησις περὶ τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας (σελ. 189-196), ὑπὸ τοῦ θεολόγου Ἰωάν. Ταρνανίδη, ἀκολούθως δὲ παρατίθεται, κατὰ μετάφρασιν τοῦ αὐτοῦ, τὸ τεθὲν ἐν ἰσχύϊ τὸ ἔτος 1947 Καταστατικόν, περιέχον τὰ ἑξῆς: Α'. Βασικαὶ Διατάξεις. Β'. Ὁργάνωσις τῶν Ἀρχῶν, τῶν Σωμάτων καὶ τῶν Ὁργάνων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας. 1. Πατριάρχης. 2. Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας καὶ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος. 3. Μέγα Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον. 4. Πατριαρχικὴ Συνέλευσις. 5. Πατριαρχικὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον. 6. Ἐπαρχιακὸς Ἀρχιερεὺς. 7. Ἐπισκοπικὸν (Ἐπαρχιακόν) Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον. 8. Ἐπαρχιακὴ Συνέλευσις. 9. Ἐπαρχιακὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον. 10. Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος. 11. Ἐφημέριος. 12. Ἐκκλησιαστικοκοινοτικὴ Συνέλευσις καὶ Ἐκκλησιαστικοκοινοτικὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον. 12. Ἡγούμενος καὶ Ἀδελφότης τῆς Μονῆς. Γ'. Ἐκκλησιαστικὰ παραπτώματα καὶ ποινά. Δ'. Ἐκκλησιαστικὴ Παιδεία. Ε'. Ἐκκλησιαστικὴ περιουσία. ΣΤ'. Μεταβατικαὶ καὶ τελικαὶ διατάξεις.

Πατριαρχεῖον Ρουμανίας (σελ. 269-320). Προτάσσεται ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τῆς βαθμιαίας διαμορφώσεως τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως ὑπὸ τοῦ Olîmp Căciulă, D. Th., ἀκολουθεῖ δὲ τὸ Καταστατικὸν περὶ τῆς Ὁργανώσεως καὶ Λειτουργίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, τεθὲν ἐν ἰσχύϊ τὸ ἔτος 1949, ὅπερ ἔχει ὡς ἑξῆς, κατὰ μετάφρασιν τῆς φιλόλογου Μ. Παπαγεωργίου (σελ. 277-320): Γενικαὶ Διατάξεις. Μέρος Ι. Ὁργάνωσις. Κεφ. Α'. Κεντρικὴ Ὁργάνωσις. Τμ. Ι. Α'. Ἡ Ἱερά Σύνοδος. Β'. Ἡ Διαρκῆς Σύνοδος. Τμ. ΙΙ. Α'. Ἡ Ἐθνικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Συνέλευσις. Β'. Τὸ Ἐθνικὸν Ἐκκλ. Συμβούλιον. Τμ. ΙΙΙ. Κεντρικὰ ἐκτελεστικὰ Ὁργανα: Α' Πατριάρχης. Β'. Πατριαρχικὴ Διοίκησις. Κεφ. Β'. Τοπικὴ Ὁργάνωσις. Τμ. Ι. Α'. Ἡ Ἐνορία. Β'. Ὁ Ἐφημέριος. Γ'. Ἡ Ἐνοριακὴ Συνέλευσις. Δ'. Τὸ ἔνοριακὸν Συμβούλιον. Ε'. Ὁ Ἐπίτροπος. ΣΤ'. Ἡ Ἐνοριακὴ Ἐπιτροπὴ. Τμ. ΙΙ. Ἡ Πρωθιερία. Β'. Ὁ Πρωθιερεὺς. Τμ. ΙΙΙ. Αἱ Μοναί. Τμ. ΙV. Α'. Ἡ Ἐπαρχία. Β'. Ὁ Ἐπίσκοπος καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Γ'. Ἡ Ἐπαρχιακὴ Συνέλευσις. Δ'. Τὸ Ἐπαρχιακὸν Συμβούλιον. Ε'. Ἡ Ἐπαρχιακὴ Διοίκησις. Τμ. V. Α'. Ἡ Μητρόπολις. Β'. Ἡ Μητροπολιτικὴ Σύνοδος. Γ'. Ὁ Μητροπολίτης. Μέρος ΙΙ. Περὶ Κλήρου. Κεφ. Α'. Ἡ κατάρτισις τοῦ Κλήρου. Κεφ. Β'. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν προσωπικόν. Τμ. Ι. Διορισμὸς τοῦ Κλήρου τῶν ἐνοριῶν. Τμ. ΙΙ. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἀνωτάτου Κλήρου. Τμ. ΙΙΙ. Περὶ τῆς χρείας τῶν ἑδρῶν. Κεφ. Γ'. Τμ. Ι. Περὶ τῶν ὑποχρεώσεων καὶ δικαιωμάτων Κλήρου καὶ ψαλτῶν τῆς ἐνορίας. Τμ. ΙΙ. Περὶ διαλέξεων τοῦ Κλήρου. Τμ. ΙΙΙ. Ἐκκλησιαστικαὶ διακρίσεις. Κεφ. Δ'. Ἡ πειθαρχία τοῦ Κλήρου. Μέρος ΙΙΙ.

Καθιδρύματα προσηρτημένα εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας. 1. Τὸ Βιβλικὸν καὶ Ἱεραποστολικὸν Ἰνστιτούτον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. 2. Τὸ Ταμεῖον Ἀσφαλίσεως ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. 3. Τὸ Ταμεῖον Ἀλληλοβοηθείας τοῦ Κλήρου. Μέρος VI. Διάφοροι Διατάξεις: Περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Διατάξεις περὶ τῶν κτιρίων καὶ τῶν ἀγροτικῶν κοιμητηρίων. Ἐκκλησιαστικὰ κτίρια. Τὰ ἀγροτικὰ κοιμητήρια. Περὶ τοῦ δικαστικοῦ προσωπικοῦ. Περὶ ἀσυμβιβάστων. Περὶ τῶν δαπανῶν καὶ τῆς ἐπιχορηγίας τοῦ Κράτους. Περὶ τῶν Συντεχνιῶν τῶν Ἐπαρχιῶν. Τὸ δικαίωμα κληρονομίας τῶν Ἱεραρχῶν καὶ τῶν μοναχῶν. Περὶ τῶν ἐμβλημάτων τῆς Ἐπαρχίας. Τὸ ἐπίσημον Δελτίον. Διατάξεις τελικαὶ καὶ προσωριναί. Τροποποιήσις τοῦ Καταστατικοῦ.

Πατριαρχεῖον Βουλγαρίας (σελ. 321-386). Μετὰ τὴν συνοπτικὴν ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Αρ. Mihailov (†), ἀκολουθεῖ, κατὰ μετάφρασιν τοῦ αὐτοῦ, ὁ Καταστατικὸς Χάρτης, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου διοικεῖται τὸ Πατριαρχεῖον Βουλγαρίας ἀπὸ τῆς 31/12/1950. Οὗτος διαιρεῖται εἰς τὰ ἑξῆς τέσσαρα μέρη: Μέρος Ι. Διοργάνωσις. Κεφ. Α'. Βασικαὶ διατάξεις. Κεφ. Β'. Ἐκλογὴ Πατριάρχου. Κεφ. Γ'. Ἱερά Σύνοδος. Κεφ. Δ'. Κληρικολαϊκὴ Συνέλευσις. Κεφ. Ε'. Ἀνώτατον Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον. Κεφ. ΣΤ'. Ἐκλογὴ Μητροπολίτου. Κεφ. Ζ'. Ἐπαρχιακοὶ ἐκλογεῖς. Κεφ. Η'. Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον. Κεφ. Θ'. Ἀρχιερατικοὶ Ἐπίτροποι. Κεφ. Ι'. Ἐνοριαὶ καὶ Ἱερεῖς. Κεφ. ΙΑ'. Ἐνοριακαὶ Ἐπιτροπαί. Κεφ. ΙΒ'. Μοναί. Μέρος ΙΙ. Ἀρμοδιότητες τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐξουσιῶν. Κεφ. Α'. Ἀρμοδιότητες τῆς Ἱεραῆς Συνόδου. Κεφ. Β'. Ἀρμοδιότητες τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας. Κεφ. Γ'. Ἀρμοδιότητες τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῆς Συνόδου. Κεφ. Δ'. Ἀρμοδιότητες τοῦ Πατριάρχου. Κεφ. Ε'. Συνεδρίαὶ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου. Κεφ. ΣΤ'. Γραφεῖα τῆς Ἱεραῆς Συνόδου. Κεφ. Ζ'. Ἀρμοδιότητες καὶ Συνεδρίαὶ τῆς Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως. Κεφ. Η'. Ἀρμοδιότητες καὶ Συνεδρίαὶ τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου. Κεφ. Θ'. Ἀρμοδιότητες τοῦ Μητροπολίτου. Κεφ. Ι'. Ἀρμοδιότητες καὶ Συνεδρίαὶ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου. Κεφ. ΙΑ'. Τὰ Γραφεῖα τῆς Μητροπόλεως. Κεφ. ΙΒ'. Ἀρμοδιότητες καὶ Γραφεῖα Ἀρχιερατικῶν Ἐπιτρόπων. Κεφ. ΙΓ'. Ἀρμοδιότητες τῶν Ἱερέων. Κεφ. ΙΔ'. Δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῶν Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ ἐνοριακῶν ἐπιτρόπων. Κεφ. ΙΕ'. Ἀρμοδιότητες τῆς μοναστηριακῆς διοικήσεως. Μέρος ΙΙΙ. Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον. Τμ. Ι. Δικαστικοὶ τόποι καὶ πρόσωπα. Κεφ. Α'. Διοργάνωσις. Κεφ. Β'. Ἀρμοδιότης. Τμ. ΙΙ. Ἐκκλησιαστικοδικαστικαὶ ὑποθέσεις. Κεφ. Α'. Α'. Ἐκκλησια-

Ο ΟΡΘΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΑΝ*

Ζ'

Ἀπὸ τὴν ἐξιστόρησιν τῆς πρώτης αὐτῆς δεκαετίας ἀναπηδοῦν ὠρισμένα στοιχεῖα γενικωτέρας θεωρητικῆς σημασίας, τὰ ὁποῖα ἐνδείκνυται ὑπὸ τύπον συμπερασματικῶν σχολίων νὰ ὑπογραμμισθοῦν.

1. Βασικὸς παράγων τῆς ἐπιτυχίας τῆς Ὁρθόδοξου μαρτυρίας εἰς τὸν Ἰαπωνικὸν λαὸν ὑπῆρξεν ἀναμφισβητήτως ἡ προσωπικότης τοῦ Ὁρθόδοξου ἱεραποστόλου. Ὁ π. Νικολαῖ Κασάτκιν συνεδύαζε ρεαλισμὸν, ὑπομονὴν καὶ νηφαλίαν πίστιν, ἡ ὁποία τὸν ὠπλιζε μὲ αἰσιοδοξίαν ἐναντι καὶ τῶν πλέον δυσμενῶν συνθηκῶν. Διέθετε διορατικὸν χάρισμα, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐπέτρεπε νὰ κατανοῆ εἰς μίαν εὐρύτεραν προοπτικὴν τὰ «σημεῖα τῶν καιρῶν», νὰ διαβλέπῃ αὐτό, τὸ ὁποῖον ἤρχετο καὶ δι' ἐγκαίρου προετοιμασίας νὰ προπαρασκευάζῃ τὴν ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν του. Χαρακτηριστικὰ δείγματα τῆς ἰκανότητος αὐτῆς ἀποτελοῦν ἡ συστηματικὴ προσπάθειά του

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 244 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους.

στικὰ παραπτώματα. Β'. Ἐκκλησιαστικαὶ ποιναί. Γ'. Ἰδιαιτέραι διατάξεις. Κεφ. Β'. Ὑποθέσεις ἐπὶ δικαστικῶν διαφιλονεικιῶν. Κεφ. Γ'. Διοικητικαὶ - δικαστικαὶ ὑποθέσεις. Κεφ. Δ'. Πειθαρχικὴ εὐθύνη τῶν ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν ὑπηρεσιακῶν προσώπων. Πειθαρχικαὶ παραβάσεις. Πειθαρχικαὶ ποιναί. Τμ. III. Δικονομικαὶ διατάξεις. Τμ. IV. Συντήρησις τῆς Ἐκκλησίας. Κεφ. Α'. Ἔσοδα καὶ ἔξοδα. Κεφ. Β'. Προϋπολογισμὸς, ἔλεγχος καὶ ἀπολογισμὸς. Τμ. V. Γενικαὶ καὶ μεταβατικαὶ διατάξεις.

Καὶ μόνον τὸ παρατεθὲν ἀνωτέρω διάγραμμα τῆς ἐν λόγῳ ἐργασίας εἶναι ἀρκετόν, διὰ νὰ ἐμφανίσῃ πρὸ τοῦ ἀναγνώστου τὸ μεγαλεῖον τῆς καθολικῆς εἰκόνας ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν θεσμῶν τῶν ἐπὶ μέρους αὐτοκεφάλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, εὐρισκομένων ἐν πολλοῖς, παρὰ τὰς ἐξωτερικὰς ἀντιξοότητας, ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τοῦ πολιτεύματος τῆς μᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ὁρθόδοξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἀκριβῶς δὲ ἡ συμβολὴ τοῦ συγγράμματος τοῦ Σεβ. κ. Βαρνάβα συνίσταται καὶ εἰς τὴν προσφορὰν εἰς τοὺς εἰδικούς τῆς δυνατότητος ἐπισημάνσεως τῶν τυχόν παρεκλίσεων ἐκ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος, δεδομένου μάλιστα, ὅτι εἰς τοὺς συγχρόνους λίαν συγκεχυμένους καιροὺς, κατὰ τοὺς ὁποίους δὲν μένουν ἀπρόσβλητοι καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες καὶ ἡ κανονικὴ

διὰ τὴν σπουδὴν τῆς Ἰαπωνικῆς γλώσσης καὶ ἱστορίας, εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἄμεσος ἱεραποστολικὴ δράσις ἐφαίνετο ἀδύνατος, ἡ ἔγκαιρος κινητοποίησης τῶν μετόπισθεν ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1870, πρὸ τῆς ἄρσεως τῶν διωγμῶν, ἡ μετακίνησις τοῦ κέντρου δράσεως ἀπὸ τοῦ Χακοντάτε εἰς Τόκυο εἰς τὸν κατάλληλον χρόνον. Ἡ ριζικὴ μεταστροφή ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐπλησίαζον τὸν Ὁρθόδοξον ἱερομόναχον μὲ τὰς πλέον δυσμενεῖς προκαταλήψεις καὶ προθέσεις καὶ ἡ μεταβολὴ των εἰς ἡρωϊκοὺς ἀποστόλους (ὅπως ὁ Σαβάμπε, οἱ διάφοροι πράκτορες τῆς ἀστυνομίας εἰς Τόκυο κ.ἄ.) μαρτυροῦν ὅτι ὁ π. Νικολαῖ ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐπηρεάζῃ βαθύτατα καὶ τοὺς δυσκολωτέρους ἀνθρωπίνους χαρακτήρας. Εἰς τὰς φήμας, αἱ ὁποῖαι διεδίδοντο, ἰδίως εἰς τὸ Τόκυο, ὅτι ἦτο μέλος τῆς ρωσικῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἴχνη τοῦ γενικωτέρου θαυμασμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐνέπνεεν ἡ ὄλη συμπεριφορὰ του.

2. Ὁ π. Νικολαῖ ἐπρόσεξεν ἰδιαίτερος τὴν ὠρίμανσιν τῆς πίστεως εἰς τὴν ψυχὴν τῶν κατηχοιμένων. Δὲν

ἐν γένει τάξις τῆς Ἐκκλησίας, προσλαμβάνει ὅλως ἰδιαίτεραν σημασίαν καὶ σπουδαιότητα ἡ ἐπίτευξις τῆς ἀπολύτου ἀρμονίας καὶ ἐνότητος παραλλήλως πρὸς τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν καὶ εἰς τὸν χῶρον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος μεταξὺ τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἵνα, κατὰ τὴν διατύπωσιν Συνοδου τῆς Κων/πόλεως (360), «ἡ ἔνθεσμος Ἐκκλησία... συμφωνῇ πρὸς ἑαυτήν, τῶν πανταχόθεν ἐπισκόπων τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης φυλαττόντων» (Θεοδώρητου, Ἐκκλ. Ἰστ. II, ΚΔ', PG. 82, 1073).

Πρὸς τοῦτοις, τὸ ἔργον τοῦ λογίου Ἱεράρχου προσλαμβάνει ὅλως ἰδιάζουσιν σημασίαν καὶ σπουδαιότητα καὶ ἐκ τῶν συντελουμένων ἐν τῷ παρόντι μεγάλων διορθόδοξων καὶ διεκκλησιαστικῶν ζυμώσεων, τοσούτῳ δὲ μᾶλλον καθ' ὅσον εἶναι μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδος του εἰς τὴν σύγχρονον διεθνῆ θεολογικὴν βιβλιογραφίαν, καλύπτον οὕτω λίαν αἰσθητὸν κενόν. Χαρακτηριστικὸν τοῦτου εἶναι καὶ τὸ γεγονός, ὅτι, ὡς πληροφοροῦμεθα, συζητεῖται ἤδη ἡ μετάφρασις τοῦ ἔργου, ὅπερ, φαίνεται, συντόμως θὰ μεταφρασθῇ εἰς πάσας τὰς γλώσσας τῶν ὀρθόδοξων λαῶν καὶ τὰς σπουδαιότερας τῆς καθόλου χριστιανοσύνης.

ΚΩΝ. ΜΟΥΡΑΤΙΑΔΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ τῆς Ποιμαντικῆς
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

ἔσπευδεν εἰς βαπτίσεις. Ὁ σπόρος διὰ τὴν ἀναπτυχθῆναι ἀπαιτεῖ τὸν χρόνον του. Διὰ τὴν ομάδα τῶν πρώτων ἔκρινε φρόνιμον τὴν ἀναμείνην ἐπὶ μακρόν. Ἐν τούτοις δὲν φαίνεται ὅτι ἐδέθη μὲ πολλὰς θεωρητικὰς ἀρχάς. Ἡ διάκρισις παρέμεινε πάντοτε ὁ ρυθμιστὴς τῆς φρονήσεως. Ἐνῶ εἰς τὸν πρῶτον πυρῆνα τοῦ Χακοντάτε παρέτεινε τόσον πολὺ τὸν χρόνον τῆς μαθητείας, εἰς τὸ Τόκυο ἀργότερον τὸν βλέπομεν νὰ παρέχη τὸ βάπτισμα εἰς τοὺς κατηχομένους ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν. Ἰδιαιτέρως προσεκτικὸς ὑπῆρξεν εἰς τὸν πρῶτον πυρῆνα, καίτοι ὡς ἐφάνη ἐκ τῶν ἀφηγηθέντων περιστατικῶν, ὁ Σαβάμπε καὶ μετὰ τὴν βάπτισίν του εἶχεν ἄγνοιαν ἐπὶ ἀρκετῶν ζητημάτων. Ὡς ἐντελῶς ἀπαραίτητα διὰ τὸ βάπτισμα, ὅπως εἶδομεν εἰς τοὺς πρώτους κανόνας, τοὺς ὁποίους ἔγραψεν, ἐθεωρήθησαν κυρίως ἡ ὁλόψυχος ἀποδοχὴ τῶν Δέκα Ἐντολῶν, τοῦ Πιστεύω, τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς καὶ γενικώτερον ὁ πόθος διὰ τὴν γνώσιν τῆς ἀληθείας, ἡ ἀπόφασις συμμορφώσεως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μία ἐκ τῶν βασικωτέρων ἀρχῶν, τὰς ὁποίας ἔθεσεν, ἦτο ἡ δυναμικὴ ἀντίληψις ὅτι ὁ βαπτισθεὶς ἀπ' ἐνὸς μὲν συνεχίζει νὰ εἶναι μαθητὴς καὶ ἀδιακόπως πρέπει νὰ καταρτίζεται εἰς τὸν πλοῦτον τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, ἀπ' ἐτέρου ὁμως γίνεται ταυτοχρόνως ἀπόστολος καὶ ὀφείλει νὰ προσκαλῆ καὶ ἄλλους εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἰδέαι, ὅπως ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν εἰς τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον, αἱ ὁποῖαι σήμερον θεωροῦνται «νέαι ιδέαι» εἰς τὰς οἰκουμενικὰς συζητήσεις, ἀπετέλεσαν διὰ τὴν Ὁρθόδοξον ἱεραποστολὴν τῆς Ἰαπωνίας αὐτονοήτους ἀφετηριακὰς ἀρχάς.

3. Ὁ π. Νικολαῖ ἀπηυθύνετο πρὸς ὅλας τὰς ἡλικίας καὶ τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων, ἰδιαιτέρως ὁμως ἐνδιεφέρετο διὰ τοὺς νέους. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἀσφαλῶς καὶ τὸ σχολεῖον τῆς ρωσικῆς γλώσσης, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ὄρητῆριον τῶν προσπαθειῶν του. Γενικῶς εἶναι ἀξιπρόσεκτον τὸ μέγα ποσοστὸν νέων καὶ παιδιῶν τῶν πρώτων Ὁρθοδόξων πυρῆνων εἰς Σεντάι, Χακοντάτε καὶ Τόκυο. Κατὰ τὸν μνημονευθέντα διωγμὸν εἰς Σεντάι οἱ ἀνακριταὶ ἐθαύμασαν τὸ πλῆθος τῶν Ὁρθοδόξων παιδιῶν, τὰ ὁποῖα μὲ σταθερότητα τοὺς ἐτόνιζον ὅτι ἦσαν ἔτοιμα νὰ ὑποστοῦν τὰ πάντα ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ παιδικὴ καὶ νεανικὴ ψυχὴ διαθέτει πάντοτε τὰς καλύτερας κεραίας διὰ τὴν λήψιν καὶ ἐκπομπὴν τῶν χριστιανικῶν κυμάτων ἀγάπης καὶ πίστεως.

4. Οἱ πρῶτοι μαθηταὶ τοῦ Κασάτικιν ἦσαν δύσκολοι, ἰδιότυποι, ἀλλὰ καὶ ἰσχυροὶ χαρακτήρες (Σαβάμπε, Σακάι, Καγκέτα). Ἡ ἔντασις τῆς ἀντιστάσεώς των μετετράπη ἀργότερον, κατόπιν τῆς ἐντάξεώς των εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς πιστότητα, ζῆλον, ἀποφασιστικότητα ἀπαράμιλλον. Ὁ ὄρητικὸς χαρακτήρ τῶν πρώτων σαμουραΐ ἔδωσε μεγάλην ὠθησιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἰαπωνικῆς Ὁρθοδοξίας. Τὸ ἡρωικὸν στοιχεῖον τῆς νέας θρησκείας, ἡ ζωὴ τῶν ἀπαιτήσεων καὶ τῆς θυσίας ἔθιξε βαθυτάτας μυστικὰς χορδὰς τῶν Ἰαπώνων αὐτῶν ἱπποτῶν. Χαρακτηριστικὴ ἐπίσης ὑπῆρξεν ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἱατροῦ Σακάι, τοῦ ἐκπροσώπου τῆς μέσης μορφωμέ-

νης τάξεως, ὁ ὁποῖος παρὰ τὰς σχετικὰς πρώτας δυσκολίας καὶ ἰδιουτυπίας του ἔδειξεν ἀξιοζήλευτον καρτερίαν, ἀσκητικότητα, ἀποδοχὴν φυλακίσεων κ.λ.π. Ὁ π. Νικολαῖ κατῶρθωσε νὰ κερδίση τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν δυναμικῶν καὶ δυσκόλων αὐτῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ τοὺς παιδαγωγῆσιν καταλλήλως. Τοιοῦτοτρόπως ἐδημιούργησεν ἓνα πυρῆνα συνεργατῶν, οἱ ὁποῖοι ἐν συνεχείᾳ ἔπαιξαν ἀποφασιστικὸν ρόλον εἰς τὴν διάδοσιν τῆς Ὁρθοδοξίας. Οἱ λεγόμενοι «δύσκολοι» καὶ ἀπαιτητικοὶ τύποι παρουσιάζουν βεβαίως ζητήματα εἰς τοὺς πνευματικούς καθοδηγητὰς των, ὅταν ὁμως συνδεθοῦν μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν, διαθέτουν μεγαλυτέραν θέρμην καὶ ἀντοχήν. Ἡ ἀναζήτησις καὶ ἡ προσεκτικὴ πνευματικὴ των καλλιέργεια θὰ παρέχη πάντοτε στερεὸν θεμέλιον εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς τοπικῆς Ὁρθοδόξου κοινότητος.

5. Δὲν ἦτο ὁμως μόνον τὸ θέμα τῶν χαρακτηρολογικῶν δυσκολιῶν ὠρισμένων, ἀλλὰ καὶ αἱ συγκεχυμένα προθέσεις ἐτέρων. Τὴν πρώτην ὠθησιν λ. χ., εἰς τὴν ομάδα τῶν σαμουραΐ ἐκ Σεντάι ἔδωσαν περισσότερον πολιτικὰ παρὰ θρησκευτικὰ κίνητρα. Αὐτὰ ὁμως τὰ ἐνδιαφέροντα, ὁ πόνος διὰ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος, ὁ πόθος τῆς δημιουργίας ἐνὸς δυναμικοῦ ἔθνους ἀπετέλεσαν ἀφετηρίαν διὰ τὴν προσέγγισιν καὶ ἀφομοίωσιν τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος. Ἡ ἐπιφύλαξις, ἡ συχνὰ αὖς διατυπωμένη σχετικῶς πρὸς τὰ κίνητρα πολλῶν αὐτοχθόνων, οἱ ὁποῖοι συνδέονται κατὰ καιροὺς μετὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν (πρβλ. σήμερον περιπτώσεις εἰς Ἀφρικὴν), καίτοι δικαιολογημένη, δὲν εἶναι ἐν τούτοις τόσον ἀνησυχαστικὴ. Δὲν ἀποκλείεται διαθέσεις ἢ προσδοκίαι τινές, ἔχουσαι προσανατολισμὸν λαυθασμένον καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως ξέναι πρὸς πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα, νὰ ἀποτελέσουν ἀφετηρίαν δι' οὐσιαστικὴν θρησκευτικὴν ἀναζήτησιν. Τὸ πρόβλημα εἶναι, πῶς θὰ γίνῃ κατάλληλος καθοδήγησις καὶ ἐξαγνισμὸς τῶν προθέσεων. Ὁ πλάγιος ἄνεμος, καταλλήλως χρησιμοποιοῦμενος, βοηθεῖ τὸ ἰστιοφόρον εἰς τὴν ὀρθὴν πορείαν του. Ἄλλωστε, πόσαι ἀρχικῶς ἀμφισβητούμεναι διαθέσεις πολλῶν χριστιανῶν δὲν ἔχουν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας μεταμορφωθῆ καὶ ἀγιασθῆ!

6. Εἶναι ἀξιπρόσεκτον ὅτι μερικοὶ ἐκ τῶν σαμουραΐ τῆς Σεντάι, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλεσαν τὴν ἰδιότυπον ομάδα αὐτοκατηχήσεως εἰς τὸ Χακοντάτε κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ π. Νικολαῖ, εἶχον τὴν πρώτην ἐπαφὴν των μετὰ τὴν πίστιν μέσῳ ἐνὸς ἀνεπαρκοῦς κατηχητοῦ, τοῦ Σαβάμπε, καὶ ἡμίσεος ἀντιτύπου τῆς Καινῆς Διαθήκης, μεταφρασμένου εἰς τὴν Κινεζικὴν. Διὰ μίαν ἀκόμη φοράν γίνεται φανερά ἡ ἀμεσὸς δύναμις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ μυστικὴ ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος, ἡ ὁποία φέρει τὰ ἀποτελέσματά της καὶ εἰς τὰς πλεόν ἑλλιπεῖς ἐξωτερικὰς συνθήκας. Πρωτοβουλιαὶ τῶν αὐτοχθόνων χριστιανῶν εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς γῆς, ὅσον καὶ ἀν ἐξωτερικῶς παρουσιάζονται λίαν ἀνεπαρκεῖς ἔχουν μεγίστην σημασίαν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας.

7. Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον ἱεραποστολὴν τῆς Ἰαπωνίας ἀπ' ἀρχῆς ἐδόθη κεντρικὴ θέσις καὶ σημασία εἰς τὴν ἀγιογραφικὴν μελέτην. Ἡ πνευματικὴ οἰκοδομὴ καὶ ἡ περαιτέρω θεολογικὴ κατάρτισις τῶν πιστῶν ἐστηρίχθησαν εἰς αὐτήν. Εἰς τοὺς πρώτους Ἰάπωνας Ὁρθόδοξους ἐδόθησαν ἀποστολικά ὀνόματα, ἐπιβεβαιοῦντα οὕτω τὸν δεσμόν των μετὰ τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν. Ὡς εἶδομεν εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀνακρινόμενου σαμουράϊ Παύλου-Τσουντα, πολλοὶ συνήθιζον νὰ ἔχουν μετ' αὐτῶν ἀντίγραφα τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀπετέλει καὶ θὰ ἀποτελεῖ πάντοτε ἀναντικατάστατον θεμέλιον πάσης ὀρθοδόξου ἱεραποστολικῆς προσπάθειας, θὰ ἦτο δὲ ἔνοχον καὶ ἀφελές νὰ δοθῇ ὀλιγωτέρα ἐμφασίς εἰς αὐτὴν τὴν μελέτην, διότι τάχα ἀποτελεῖ γνῶρισμα τῶν «Προτεσταντῶν».

8. Παραλλήλως, βλέπομεν νὰ παίζουσι ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν μεγάλον ρόλον εἰς τὴν ζωὴν τῶν Ὁρθόδοξων Ἰαπῶνων αἱ ἅγιοι εἰκόνες (κατὰ τὰς συλλήψεις τοῦ Σαβάμπε εἰς Χακοντάγε οἱ ἀστυνομικοὶ κατεπάρτησαν πολλὰς ἀπὸ αὐτάς), ὁ σταυρὸς (ὁ Σακάϊ κατεσκευάσεν εἰδικὸν σταυρὸν ἀπὸ ἀπλᾶ τοπικὰ χόρτα) καὶ ἄλλα σύμβολα καὶ στοιχεῖα τῆς Ὁρθοδόξου παραδοσιακῆς πνευματικότητος. Ἡ σπουδὴ τοῦ φυλακισμένου Σακάϊ εἰς Χακοντάγε νὰ ἐτοιμάσῃ «κομποσχοῖνι» ἀπὸ πολλτὸν ὀρύζης δεικνύει τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔδιδεν εἰς αὐτὸ διὰ τὴν προσευχήν. Ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς Ὁρθοδόξου πνευματικῆς ζωῆς, ὡς μία ὁλόγη πρέπει νὰ προσφέρονται εἰς τοὺς νεοφωτιστούς καὶ νὰ καταβάλληται φροντίς, ὥστε νὰ οἰκειοποιῦν καὶ ἀφομοιώνουν τὸ πνευματικὸν νόημά των.

9. Κυρία προσπάθεια τοῦ π. Νικολαῖ ὑπῆρξεν ἡ καλλιέργεια, ἡ κατάρτισις, ἡ διορατικὴ καθοδήγησις στελεχῶν ἐκ τῶν ἰδίων τῶν Ἰαπῶνων. Δὲν ἐμπλέκεται εἰς ὅ,τι δύναται νὰ κάμουν οἱ ἄλλοι. Παραμένει ὁ ἐμπυχωτῆς, ἐκτελεσται ὅμως εἶναι οἱ αὐτόχθονες. Τοὺς ὄργανῶναι ἐπὶ τῇ βάσει συγκεκριμένου σχεδίου καθορίζων διαφόρους κύκλους συναντήσεων καὶ ἐπιβλέπων τὸν ρυθμὸν τῆς λειτουργίας των. Οἱ κήρυκες στέλλονται ἀνὰ τρεῖς διὰ νὰ ἀλληλοενισχύωνται. Αἱ ὀμάδες αὐταὶ συγκροτοῦνται συνήθως κατόπιν ἐκλογῆς ὑπὸ τῆς τοπικῆς κοινότητος. Σαφὴν ἐπίσης ὑφίσταται εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα. Τὸ κέντρον τοῦ βάρους εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τίθεται εἰς Ἰαπωνικὰς πηγὰς, ὥστε ἡ κοινότης νὰ αἰσθάνεται αὐτοδύναμος.

10. Ἡ ἱεραποστολικὴ προσπάθεια συνίστατο κυρίως εἰς μεθοδικὴν ἀτομικὴν ἐπαφήν, εἰς ἐπισκέψεις οἰκογενειακοῦ χαρακτῆρος. Ἡ κεντρικὴ σημασία τοῦ προσώπου ὡς φορέως καὶ δέκτου τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος ἐτέθη ὡς βασικὴ ἀρχὴ εἰς τοὺς πρώτους ἤδη κανόνας τοῦ Νικολαῖ καὶ συνεχίσθη εἰς τὴν μεταγενεστέραν ἐποχὴν, ὅτε παρεχωρήθη ἐν Ἰαπωνίᾳ ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία. Ἐντὸς μιᾶς φιλικῆς ἀτμοσφαιράς ἡ συζήτησις ἀποκτᾷ μεγαλυτέραν θερμότητα, ἡ προσωπικὴ συνάντησις καθίσταται πλέον αὐθεντικὴ καὶ φυσικὴ. Αὐτὸ τὸ στοι-

χεῖον τῆς ἐξ ὑπαρχῆς «Ἰαπωνοποιήσεως» καὶ τῆς καλλιέργειας οἰκογενειακῆς ἀτμοσφαιράς παρέμεινε κύριον γνῶρισμα τῆς Ἰαπωνικῆς Ὁρθοδοξίας.

11. Ἐκτὸς τῶν πολλῶν δυσκολιῶν, τῆς δυσμενεῖας τοῦ Ἰαπωνικοῦ Κράτους ἔναντι τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦ φανατισμοῦ τοῦ λαοῦ, τῆς ἐγκοσμιοκρατικῆς τάσεως τῆς Ἰαπωνικῆς ψυχῆς, ὁ π. Νικολαῖ εἶχεν ἀκόμη ν' ἀντιμετώπιση τὴν δυσπιστίαν καὶ τὴν ἐνδόμυχον ἀντιπάθειαν τῶν σωβινιστῶν Ἰαπῶνων ἔναντι τῶν Ρώσων, τοὺς ὁποίους ἔβλεπον ὡς ἀντιπάλους εἰς τὰς ἐπιθετικὰς βλέψεις των εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀσίας. Ὁ Κασάτκιν, ὡς ἱερομόναχος, προσέβλεπε κατ' ἀρχὰς περισσότερο εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῆς Ρωσίας (πρβλ. τὴν ἰδέαν ἀποστολῆς Ἰαπῶνων εἰς Ρωσίαν διὰ σπουδὰς, χειροτονίαν κλπ.) ἢ ἰδιότης του ὡς Ρώσου πολίτου παρεῖχεν εἰς αὐτὸν τὴν δυνατότητα νὰ κινηθῇ κατὰ φυσικώτερον τρόπον εἰς τὰ πρώτα ἔτη (διδασκαλία τῆς ρωσικῆς γλώσσης, ἐξεύσεις τόπου διαμονῆς ἐπ' ὀνόματι τῆς ρωσικῆς πρεσβείας εἰς Τόκυο κλπ). Ἐχρησιμοποίησεν ὅλας τὰς θετικὰς ἐκείνας πλευρὰς τῆς καταγωγῆς του καὶ τῶν ἐθνικῶν δεσμῶν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ. Ἀργότερον ὅμως ἤρχισε νὰ προσανατολιζέται περισσότερο πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν ἐντελῶς αὐτοδυνάμου τοπικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ σοφὸς τρόπος, μετὰ τὸν ὁποῖον κατῴρθωσε νὰ ὀδηγήσῃ τὴν προσπάθειάν του καὶ νὰ ὑπερνικήσῃ τὰς πολιτικὰς δξύτητας, αἴτινες εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ἔφθασαν εἰς πολεμικὴν σύγκρουσιν, ἀποτελεῖ μίαν ἀκόμη μαρτυρίαν, ὅτι καὶ οἱ δυσμενέστεροι ἐξωτερικοὶ παράγοντες ἐξουδετερώνονται, ὅταν ὁ ἱεραπόστολος προχωρῇ μετὰ συνέσιν καὶ ἀποκλειστικὸν πόθον τὴν διὰδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου, χωρὶς ἄλλας λαυθανούσας σκοπιμότητας.

12. Ὁ Κασάτκιν ἐκινήθη μετὰ μεγάλην ἀκρίβειαν, καρτερίαν καὶ προφητικὴν ἐμπνευσιν εἰς τὸν Ἰαπωνικὸν χῶρον. Ὅλη ὅμως αὐτὴ ἡ ἐπιτυχία δὲν ἦτο ἀνεξάρτητος τοῦ εὐρύτερου πλαισίου τῆς ἱεραποστολικῆς Ὁρθοδόξου παραδόσεως. Ὁ Κασάτκιν ἀποτελεῖ, νομίζομεν, τὸν καρπὸν μιᾶς γενικωτέρας ἀνθήσεως τοῦ ἱεραποστολικοῦ φρονήματος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα. Ἀπὸ νεανικῆς ἡλικίας μετὰ ἱεραποστολικούς ὄραματισμούς θὰ εἶχεν ἀσφαλῶς ἐντυφῆσει εἰς τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας τῆς Ὁρθοδόξου ἱεραποστολῆς ἐντὸς τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς Κίνας. Ἐπίσης φαίνεται ὅτι πολὺ ἐπηρέασθη ἀπὸ τὸν μέγαν ἱεραπόστολον Ἰννοκέντιον Βενιαμίνωφ, ὁ ὁποῖος εἶχε δράσει κατὰ τὰς προηγουμένας δεκαετίαι εἰς Ἀλάσκαν καὶ Καμτσάτκιν, καὶ τὸν ὁποῖον ὁ Νικολαῖ εἶχε συναντήσῃ κατὰ τὴν μετάβασίν του εἰς Ἰαπωνίαν (πρβλ. τὴν προτροπὴν τοῦ Ἰννοκεντίου, ὅπως ὁ Νικολαῖ ἀσχοληθῇ συστηματικῶς μετὰ τὴν Ἰαπωνικὴν γλῶσσαν). Ἀσφαλῶς δὲ ἡ μεταγενεστέρη ἀνάρρησις τοῦ Ἰννοκεντίου εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν θρόνον τῆς Μόσχας καὶ ἡ ἱδρυσις τῆς Ρωσικῆς ἱεραποστολικῆς Ἑταιρείας συνετέλεσαν εἰς τὴν ταχυτέραν ἀποδοχὴν τῶν σχεδίων τοῦ Κασάτκιν καὶ τὴν ὑποβοήθησιν των. Ἐντὸς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει ἐνεργὸς ἀλληλεπίδρασις τῶν ζωντανῶν κυττάρων

Ο ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑΝ

Ἀπὸ μίαν ἐπίσκεψιν εἰς Μονὰς τῆς Ρουμανίας.

Ἡ κατάσταση, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ὁ Ὁρθόδοξος μοναχισμὸς εἰς τὴν Ρουμανίαν, εἶναι ἀξία πολλῆς προσοχῆς. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν γενικωτέραν παγκόσμιον κρίσιν ἱερατικῶν καὶ μοναστικῶν κλίσεων, εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας ἀφθονοῦν καὶ αἱ δύο. Ἐχουν περισσοτέρας ἱερατικὰς καὶ μοναστικὰς κλίσεις, ἀπ' ὅσας δύνανται νὰ ἀπορροφήσουν, ὡς μᾶς ἐβεβαίωσαν αὐθεντικὰ πρόσωπα κατὰ τὸ πρόσφατον ταξιδιὸν μας ἐκεῖ. Τὰ μοναστήρια εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ μοναχοὺς καὶ μοναχὰς μορφωμένους. Καὶ θὰ εἶχον περισσοτέρους, ἐὰν αἱ συνθήκαι ἦσαν διαφορετικαί. Πρὸ τοῦ πολέμου ἦσαν περισσότεροι μοναχοί.

Τὸ νὰ γίνη κανεὶς μοναχὸς καὶ νὰ ζήσῃ εἰς μοναστήριον εἰς τὴν Ρουμανίαν, δὲν εἶναι «κατάντημα», ἀλλὰ δόξα καὶ τιμὴ. Ὁ μοναχὸς εἶναι τὸ καύχημα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι τὸ ἀπόβλητον πρόσωπον. Δὲν εἶναι τὸ «παράσιτον» οὔτε ὁ φύλαξ τῶν ἐρειπίων τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ ζῶσα πνευματικὴ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας, ὁ στυλοβάτης τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ δύναμις τῆς.

Τὰ μοναστήρια ἀκτινοβολοῦν τὴν πνευματικότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν θωρακίζουσι διὰ τῶν νυχθημέρων προσευχῶν τῶν μοναχῶν των, ἀπὸ τὰς ἐπιβουλὰς τοῦ πονηροῦ.

Αἱ ιδέαι αὗται εἶναι συνειδήσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Καὶ τὰς ἀντιλαμβάνεται κανεὶς εὐθὺς — ἀμέσως ὡς συζητήσῃ περὶ μοναχισμοῦ μὲ τὸν Πατριάρχην τῆς Ρουμανίας Ἰουστινιανόν, ὡς καὶ μὲ ἐπισκόπους τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας, ἴδη δὲ καὶ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ζωὴν τῶν μοναστηρίων καὶ πληροφορηθῆ περὶ τοῦ τρόπου τῆς λειτουργίας των καὶ τῆς διοικήσεώς των. Αἱ μοναὶ ἀποτελοῦν τὸ κέντρον τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο γίνεταί ἀμέσως φανερόν εἰς τὸν ἐπισκέπτην τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας.

καὶ ἡ δρᾶσις ἢ ἡ παρουσία ἑνὸς ἀγίου εἰς μίαν ἐποχὴν ἔχουν πολυμερεῖς ἐπιπτώσεις.

*

Ὅλη αὐτὴ ἡ πείρα δὲν ἀποτελεῖ τόσον σχέδιον πρὸς ἀντιγραφὴν εἰς τὴν σημερινὴν ἱεραποστολικὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ κυρίως στάσιν, ρυθμὸν σκέψεως, «θεολογικὴν βᾶσιν» πρὸς ἐπέκτασιν καὶ δυναμικὴν προσαρμογὴν εἰς τὰς διαμορφουμένας νέας συνθήκας.

Ἄρχιμ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΤΟΣ Δρ. Θ.

Ἐίχομεν τελευταίως τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰς κυριώτερας ἐκ τῶν ἱερῶν μονῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας. Συνωμιλήσαμεν μὲ τοὺς μοναχοὺς. Συμπροσηυχήθημεν. Εἶδομεν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ζωὴν των. Παρηκολουθήσαμεν τὰς ἱεράς ἀκολουθίας των. Καὶ ἐλάβομεν μίαν εἰκόνα τῆς ἐν Ρουμανίᾳ μοναχικῆς πραγματικότητος. Εἰκόνα ὄχι φανταστικὴν οὔτε ἐκ πληροφοριῶν τρίτων οὔτε ἐκ δημοσιογραφικῶν πηγῶν. Ἄλλ' εἰκόνα πραγματικὴν ἐξ ὅσων εἶδομεν καὶ ἐξ ὅσων ἠκούσαμεν. Εἰκόνα ὄχι ἀπὸ ὅ,τι εἶναι «γραμμένα», ἀλλ' ἀπὸ ὅ,τι γίνεταί καὶ ὑπάρχει.

ΑΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΜΟΝΑΙ

ΤΑΣ ΟΠΟΙΑΣ ΕΠΕΣΚΕΦΘΗΜΕΝ

1) Ἀρχιεπισκοπῆς Βουκουρεστίου.

A) Ἀνδρῶσι.

Ἰερὰ Μονὴ Τσέρνικα (Gernica)

Εὑρίσκεται εἰς ἀπόστασιν 20 περίπου χιλιομέτρων ἀπὸ τὸ κέντρον τοῦ Βουκουρεστίου. Εἶναι τεράστιον κτιριακὸν συγκρότημα μὲ δύο εὐμεγέθεις ἱεροὺς Ναοὺς. Ἐχει 67 μοναχοὺς καὶ 5 δοκίμους. Ὁ ἠγούμενος εἶναι Φαρμακοποῖδης καὶ Θεολόγος καὶ πολὺ πνευματικὸς ἄνθρωπος. Οἱ μοναχοὶ εἶναι οἱ περισσότεροι μορφωμένοι καὶ Θεολόγοι ἢ ἀπόφοιτοι τῶν ἐιδικῶν διὰ τοὺς μοναχοὺς σεμιναρίων. Διὰ τοὺς ὑπεργήρους Μοναχοὺς ὑπάρχουν εἰδικαὶ κτιριακαὶ ἐγκαταστάσεις μὲ ἰδιαιτέρον ναὸν εἰς ἀπόστασιν 300 περίπου μέτρων ἐκ τῆς κυρίας μονῆς, μὲ ἕλας τὰς διευκολύνσεις καὶ ἀνάσεις, τὰς ἀπαιτούμενας διὰ τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν. Οἱ νεώτεροι Μοναχοὶ ὑπηρετοῦν τοὺς γηραιότερους.

Ἡ μονὴ διαθέτει ἕνα λίαν προσοδοφόρον ἀγρόκτημα καὶ σύγχρονον βουστάσιον. Πολλοὶ μοναχοὶ ἐργάζονται χειρονακτικῶς βοηθούμενοι ὑπὸ ἐργατῶν λαϊκῶν. Τὸ ἀγρόκτημα καὶ τὸ βουστάσιον παρέχουν μίαν πλήρη καὶ αὐτάρκη οἰκονομίαν εἰς τὴν μονήν. Πολλοὶ μοναχοὶ εἶναι ἔμμισθοι ἐκ τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν μονὴν αὐτὴν ἐμόνασεν ὁ ἐπίσκοπος Καλλίνικος ἀνακηρυχθεὶς ὡς Ἅγιος ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ σεπτὸν του σκήνωμα εὑρίσκεται εἰς τὸν πρόναον τοῦ Καθολικοῦ τῆς μονῆς. Τιμᾶται δὲ εἰς ὀλόκληρον τὴν Ρουμανίαν. Εἰς τὴν

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΛΑΤΡΕΙΑ ΜΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ*

Εἰς τὰς ἐκφωνήσεις πρὸ τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν Τιμίων Δώρων λέγεται: «λάβετε, φάγετε, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ Σῶμα» κ.λ.π. καὶ «πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστὶ τὸ Αἷμά μου» κ.λ.π. Ἡ ἐρμηνεία τῶν ἐκφωνήσεων τούτων ὡς πρὸς τὴν ἀντωνυμίαν πάντες, ἡ ὁποία προστίθεται εἰς τὴν δευτέραν εἶναι δύσκολος, διότι ἐπ' αὐτῆς οἱ ἐρμηνευταὶ διχογνωμοῦν⁸⁴. Κατὰ μίαν ἄποψιν ὁ Ἰούδας δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μετάληψιν τοῦ μυστηρίου ἐν τῷ δείπνῳ καὶ ὅτι τὸ ψωμίον,

ὅπερ ἀναφέρει ὁ Ἰωάννης⁸⁵, ἦτο ἀπλοῦς ἄρτος καὶ ὄχι τῆς μεταλήψεως. Μετὰ δὲ τὴν λήψιν τοῦ ψωμίου ὁ Ἰούδας ἀπεχώρησεν. Ὄταν δὲ προσέφερον ὁ Κύριος τὸν καθαγιασθέντα οἶνον, ἔλειπεν ὁ Ἰούδας καὶ διὰ τοῦτο εἶπε «πάντες». Αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ δέχονται τὴν μὴ ὑπὸ τοῦ Ἰούδα μετάληψιν τοῦ μυστηρίου⁸⁶, ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος κατὰ μίαν ἔποψιν⁸⁷ καὶ ὁ Γεώργιος Παχυμέρης εἰς τὴν παράφρασιν περὶ

85. Π', 26.

86. Βιβλ. Ε', XIV (Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων, ἐνθ' ἀνωτ. τόμ. 2, σελ. 85).

87. Εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, PG 50, 717.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 252 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

84. Αἱ ἐκφωνήσεις στηρίζονται εἰς τὰ χωρία Ματθ. κς', 26-28 καὶ Μάρκ. ιδ', 23-24.

μονὴν διατηροῦν ἄθικτον τὸ διαμέρισμα, ὅπου διέμεινε καὶ ἐποίει τοὺς ἀσκητικούς του ἀγῶνας.

Ἰερὰ Μονὴ Καλντερούσανι (Kalderusani)

Εὐρίσκεται πλησίον εἰς τὸ Πλοῖέστι καὶ ἐντὸς καταφύτου περιβάλλοντος. Ἐκτίσθη τὸ 1632. Σήμερα ἔχει 30 μοναχοὺς, ἐξ ὧν οἱ δύο εἶναι Θεολόγοι καὶ οἱ ἄλλοι τοῦ Σεμιναρίου, καὶ 5 δοκίμους. Εἶναι κοινόβιος, 11 μοναχοὶ εἶναι ἔμμισθοι ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ οἱ ὑπόλοιποι λαμβάνουν ἐπίδομα ὑπὸ τῆς μονῆς. Ἡ μονὴ ἔχει μεγάλο ἀκρόκτημα ἐκ 550 στρεμάτων, τὸ ὁποῖον τῆς ἐξασφαλίζει αὐτάρκη οἰκονομίαν.

Β) Γυναικεῖαι.

Ἰερὰ Μονὴ Τσιγκάνεστι (Ciganesti)

Ἐχει 152 μοναχάς. Εἶναι ιδιόρρυθμος. Διαθέτει πρότυπα μηχανοκίνητα θαυμάσια ἐργαστήρια κατασκευῆς ὑφασμάτων διὰ ἱερατικὰ ἄμφια, εἰς ποικίλας ἀποχρώσεις καὶ εἰς ὠραιότατα σχέδια, γαλόνια χρυσᾶ καὶ μεταξωτά, κρόσσια, σταυροὺς καὶ πᾶν ὅ,τι χρειάζεται μίαν ἱερατικὴν ἢ Ἀρχιερατικὴν στολήν. Ἐπίσης ἔχει καὶ ἐργαστήρια ταπήτων. Τὰ προϊόντα τῆς μονῆς ἀγοράζονται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὁποῖον καὶ τὰ μονοπωλεῖ.

Ἰερὰ Μονὴ Γκιγκίου (Gigiou)

Εὐρίσκεται πολὺ πλησίον τῆς πόλεως Πλοῖέστι, καὶ ἐντὸς χώρου ὅπου ἐκτείνονται ἄφθονοι πετρελαιοπηγαί. Τὸ πόσιμον ὕδωρ τῆς μονῆς μυρίζει πετρέλαιον. Εἶναι ἓνα εὐρύχωρον καινούργιον ἰσόγειον τετράπλευρον κτίριον, μὲ ὠραιότατον τὸ Καθολικὸν εἰς τὸ κέντρον. Αἱ 50 μοναχαὶ τῆς, ζῶσαι κοινοβιακῶς,

παρέχουν μίαν ἰσχυρὰν μαρτυρίαν τῆς δυνάμεως τοῦ πνεύματος εἰς τὴν ὑλόφρονα ἐποχὴν μας.

Γ) Μοναὶ-Γηροκομεῖα.

Ἰερὰ Μονὴ Ντεάλου (Dealou)

Εἶναι ἓνα θαυμάσιον γηροκομεῖον διὰ γέροντας Μοναχοὺς καὶ Ἱερομονάχους καὶ ἐν χρεῖα γέροντας ἱερεῖς. Ἐχει 50 τροφίμους. Διὰ τὴν συντηρησίν των δίδουν μέρος τῆς συντάξεώς των καὶ τὰ ὑπόλοιπα τὰ συμπληρῶναι ἢ Ἐκκλησία. Διὰ τὴν ἐξυπηρέτησίν των ὑπάρχει μικρὰ ἀδελφότης ἐξ 11 μοναζουσῶν, ἐμμίσθων ὄλων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Τὴν ὅλην εὐθύνην τῆς καλῆς λειτουργίας ἔχει ἡ ἡγουμένη τῶν μοναζουσῶν. Δὲν ἔχουν μοναστηριακὸν αὐστηρὸν πρόγραμμα. Κάμνουν ὀλίγας ἀκολουθίας, ὅσας δύνανται νὰ παρακολουθήσουν οἱ γέροντες. Ἡ ὅλη ἀτμόσφαιρα τῆς μονῆς εἶναι ἄκρως πεπολιτισμένη καὶ λίαν ἄνετος. Τὰ κτίρια εἶναι ἀνακαινισμένα πλήρως δαπάναις τοῦ Πατριαρχείου. Βασιλεύει ἡ καθαριότης καὶ ἡ τάξις.

Ἰερὰ Μονὴ Ἀγίου Γεωργίου Βιφορίτα (Viforita).

Κεῖται εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων χιλιομέτρων ἐκ Βουκουρεστίου. Εἶναι γηροκομεῖον διὰ γερόντισσας μοναχάς καὶ χήρας πρεσβυτέρας. Κάτω ἀπὸ τὰ ἀνακαινισμένα εὐρύχωρα κτίριά της 105 γερόντισσαι μοναχαὶ καὶ πρεσβυτέραι εὐρίσκουν θαλπωρὴν, στοργικὴν περιποίησιν καὶ ἄνετον διαμονήν. Αἱ συντάξεις τῶν γεροντισσῶν κατατιθέμεναι εἰς κοινὸν ταμεῖον, ἐνισχυόμεναι καὶ διὰ ἐπιχορηγήσεως τοῦ Πατριαρχείου, ἐξασφαλίζουν τὴν καλὴν διατροφήν καὶ ἀνακουφίζουν τὸ γῆρας τῶν τροφίμων. Νεώτεροι μοναχαὶ φροντίζουν, τῇ ἐπιστάσει τῆς ἡγουμένης, τὰς ἀνάγκας τῆς μονῆς — Γηροκομεῖον.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΚΑΛΛΙΝ. ΚΑΡΟΥΣΟΣ

Θ. Εὐχαριστίας τοῦ Ψευδο-Διονυσίου. «Καὶ αὐτῷ γὰρ τοῦ μυστικοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου μεταδοῦς τὰ μυστήρια μόνοις τοῖς μαθηταῖς, μετὰ τὸ ἐξελεῖν ἐκεῖνον ἐκ τοῦ δείπνου, παρέδωκεν, ὡς ἀναξίου τούτου ὄντος τοῦ Ἰούδα»⁸⁸. Κατ' ἄλλους πάλιν ἐρμηνευτάς, ὅταν ἔδωκεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν Ἰούδα «ψωμίον βεβαμμένον μετ' οἴνου», ἔδειξε τὸν προδότην συμφώνως πρὸς τοὺς λόγους του «ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει»⁸⁹. Ἐπειδὴ πάλιν δὲν ἤθελε νὰ γίνῃ καὶ ὀλοσχερῶς καταφανής ὁ Ἰούδας καὶ ἐνεκα ἀγάπης εἶπεν εἰς τὴν προσφορὰν τοῦ καθαγιασμένου οἴνου τὸ «πάντες». Ὁ Ἰ. Χρυσόστομος ἀντιφάσκων πρὸς ἐτέραν ἀνωτέρω μνημονευομένην ὁμιλίαν τοῦ δέχεται, ὅτι ὁ Ἰούδας μετέσχε τῆς κοινωνίας τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος, κατὰ τὸν Μ. Δεῖπνον⁹⁰. Ὁ Θεόδωρος, Ἐπίσκοπος Ἀνδιδῶν, (περὶ τὸ 1230), γράφει εἰς τὴν προθεωρίαν του περὶ τῶν ἐν τῇ θ. λειτουργίᾳ γινομένων συμβόλων καὶ μυστηρίων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου: «Ζήτησιν οὖν τινα δοκεῖ ἔχειν ἢ ἔλλειψις τοῦ «πάντες» ἐν τῷ «Λάβετε, φάγετε» καὶ αἰθίς ἐν τῷ «Πίστε εἰς αὐτοῦ πάντες» προσθήκη. Φαμέν οὖν, ὅτι διττὴν ἔχει τὴν σημασίαν τὸ «πάντες», ἱστορικῶς ὁμοῦ καὶ πνευματικῶς· ἱστορικῶς μὲν, διὰ τὸν παρὰ τοῦ προδότου κἂν τοῖς μυστηρίοις γεγονότα δόλον· πνευματικῶς δὲ ὡς οἱ θεόπται ἀπόστολοι καὶ θεοὶ Πατέρες. Εἶτα λεκτέον τὸ πνευματικώτερον· πάντων τῶν μαθητῶν τὸν θεῖον ἄρτον ἐν ταῖς χερσὶ δεξαμένων ἐκ τῶν χειρῶν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, φόβῳ τε καὶ πίστει μετεληφότων, μόνος Ἰούδας λαβὼν ἔκρυψε τοῦτον καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐκφάνισας, τὸ μυστήριον ἐξεπόμπευσε· τούτου γὰρ ἐνεκα, ὡς φασι, τὸ «Οὐ μὴ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς σου τὸ μυστήριον εἴπω», πρόσκειται («ἐπὶ τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ»). Τὸ μέντοι θεῖον αἷμα, ὡς ἐξ ἐνὸς ποτηρίου χεῖλεσι πάντων καὶ στόμασι δεχομένων, ἀποκρύψαι οὐκ ἠδυνήθη ὁ δόλιος, ἀλλ' ἐπ' Ἰησὺς τοῖς ἄλλοις μεταλαβῶν, ἐπιεν· ὅπερ εἰδὼς ὁ πάντα πρὶν γενέσθαι ἐπιστάμενος Κύριος, ἐπὶ μὲν τοῦ ἄρτου τὸ «πάντες» παρέδραμεν· ἐπὶ δὲ τοῦ ποτηρίου, ὡς μεταληψομένου καὶ τοῦ Ἰούδα, προστέθεικε». Ἐτι προσθέτει, ὅτι εἰς τὸ μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας πρέπει νὰ προσέρχωνται οἱ πιστεύοντες καὶ ὄχι πάντες. «Ἀπαξ δὲ μεταλάβουν κατ' ἀρχὴν τοῦ σώματος, σημαίνει, ὅτι προσῆλθον εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν μετὰ πίστεως καὶ ἐπομένως πάντες οἱ πιστεύοντες καλοῦνται νὰ μετασχουν καὶ τῆς κοινωνίας τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου⁹¹. Ἄναμφιβόλως ἡ ἐρμηνεία αὕτη εἶναι λίαν ἐκζεζητημένη. Ὁ Π. Τρεμπέλας στηριζόμενος εἰς τὸν Χρυσόστομον καὶ Θεοφύλακτον δέχεται, ὅτι ὁ Ἰούδας

μετέσχε μόνον τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ⁹². Διὰ τοῦ πάντες κατὰ τὸν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἠνέει, ὅτι ἔδει νὰ κοινωνήσουν πάντες οἱ παρευρισκόμενοι μαθηταί, ἕκαστος ἀφ' ἑνὸς καὶ διὰ τὸν ἐπόμενον περιεχόμενον. Ἴσως δὲ ὁ Κύριος νὰ προέβλεψε τὴν καινοτομίαν τῆς Δ. Ἐκκλησίας νὰ κοινωνοῦν ἐκ τοῦ ποτηρίου μόνον οἱ Κληρικοί⁹³. Βεβαίως, πάντα ἀποτελοῦν εἰκασίας. Ἐκ τῶν διηγήσεων τῶν Εὐαγγελιστῶν δὲν καταφαίνεται σαφῶς, ἐὰν ὁ Ἰούδας μετέσχε τοῦ μυστηρίου, δι' ὃ καὶ ἐδημιουργήθησαν περὶ αὐτοῦ διχογνωμίαι. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὸ χωρίον Ματθ. κς', 47 καὶ Μάρκ. ιδ', 43, δι' ὧν ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Ἰούδας προσῆλθεν εἰς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ μετὰ τοῦ ὄχλου, διὰ νὰ συλλάβουν τὸν Ἰησοῦν, φαίνεται, ὅτι οὗτος ἤδη εἶχεν ἀποχωρισθῆ τῶν λοιπῶν μαθητῶν ἀπὸ τοῦ δείπνου. Κατὰ τὸν Λουκᾶν δίδεται ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ὁ Ἰούδας μετέσχε τοῦ μυστηρίου ὑπ' ἀμφοτέρω τὰ εἶδη, διότι μετὰ τὸν καθαγιασμὸν ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν καὶ τὴν προσφορὰν τούτων εἰς τοὺς μαθητάς, ὁ Κύριος ὁμιλεῖ περὶ τῆς προδοσίας τοῦ Ἰούδα⁹⁴. Τοῦτο ὅμως θεωρεῖται πρωθύστερον⁹⁵. Ἦδη θὰ εἶχε δώσει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν Ἰούδα τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Ματθαίου καὶ Μάρκου «βεβαμμένον ψωμίον» καὶ μετὰ τὴν τέλεισιν τοῦ μυστηρίου, ἀπόντος τοῦ Ἰούδα, ὁ Ἰησοῦς ἀνεφέρθη πάλιν εἰς τὴν προδοσίαν αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου φαίνεται, ὅτι ὁ Ἰούδας ἀπεχώρησε μετὰ τὴν λῆψιν τοῦ «βεβαμμένου ψωμίου». Ὁ Ἰωάννης ὅμως δὲν ἀναφέρει τὴν τέλεισιν τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Ἐὰν ὅμως λάβωμεν ὑπ' ὄψει τοὺς Εὐαγγελιστὰς Ματθαῖον καὶ Μάρκον, οἵτινες ἀναφέρουν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔδωκε πρὸς τὸν Ἰούδα κοινὸν ἄρτον πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου καὶ συσχετίσαμεν τοῦτο πρὸς τὸ Ἰωάν. ιγ', 30 «λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος εὐθέως ἐξῆλθεν», δέον νὰ υποθέσωμεν μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ὁ Ἰούδας δὲν μετέσχε τοῦ μυστηρίου. Οὕτως ὅμως ἢ ἄλλως δείκνυται, ὅτι ἡ σημασία τῆς ἀνωθυμίας («πάντες») εἰς τὴν δευτέραν ἐκφώνησιν πρὸ τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν τιμίων Δώρων εἶναι ἱστορικῆ. Συνεπῶς, σήμερον δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν ταύτην καὶ εἰς τὴν πρώτην ἐκφώνησιν λέγοντες «λάβετε, φάγετε πάντες, τοῦτό μού ἐστι τὸ Σῶμα» κ.λ.π.

Εἰς τὴν ἐκτενῆ μετὰ τῶν καθαγιασμῶν τῶν τιμίων Δώρων καλὸν εἶναι νὰ λέγωνται ἢ πρώτη, ἢ δευτέρα, ἢ τρίτη αἵτησις καὶ ἢ τελευταία, «τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως», δεδομένου ὅτι αἱ ἄλλαι λέγονται καὶ εἰς τὴν ἐκτενῆ μετὰ τὴν μεγάλην εἰσοδον. Οἱ πλεονασμοὶ καὶ αἱ ἐπαναλήψεις εἶναι κουραστικοί.

(Συνεχίζεται) Πρωτ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΣΚΟΡΔΑΣ

88. Ἐκκλ. Συναγωγῆς, ΡΓ 3, 453, 456. Σιών, ἐν Ἀθήναις, 1882, 8. Σεπτεμβρίου, ἀρ. φύλ. 82.

89. Ματθ. κς', 23. Πρβλ. Μάρκ. ιδ', 20, Ἰωάν. ιγ', 26.

90. Εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, ΡΓ 49, 380.

91. ΡΓ 140, 449. Σιών, ἐνθ' ἄνωτ.

92. Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, Ἀθήναι, 1958, σελ. 461, στ. 26,1, εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν, Ἀθήναι 1952, σελ. 599 κ. ἐ. στ. 21, 1, 2, 3, εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην, Ἀθήναι, 1954, σελ. 498, σελ. 30, 3.

93. Τοῦ αὐτοῦ, Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 462, στ. 27, 3.

94. ΚΒ', 19-21.

95. Π. Τρεμπέλας, Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 599, στ. 21, 1.

Η ΛΕΞΙΣ ΚΑΙ Η ΕΝΝΟΙΑ ΦΩΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΑΥΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ, ΚΑΙ ΤΑΙΣ Ι. ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙΣ ΤΗΣ Μ. ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ*

Β' Τὸ «φῶς» «ἐν ταῖς Γραφαῖς» καὶ «ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς» τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα.

Ἡ ἐν γένει θ. λατρεία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς ἐπίσης καὶ ὅλη ἡ Ὑμνογραφία, καθὼς μάλιστα ἀπασαί αἱ ἰ. ἀκολουθίαι τοῦ Πάσχα καταυγάζονται ὄντως ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς Ἀναστάσεως⁵³.

Διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἐν ἧ ἀῆ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐορτάζεται μετὰ τόσης ἐξάρσεως καὶ μεγαλοπρεπειᾶς⁵⁴, ἡ κυριώνυμος τοῦ Πάσχα ἡμέρα εἶναι κυριολεκτικῶς τῶ ὄντι «φωσφόρος»⁵⁵.

Κεντρικωτάτην ὄθεν θέσιν κατέχει ἡ λέξις «φῶς» καὶ εἰς τὴν πασχάλιον Ὑμνογραφίαν⁵⁶ καὶ τὰς συναφεῖς ἰ. ἀκολουθίας, ὡς καθίσταται πασιδῆλον ἐν τοῖς κατωτέρω. Συγκεκριμένως:

Ἐν τῇ ἰ. ἀκολουθίᾳ τοῦ Μ. Ἑσπερινοῦ τοῦ Πάσχα, τοῦ ψαλλομένου τὴν πρωίαν τοῦ Μ. Σαββάτου, καθ' ἣν «οὔσαν ἐκ τῶν ὠραιωτάτων καὶ ἀρχαιωτάτων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τελεῖται ἡ λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου»⁵⁷, εἰς τὰ ἐκ τῶν ἀναγινωσκόμενων 15 ἀναγνώσμάτων ἐκ τῆς Γενέσεως, Ἐξόδου, Ἡσαΐου, Ἰωνᾶ (ὄλον τὸ βιβλίον), Σοφον, Γ' καὶ Δ' Βασιλ., Ἰερ. καὶ Δαν. μετὰ τῶν δευτεροκανονικῶν προσευχῶν τοῦ Ἀξαρίου καὶ τῶν Τριῶν Παίδων»⁵⁸, ὡς καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, εἰς τὸ πρῶτον καὶ δευτερον ἀνάγνωσμα, καθὼς καὶ τὸ τελευταῖον, ψαλλόμενον ἀντιφωνικῶς τοῦτο, περιλαμβάνονται περικοπαὶ περὶ φωτὸς, ἐνέχοντος διαφόρους ἐννοίας. Ἐν αὐτοῖς καὶ δῆ:

1ον) Εἰς τὸ πρῶτον ἀνάγνωσμα, τὸ εἰλημμένον ἐκ τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως⁵⁹, διαλαμβάνεται ἐν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 257 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους.

53. Πρβλ. Β. Μουστάκη, *μνημ. ἔργ. στ.* 590.

54. Π. Μπρατσιώτου, Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. Περιοδ. «Ἐκκλησία» 1953, σ. 129.— πρβλ. L. Beauduin, *Melanges Liturgiques*. Louvain 1954, σ. 177.

55. Ἐξαποστειλάριον Θεοτοκίον Γ' Κυριακῆς Νηστειῶν.

56. Ὡς ἐπίσης καὶ μάλιστα «ἰδιαίτερος εἰς τοὺς ὕμνους... τῆς ἐν τῇ Ἀναστάσει τοῦ Κυρίου», Ε. Θεοδώρου, Ἀνάστασις (Λειτουργική), ἐν Θρησκ. καὶ Ἡθ. Ἐγκυκλοπ. Τόμ. β', στ. 610.

57. Π. Μπρατσιώτου, Ἡ Π. Διαθήκη ἐν τῇ Ἑλλῆν. Ὁρθοδ. Ἐκκλ. σ. 10.— πρβλ. L. Beauduin, ἔνθ' ἄνωτ.

58. Π. Μπρατσιώτου, ἔνθ' ἄνωτ.

59. Γεν. α' 1-13.

πρῶτοις τὸ περὶ δημιουργίας τοῦ φωτὸς χωρίον, ὅπερ ἐπανειλημμένως ἐμνημονεύσαμεν καὶ ἐπεξηγήσαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς, καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνά μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνά μέσον τοῦ σκότους, καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν...»⁶⁰. Ἐν τῇ τριστίχῳ περικοπῇ ταύτῃ, ὡς δύναται τις εὐχερῶς νὰ παρατηρήσῃ καὶ διαπιστώσῃ, πεντάκις σημειοῦται ἡ λέξις φῶς καὶ σημαίνει τὸ φυσικὸν τοιοῦτο, ὅπερ καθίσταται τύπος καὶ σύμβολον τοῦ θείου φωτὸς.

2ον) Τὸ δεύτερον ἀνάγνωσμα, ἀπόσπασμα τοῦ βιβλίου τοῦ προφήτου Ἡσαΐου⁶¹, ἄρχεται διὰ τῆς γνωστοτάτης φράσεως, ἣν αὐτολεξεῖ σχεδόν, ὡς καὶ ἄλλας εἰκόνας καὶ φράσεις ἐντεῦθεν ἐδανείσθη ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς διὰ τὸν ἀναστάσιμον Κανόνα του⁶², «Φωτίζου, φωτίζου Ἱερουσαλήμ». Αἰτιολογεῖ δὲ τὸν φωτισμὸν αὐτὸν ὁ «μεγαλοφωνότατος» (εὐαγγελιστῆς προφήτης), συνεχίζων τὴν προφητείαν του διὰ τῶν ἐξῆς αἰτιολογικῶν προτάσεων: «ἦκει γὰρ σου τὸ φῶς καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκεν καὶ πορεύσονται βασιλεῖς τῷ φωτί σου...»⁶³.

Ὁ ἐν λόγῳ φωτισμὸς τῆς Ἱερουσαλήμ, νοούμενος πνευματικὸς, ὡς ν ἀπαύγασμα τῆς Θ. Χάριτος καὶ συνέπεια τῆς ἀποδοχῆς καὶ προσοικειώσεως τοῦ φωτὸς τοῦ νοητοῦ, ἦτοι τῆς θ. διδασκαλίας⁶⁴, εἶναι ἀῆ δόξα Κυρίου», ἄλλως ἢ «Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία», τοῦτέστιν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Χριστὸς⁶⁵.

3ον) Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ πρώτου μέρους τοῦ 15ου ἀναγνώσματος, ἦτοι τῆς προφητείας Δανιήλ⁶⁶, ψάλλεται ἀντιφωνικῶς, ὡς εἴπομεν, ὁ Ὑμνος τῶν Τριῶν Παίδων, ἐν ᾧ προσκαλούμενα, προτρέπονται «πάντα τὰ ἔργα Κυρίου», ἵνα εὐλογήσουν, ὑμνήσουν καὶ ὑπερυψώσουν «Αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας». Μεταξὺ τούτων, τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ποιημά-

60. Ἐνθ' ἄνωτ. στίχ. 3-7.

61. Ἡσ. ξ' 1-16.

62. Εἰρμὸς Θ' Ὁδῆς τοῦ πασχάλιου Κανόνος.

63. Ἡσ. ξ' 1 καὶ 3.

64. Πρβλ. «καὶ ἤγαγον ἕνα τῶν ἱερέων... καὶ ἦν φωτίζων αὐτοὺς πῶς φοβηθῶσι τὸν Θεόν», Δ' Βασιλ. ιζ' 28.— Βλέπ. περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ φωτίζου εἰς ἡμέτερον μνημ. Ἡ λέξις καὶ ἡ ἐννοία «φῶς» καὶ παράγωγα αὐτοῦ εἰς τὴν Ὑμνογραφίαν τῶν Φώτων, σ. 6.

65. Πρβλ. Α' Κορ. α' 24.

66. Δανιήλ γ' 1-13.

των (ἔργων) τοῦ Κυρίου τῶν Δυνάμεων διαλαμβάνεται καὶ τὸ φῶς, ὅπερ καλεῖται, ὅπως δοξολογήσῃ καὶ αὐτὸ εὐλογοῦν Αὐτόν: «Εὐλογοῦτε φῶς καὶ σκότος, νύκτες καὶ ἡμέραι τὸν Κύριον»⁶⁷.

Σημειωθῆτω ἀκόμη ἐν τέλει, ὅτι τόσον εἰς τὸ πρῶτον ἀνάγνωσμα τὸ τῆς Γενέσεως, ὅσον καὶ εἰς τὸν ὕμνον τῶν Τριῶν Παίδων, γίνεται λόγος, ὡς εἶδομεν, περὶ τοῦ φυσικοῦ-αἰσθητοῦ φωτός, ὄντος πρῶτου ποιήματος τοῦ Θεοῦ Πλαστοουργοῦ, τοῦ ὄντως Φωτοουργοῦ. Τὸ φυσικὸν τοῦτο φῶς συμβολίζει ἀλληγορικῶς, ὡς εἶναι καταφανές, καὶ διαδηλοῖ τὸ νοητὸν φῶς, «τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως» τοῦ Θεοῦ, ἧτοι αὐτὸ τῆς θεογνωσίας.

Ἐν τῷ Ὁρθρῷ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα καὶ μάλιστα:

α) Κατὰ τὴν ἑναρξιν αὐτοῦ, μετὰ τὴν Παννυχίδα, τὴν ἀρχὴν δηλαδὴ τῆς σωτηρίου νυκτός καὶ φωταυγοῦς, ἧτις «τῆς λαμπροφόρου ἡμέρας τῆς ἐγέρσεως οὐσα προάγγελος»⁶⁸, εἰσάγει εἰς τὴν πανηγυριν τῶν πανηγύρεων, «εἰθισται ὅπως» «ὁ ἱερεὺς... προσκαλῆ τούς πιστούς, ἵνα ἀνάψωσι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ψάλλων»⁶⁹: «Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπερου φωτός...»⁷⁰.

Τὸ φῶς τὸ ὕλικόν-αἰσθητὸν τῶν λαμπαδηφόρων συνδέεται διὰ τῆς προελεύσεως αὐτοῦ, ὡς καὶ τοῦ συμβολισμοῦ καὶ βαθυτέρου νοήματός του, μετὰ τοῦ φωτός τοῦ αἰεὶ φαίνοντος, τοῦτέστι τοῦ Φωτοδότου καὶ Ἀναστάντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ.

β) Εἰς τὸν θεόφθογον ἀναστάσιμον Κανόνα του, ὁ «μέγας θεολόγος καὶ οἰκουμενικὸς διδάσκαλος», ὁ Χρυσόρροας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός:

1. Θεουργικῶς μέλων αὐτὴν ταύτην τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ, θεωρεῖ αὐτὴν διὰ τοὺς σωματικὸς ἡμῶν ὀφθαλμούς, ἀπρόσιτον φῶς, λέγων καὶ προτρέπων παρὰ ταῦτα τοὺς πιστούς, «ὀψόμεθα τῷ ἀπρόσιτῳ φωτὶ τῆς Ἀναστάσεως, Χριστὸν ἐξαστράπτοντα...»⁷¹.

2. Διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν Ἐγέρσεως τοῦ Ζωοδότου καὶ τῆς ἐμφανείας—παρουσίας Αὐτοῦ, συνεχίζων τὰς ἀναστασίμους Ὁδὰς του ὁ ἐν λόγῳ μελωδὸς ἀνα-

67. Δανιήλ, Προσευχὴ Ἀζαρίου καὶ ὕμνος τῶν Τριῶν Παίδων, στίχ. 47.

68. Ὁδὴ Ζ', Τροπάριον 3ον Κανόνος Κυριακῆς Πάσχα.

69. Βλέπ. Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 1971, σ. 82.

70. Πρβλ. μνημ. «Ἡσαίας φῶς ἰδὼν ἀνέσπερον», Ὁδὴ Ε', Εἰρμὸς Κανόνος Μ. Σαββάτου.

71. Ὁδὴ Α', Τροπάριον 1ον Κανόνος Πάσχα.— πρβλ. «ἐν αὐτῷ (τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ) ὀψόμεθα φῶς τὸ ἀπρόσιτον», μνημ. Εὐχὴ Α' Ὁρας. Ἡ φράσις καὶ ἡ εἰκὼν αὐτῆ, καθὼς καὶ ἡ ἀνωτέρω εἶναι παρομοία, ὡς ἤδη ἐλέχθη, τῆς παυλοῦ ἐκείνης «φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον», Α' Τιμ. ζ' 16.

φωεῖ· «νῦν πάντα πεπλήρωται φῶς οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια»⁷². Τὸ σύμπαν ἄρα πεφώτισται ἐκ νέου διὰ τοῦ Ἀναστάντος Λόγου τοῦ Θεοῦ⁷³, παρ' οὗ κατεσκευάσθη κατακοσμηθὲν δι' Αὐτοῦ τοῦτο τοῦ Χορηγοῦ τῆς ζωῆς καὶ Κοσμητόρος τῆς Οἰκουμένης, ὡς ἐποιήθη πρῶτον μάλιστα ἐν ἀρχῇ τῆς ὅλης δημιουργίας, τὸ φῶς!

Διὰ τῆς ἐν Ἀδῆ ζωοποιοῦ καθόδου⁷⁴ τοῦ Παντάνακτος, ἀμέσως μετὰ τὸν σταυρικὸν θάνατον τοῦ Ἀθανάτου Λυτρωτοῦ, πληροῦνται νοεροῦ φωτός ὡσαύτως τὰ τοῦ Ἄδου βασιλεία!

3. Ἐν συνεχείᾳ καὶ συνεπειᾷ τῆς ἐν τῷ Ἀδῆ παρουσίας τοῦ Νικητοῦ τοῦ θανάτου, διὰ τοῦ σωτηριώδους μάλιστα κηρύγματος τοῦ προαιωνίου λόγου «τοῖς ἀπ' αἰῶνος ἐκεῖ καθεύδουσιν»⁷⁵, κατὰ τὸν μοναχὸν μελωδόν, «τὴν ἄμετρον (Σου) εὐσπλαγγίαν, οἱ ταῖς τοῦ Ἄδου σειραῖς συνεχόμενοι, δεδορκότες, πρὸς τὸ φῶς ἠπείγοντο, Χριστέ, ἀγαλλομένῳ ποδί, Πάσχα κροτοῦντες αἰώνιον»⁷⁶. Ἐπειγόντως ἐπομένως ἔσπευδον πρὸς τὸ φῶς ἐκεῖνο, ἐννοεῖται, τὸ νοερόν, τὸ αἰώνιον-ἄχρονον, ἧτοι Αὐτὸν Τοῦτον τὸν Φωτοργόν-Φωτοδότην καὶ Ζωοδότην Κύριον.

4. Μετὰ τὴν ὑπερφυᾶ ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν τοῦ Ἀειζώου, ὁ μοναχὸς Ἰωάννης ἐπερωτᾷ προσέτι τὰς «περὶ τὴν Μαριάμ» διὰ τοῦ Ἀγγέλου: «Τὸν ἐν φωτὶ ἀϊδίῳ ὑπάρχοντα, μετὰ νεκρῶν τί ζητεῖτε ὡς ἄνθρωπον;»⁷⁷.

Τὸ φῶς αὐτὸ εἶναι, ὑπονοεῖται, τὸ «Φῶς ἐκ Φωτός», τὸ οὐ ποιηθὲν, ἀλλ' ἀείποτε ὑπάρχον καὶ ἔσαι μένον, ἀνευ ἄρα ἀρχῆς καὶ τέλους ὄντως ὄν. Κατ' ἀκολουθίαν τὸ φῶς τοῦτο προσδιορίζεται ὡς αἰδίων, αἰώνιον, ἄχρονον, ἀνέσπερον!

5. Τὸ ἀνωτέρω λεχθὲν «ἐν φωτὶ αἰδίῳ» ἐνθυμίζει ταυτόσημον τοῦτο ὑμνολογικὸν προσδιορισμὸν

72. Ὁδὴ Γ', Τροπάριον 1ον Κανόνος Κυριακῆς Πάσχα... πρβλ. «τὰ ὑπερκόσμια καὶ ὑποχθόνια... ἐδονεῖτο», Ὁδὴ Α', Τροπάριον 2ον Κανόνος Μ. Σαββάτου.

73. Πρβλ. «Πεφώτισται τὰ σύμπαντα τῇ ἀναστάσει σου Κύριε», 2ον Στιχηρὸν κεκραγάριον Ἦχου γ'.— «τῷ φωτὶ τῆς ἀναστάσεως φαιδρύνας τὰ σύμπαντα», 1ον Ἀπόστιχον ἀναστάσιμον Ἦχου γ'.— «Ὁ φωτίσας τὸν κόσμον τῇ τριήμερῳ ἀναστάσει σου, 7ον Στιχηρὸν Ἦχου γ'.— «δι' ἧς (ἀναστάσεως) πεφώτισται πάντα τοῦ κόσμου τὰ πέρατα», 6ον Στιχηρὸν ἀναστάσιμον Αἰῶν Ἦχου β'.

74. Πρβλ. «κατῆλθες μέχρις Ἄδου ταμείων», Ὁδὴ Η' Τροπάριον 1ον Κανόνος Μ. Σαββάτου. Τὰ ἀνωτέρω στήριζονται εἰς τὴν σχετικὴν ἐπιστολικὴν μαρτυρίαν τοῦ Μαθητοῦ τῆς Ὁμολογίας, «ἐν ᾧ (τῷ πνεύματι) καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν» Α' Πέτρ. γ' 19.

75. Ὁδὴ ΣΤ', Τροπάριον 1ον Κανόνος Μ. Σαββάτου.— πρβλ. «θεανδρικῶς διετρένωσας καὶ τοῖς ἐν Ἀδῆ, Δέσποτα» Ὁδὴ Γ', Τροπάριον 1ον τοῦ αὐτοῦ Κανόνος.

76. Ὁδὴ Ε', Τροπάριον 1ον Κανόνος Κυριακῆς Πάσχα.

77. Ὑπακοὴ Πάσχα.— πρβλ. «φωτὸς αἰδίου νεφέλην ὑπάρχουσαν τὴν ἁγίαν Παρθένον», Ἀντίφωνον Ζ', Θεοτοκίον Ὁρθρου Μ. Παρασκευῆς.

«ἄχρονον φῶς (δ) ἐκ τάφου σωματικῶς, πᾶσιν ἐπέλαμψεν»⁷⁸.

Τοῦτο τὸ φῶς, ἄχρονον θεωρούμενον καὶ κατονομαζόμενον, ὡς προηγουμένως ἐλέχθη, ἀίδιον, εἶναι οὕτως εἰπεῖν ἡ πηγὴ τοῦ φωτός, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, «δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο», ἐπαναλαμβάνομεν. Αὐτὸ τὸ Φῶς, ὁ Χριστός, «τὸ φῶς τοῦ κόσμου»⁷⁹ εἶναι εὐλόγως, ὄντως ὁ Φωτοουργὸς καὶ Φωτοδότης, ὁ ποιήσας καὶ διδούς τὸ ἐν χρόνῳ φυσικόν-αἰσθητὸν φῶς, «ἀναστὰς δὲ ἐκ νεκρῶν» «ἄπασαν ἐφώτισε τὴν οἰκουμένην»⁸⁰, καταυγάζας αὐτὴν ἐκ νέου πνευματικῶς (ὡς εἴπομεν ἤδη ἐν παραγρ. 2), φωτίσας ἀληθῶς τῇ Ἐγέρσει Του «τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων»⁸¹.

6. Ἐπὶ «τῇ ἐγέρσει τοῦ τόκου» τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, καλῶν τὴν Ἀειπάρθενον Μαρίαν ὁ Ὑμνογράφος Ἰωάννης, ἵνα τερφθῇ, θέτει ἐν ἀρχῇ τοῦ θεοτερποῦς εἰρμοῦ τῆς θεοπρεποῦς πασχάλιου Θ' Ὡδῆς του τό, ἤδη μνημονευθὲν ἐν τοῖς πρόσθεν, προφητικὸν λόγιον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Προφήτου, προσκαλῶν καὶ παρακινῶν τὴν νέαν Ἱερουσαλήμ, ὅπως εὐφρανθῇ... «Φωτίζου, φωτίζου ἡ νέα Ἱερουσαλήμ, ἡ γὰρ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνέτειλε. Χόρευε νῦν καὶ ἀγάλλου Σιών...»⁸². Αὐτόνοητον τυγχάνει, ὅτι πρόκειται περὶ φωτισμοῦ πνευματικοῦ τῆς Νέας Ἱερουσαλήμ, ἥτοι τῆς Ἐκκλησίας τῶν πιστευόντων ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἐμμανουήλ.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι τὸ ὅτι εἰς τὴν, κατὰ τὴν πασχάλιον Θ. Λειτουργίαν, ἀναγιγνωσκόμενην εὐαγγελικὴν δεκαεπτάστιχον περιόκησιν, εἰλημμένην ἐκ τοῦ προλόγου τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου⁸³, ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ ἐξαστίχῳ (4-10) διαλαμβάνεται ἐξάκις ἡ λέξις φῶς⁸⁴, ὑπὸ τρεῖς κυρίως ἐννοίας, ἥτοι ὡς:

78. Ὡδὴ Ζ', Τροπάριον 3ον Κανόνος Πάσχα.— πρβλ. μνημ. 71ον Ἐγκώμιον Α' Στάσεως, ἐν ᾧ ὁμοίως ὁ Σωτὴρ ἀποκαλεῖται «ἄχρονον φῶς».

79. Ἰωάν. η' 12.

80. Ἀπόστιχον Στιχηρὸν Ἦχου β' Μ. Ἐσπερινοῦ Κυριακῆς Πάσχα.

81. 2ον Στιχηρὸν—ἀνατολικὸν τῆς ὡς ἄνω Ἀκολουθίας.

82. Πρβλ. Ἦσ. ξ' 1.

83. Ἰωάν. α' 1-17.

84. Βλέπ. «ἐν αὐτῷ (τῷ Λόγῳ) ζωὴ ἦν καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει... Οὗτος (ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστής) ἦλθεν ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός... Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν...», Ἰωάν. α' 4-10.— Πρβλ. περὶ ζωῆς καὶ φωτός «Φῶς ἕκαμα δι' αὐτοὺς (τὴν ζωὴν)», ἐν κώδικι τοῦ Hammurabi, Βλέπ. Ν. Μπρατσιώτου, μνημ. ἔργον, σ. 187.

1) φῶς οὐχὶ αἰσθητὸν, ἀλλὰ νοητὸν, φωτίζον τὴν ζωὴν, ἐννοεῖται, τὴν πνευματικὴν τῶν ἀνθρώπων⁸⁵.

2) «φῶς ἀληθινόν», ἄλλως γνωστικόν, ἥτοι ὡς γνώσις τῆς ἀληθείας. Αὕτη ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτοαλήθεια, ἥτοι ὁ Θεῖος Λόγος ἐν προσώπῳ⁸⁶. Δι' αὐτοῦ καταυγάζεται ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς τῶν πιστῶν.

3) φῶς ὡς αὐτόφως, ὅπερ εἶναι ὁ Κύριος, περὶ Οὗ Λόγου μαρτυρεῖ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος κατὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Εὐαγγελιστὴν⁸⁷.

* * *

Ἐν κατακλιεῖδι τῆς παρουσίας ἐρεῦνης καὶ μελέτης παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ ὄλη λαμπρὰ ἀναστάσιμος Ἀκολουθία, ἀρχομένη ἐν τῷ Μ. Ἐσπερινοῦ τῆς πρωίας τοῦ Μ. Σαββάτου διὰ παλαιδιαθηκικοῦ, ὡς εἴπομεν ἐν ἀρχῇ, ἀναγνώσματος (Γεν. α' 1 κ. ἐ.), ἐνθα περιγράφεται ἡ δημιουργία τοῦ αἰσθητοῦ-φυσικοῦ φωτός, κατακλείεται διὰ τῆς μνημονευθείσης κανονιαθηνικῆς περικοπῆς (Ἰωάν. α' 1 κ. ἐ.), ἐν ἣ γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἀληθινοῦ φωτός καὶ τοῦ νοητοῦ φωτισμοῦ τοῦ Λόγου. Οὗτος ὅθεν «ἐστὶ Χριστὸς Κύριος», «Ὁν ὁμολογοῦμεν πιστεύοντες «Φῶς ἐκ Φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο»⁸⁸. Αὐτὸς εἶναι ὁ Φωτοουργός, τὸ αὐτόφως, ἡ πηγὴ καὶ ὁ δοτὴρ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ φωτός, ὁ Φωτοδότης καὶ «τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον»⁸⁹.

Διὰ τούτου τοῦ ὄντως Φωτός, ἀποβαίνοντες οἱ πιστοὶ Του ὡσαύτως «φῶς τοῦ κόσμου»⁹⁰, καθίστανται μέσῳ τῆς μετ' Αὐτοῦ κοινωνίας καὶ τῆς μετ' ἀλλήλων ἀγάπης «θεοφεγγεῖς ὡς φωστῆρες», ἀεὶ εὐλογοῦντες «Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας»⁹¹.

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΔΡΟΥΛΙΑΣ

85. Ἰωάν. α' 4. Βλέπ. Π. Τρεμπέλα, μνημ. ἔργον, σ. 45.

86. Ἰωάν. α' 9 πρβλ. «Ἐγὼ εἰμί.. ἡ ἀλήθεια», Ἰωάν. ιδ' 6. — «ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ» Ἰωάν. ιη' 37.—Π. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 48.

87. Βλέπ. Ν. Δαμαλᾶ, Ἐπισημεία εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, Τόμ. δ', Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, Ἀθήνα 1940, σ. 66 καὶ 67.

88. Σύμβολον τῆς πίστεως, ἄρθρον β'. «Τὸ πιστεύω ἀπαγγέλλομεν καὶ κατὰ τὴν Θ. πασχάλιον Λειτουργίαν.

89. Ἰωάν. α' 9.

90. Πρβλ. «ὕμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου», Ματθ. ε' 14.

91. Ὡδὴ Η', Τροπάριον 2ον Κανόνος Πάσχα.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΡΩΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΜΕΛΩΔΟΥ*

4. Αἱ φιλολογικαὶ πηγαὶ τοῦ ὁράματος.

Βεβαίως καὶ τὸ ὄραμα τοῦ Ρωμανοῦ ἔχει τὰ πρότυπά του. Εὐρίσκονται δὲ ταῦτα εἰς τὴν ἀγ. Γραφήν, τὴν Π. καὶ τὴν Κ.Δ. Ἄλλ' ἐὰν ἐν ὄραμα, ἀσχέτως πρὸς τὰς ὁμοιότητας αὐτοῦ πρὸς ἕτερα ὁμοειδή, εἶναι ἰδιότυπον καὶ ἐμφανίζεται ὡς διαμορφούμενον ἐντὸς τοῦ εἰδικοῦ περιβάλλοντος καὶ τοῦ χαρακτήρος τοῦ προσώπου, εἰς τὸ ὅποιον ἀποδίδεται, φέρη δὲ τὸ ἰδιαίτερον μῆνυμα τῆς ἐποχῆς του, τότε πρέπει νὰ δεχθῶμεν, ὅτι τοῦτο ἔχει πραγματικὴν ὑπαρξιν. Καὶ τὸ ὄραμα τοῦ Ρωμανοῦ ἔχει πράγματι τὴν ἰδιοσυστασίαν του, τὸν προσωπικὸν χαρακτήρα, τοποθετούμενον φυσιολογικῶς ἐντὸς τῶν πνευματικῶν προϋποθέσεων αὐτοῦ. Ἔχει λοιπὸν ἰδιαίτερον λόγον ὑπαρξεως, ἐνῶ συγχρόνως καταδεικνύει, ὅτι εἶναι ἀρχαία καὶ εὐρεία ἢ σύλληψις, ὅτι ὑπερφυσικὴ τροφή καὶ ποτὸν ἀποτελοῦν ὑψηλὴν τινα πηγὴν ἐμπνεύσεως εἰς ποιητὰς καὶ προφήτας. Ἐπομένως, περιορίζονται τὰ στοιχεῖα τῆς ἐπιδράσεως τῶν παλαιότερων προτύπων ἐπ' αὐτοῦ εἰς βασικὸν τινα πυρῆνα, ὁ ὅποιος ἐν ταῦθα εἶναι ἡ κατάστασις τοῦ χάρτου μόνον.

Οὕτως ἐκ τῶν ἀρχαίων προτύπων τοῦ ὁράματος, τὸ πρῶτον προερχόμενον ἐκ τῆς Π.Δ. ἀπαντᾷ εἰς τὸν προφήτην Ἰεζεκιήλ, 2, 2-3.15. Εἰς τὸ ὄραμά του τοῦτο ὁ προφήτης ἀνελήφθη ὑπὸ πνεύματος καὶ ἤκουσε κατόπισθεν αὐτοῦ φωνὴν σεισμοῦ μεγάλου» καὶ εἶδε «τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ». Ἔλαβε δὲ τὴν ἐντολὴν νὰ πορευθῆ πρὸς τὸν παραπικραίνοντα τὸν Θεὸν οἶκον τοῦ Ἰσραήλ, ὅπως λαλήσῃ τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτούς. Τὸ δὲ σχετικὸν πρὸς τὴν κατάποσιν τοῦ βιβλίου κείμενον ἔχει ὡς ἐξῆς: (2, 8-3,3) «... χάνε τὸ στόμα σου, καὶ φάγε ὃ ἐγὼ δίδωμί σοι καὶ ἴδον καὶ ἴδου χεὶρ ἐκτεταμένη πρὸς με, καὶ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ ὀπίσω· καὶ ἐγγράπτο ἐπ' αὐτὴν θρῆνος καὶ μέλος καὶ οὐαί... καὶ εἶπε πρὸς με· υἱὲ ἀνθρώπου, κατάφαγε τὴν κεφαλίδα ταύτην, καὶ πορεύθητι καὶ λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ· καὶ διήνοιξε τὸ στόμα μου καὶ ἐψώμισέ με τὴν κεφαλίδα. Καὶ εἶπε πρὸς με· υἱὲ ἀνθρώπου, τὸ στόμα σου φάγεται, καὶ ἡ κοιλία πλησθήσεται τῆς κεφαλίδος ταύτης τῆς δεδομένης εἰς σέ. καὶ ἔφαγον αὐτὴν, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκάζον».

Κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐζησεν ὁ πρ. Ἰεζεκιήλ, φαίνεται, ὅτι ἔγραφον ἀκόμη ἐπὶ ξυλίνου πίνακος (Ἰεζεκ. 37, 16-17). Ἄλλ' ἐπίσης καὶ ὁ κύλινδρος χάρτου ἀρχικῶς ἐγράφετο ἀπὸ τὸν ἐν μέρος. Εἰς τὸ ὄραμα ἔχει ἰδιαίτεραν σημασίαν, ὅτι «ἡ κεφαλὴ βιβλίου» ἦτο γεγραμμένη καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη.

Τοῦτο δὲ σημαίνει, ὅτι αὕτη περιέχει «θρῆνον καὶ μέλος καὶ οὐαί». Τὸ θαῦμα παρουσιάζει καὶ εἰς τὸν Ἰεζεκιήλ ἀρκετὰ σημεῖα. Ὁ προφήτης μετὰ μίαν ἑβδομάδα (στ. 16) ἀρχίζει νὰ ἐννοῇ τί πρέπει νὰ πράξῃ. Ἀλλὰ διατί ὁ Θεὸς στέλλει τὸν προφήτην νὰ ὁμιλήσῃ εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι δὲν τὸν ἀκούουν; Τί δὲ παριστᾷ ἡ προηγουμένη σιγὴ τοῦ προφήτου; Ἴσως νὰ συμπίπτῃ ἢ καὶ νὰ ἐκφράζῃ τὴν δυναμικὴν σιγὴν τοῦ Θεοῦ.

Τὸ δεύτερον πρότυπον προέρχεται ἀπὸ τὴν Κ.Δ. καὶ εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν (10, 1-2, 11). Συνέβη ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην. Λέγει λοιπὸν τὸ κείμενον τοῦτο τὰ ἐξῆς: «Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ἡ ἴρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός, καὶ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλίον ἀνεωγμένον, καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐάνυμον ἐπὶ τῆς γῆς... καὶ ἡ φωνὴ ἦν ἠκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ καὶ λέγουσα· ὕπαγε, λάβε τὸ βιβλιδάριον τοῦ ἀνεωγμένου ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπήλθα πρὸς τὸν ἄγγελον, λέγων αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ βιβλιδάριον. Καὶ λέγει μοι· λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό, καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. Καὶ ἔλαβον τὸ βιβλίον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου καὶ κατέφαγον αὐτό καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκὺ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου καὶ λέγουσί μοι· δεῖ σέ πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσι καὶ γλώσσαις καὶ βασιλευσὶ πολλοῖς». Ἐπίσης καὶ τὸ βιβλιδάριον εἰς τὴν ἀποκάλυψιν περιέχει τὴν προφητείαν τῆς καταδίκης.

Μία πρώτη παρατήρησις κατὰ τὴν σύγκρισιν τῶν ἀνωτέρω κειμένων πρὸς τὸ συναζάριον τοῦ Ρωμανοῦ εἶναι, ὅτι τὸ τελευταῖον παρουσιάζεται ἀπλοῦστερον τῶν ἄλλων. Τὸ ὄραμα τοῦ Ρωμανοῦ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ μόνον καὶ εἶναι σημεῖον βραβεύσεως διὰ θεοῦ χαρίσματος. Διαφέρει λοιπὸν ὡς πρὸς τὴν φύσιν του ἀπὸ τὰ βιβλικὰ ὄραματα. Εἰς τὸν ὑπὸ Ἀκακίου Σαββαΐτου βίον τοῦ Ρωμανοῦ θίγεται καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς «γεγραμμένης σελίδος ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ὅτι τὸ μὲν ἔσωθεν τὸν φωτισμὸν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας τοῦ δοθέντος δηλοῖ, τὸ δὲ ἔξωθεν διὰ τῆς εὐφωνίας, ὅπως δοξασθῇ ὁ Θεός».¹⁵

Ἡ παρουσιαζομένη εἰς τὰ κείμενα διαφορὰ ὡς πρὸς τὴν ὀνομασίαν τοῦ ἀντικειμένου τῆς καταπόσεως, ἦτοι «κεφαλὴ βιβλίου» εἰς τὸ πρῶτον, «βιβλιδάριον» εἰς τὸ δεύτερον καὶ «τόμος χάρτου» ἢ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 258 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

15. O. Lamsides, ἐνθ. ἀνωτέρω.

«εἴλιγμα χάρτου», ἢ «σελις βιβλίου» εἰς τὸν Ρωμανὸν δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται οὐσιώδους σημασίας. Ἡ περὶ τοῦτο λεκτικὴ διαφορὰ εἶναι ἐξωτερικὴ καὶ προέρχεται ἀπὸ τὴν διαφορὰν τῶν γλωσσικῶν ἰδιωμάτων τῆς ἑλληνικῆς, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς καὶ τοὺς τόπους, ὅπου ἐγράφησαν τὰ ἀνωτέρω κείμενα. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὴν ἐννοουμένην διαφορὰν μεγέθους ἢ καὶ τῆς ὕλης, ἐξ ἧς συνίσταται ὁ πρὸς γεῦσιν προσφερθεὶς χάρτης ἢ τὸ βιβλίον.

Εἰς ἀπάσας τὰς ἀνωτέρω ἀφηγήσεις ἢ λεκτικὴ ὁμοιότης διὰ τὴν βασικὴν καὶ κοινὴν ἐνέργειαν, ἦτοι τὴν γεῦσιν καὶ κατάποσιν τοῦ βιβλίου ἢ χάρτου (γεγραμμένου) δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποφευχθῆ κατ' οὐσίαν. Πράγματι καὶ ἡ πλουσιωτέρα γλῶσσα δὲν δύναται νὰ προβλέψῃ μεγάλην ποικιλίαν ἐκφράσεων διὰ τόσον ἀπλήν ἐντολήν, ὡς ἡ ἀνωτέρω. Ἐπομένως καὶ ὅταν δὲν δυνάμεθα νὰ τονίσωμεν πολὺ τὴν ὁμοιότητα τῶν λέξεων, εἶναι δίκαιον νὰ ἐνισχύσωμεν μᾶλλον παρὰ νὰ ἐξασθενήσωμεν τὴν δυνατότητα τῆς ἐπιδράσεως τῶν βιβλικῶν στοιχείων ἐπὶ τοῦ συγγραφέως τῆς λεπτομεροῦς καὶ πρωτοτύπου βιογραφίας τοῦ Ρωμανοῦ¹⁶.

Ἐξ ἄλλου ὅμως τὰ βιβλικὰ ὁράματα παρουσιάζονται εἰς προφήτας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, εἰς μὲν τὸ πρῶτον διὰ μετακινήσεως εἰς ἕτερον-τόπον ἐν πνεύματι καὶ ἐν μέσῳ μεγάλου σεισοῦ, ὅπου βλέπει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, εἰς δὲ τὸ δεύτερον διὰ τοῦ ἐξ οὐρανοῦ κατερχομένου παραδόξου ἀγγέλου. Καὶ εἰς τοὺς δύο προφήτας δίδεται ἡ ἐντολή, ὅπως καταφάγουν τὸ βιβλίον. Εἰς τὸν πρῶτον ἢ «ἐκτεταμένη χεὶρ», «διήνοιξε τὸ στόμα» τοῦ προφήτου καὶ «ἐψώμισεν αὐτὸν τὴν κεφαλίδα». Τὸ βιβλίον περιέχει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον μετ' ὀλίγον θὰ πορευθοῦν καὶ κηρύξουν ἢ προφητεύσουν οὗτοι εἰς λαοὺς σκληροὺς καὶ ἀπειθοῦντας πρὸς τὸν Θεόν.

Ἡ μόνη λοιπὸν οὐσιώδης ὁμοιότης τῶν ὁραμάτων μεταξύ των εἶναι ἡ πρῶξις τῆς καταπόσεως χάρτου ἢ βιβλίου, τοῦ ὁποῖου ἢ γεῦσις παραβάλλεται πρὸς τὸ μέλι. Ἡ γλυκύτης τοῦ μέλιτος παρουσιάζεται εἰς τὴν Ἁγ. Γραφὴν μόνον εἰς τὸ στόμα καὶ τὸν λάρυγγα¹⁷. Εἶναι γλυκόν, διότι προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεόν, εἶναι θείας προελεύσεως. Εἰς τὸ μέλι σημαίνεται τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, τὸ προερχόμενον ἐκ τῆς

δόξης αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ αἰσθητοποιεῖται διὰ τῆς λήψεως τοῦ μέλιτος εἰς τὸ στόμα. Τὴν γεῦσιν ταύτην δοκιμάζει ὁ ἀναγνώστης τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ¹⁸.

Ἄλλ' εἰς τὴν κοιλίαν ὑπάρχει ἡ πικρία κατὰ τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωάννου (10, 9-10). Τοῦτο εἰς τὸν Ἰεζεκιήλ φαίνεται, ὅτι παραλείπεται, μᾶλλον ὅμως ἐννοεῖται καὶ ἐκεῖ τοῦτο, ἐφ' ὅσον ἡ κεφαλὴ βιβλίου γράφει «θρῆνον καὶ μέλος καὶ οὐαί», ἅτινα ὡς ἄνθρωπον πικραίνουν τὸν προφήτην. Εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦτο τῆς κεφαλίδος τοῦ βιβλίου ὑποσημαίνεται ἡ ἠθικὴ τραγωδία τῆς πνευματικῆς καταπτώσεως τοῦ οἴκου τοῦ Ἰσραήλ, τὰ ὁποῖα σχετίζονται πρὸς τὴν ἀνωτέρω πικρίαν εἰς τὸν στόμαχον τοῦ Ἐδαγγελιστοῦ Ἰωάννου.

Ὁ Ρωμανὸς δὲν ἔχει τὸ πρόβλημα αὐτό. Δὲν θὰ ἀναγγεῖλη «εἰς λαοὺς καὶ ἔθνη» δυσάρεστα πράγματα. Ἡ διήγησις τοῦ Νικηφόρου Καλλίστου ἀναφέρει: «ὁ δὲ ἐσθίων, ὑπὲρ μέλι ἐδόκει ἐσθίειν», διότι τὸ μήνυμα τὸ γεγραμμένον ἐπὶ τοῦ «τόμου χάρτου» εἶναι χαρούμενον, ἀγγελικὸν μέλος. Εἶναι τὸ χάρισμα τῆς νέας ἀρμονικῆς καὶ θείας μελωδίας, εἰς τὴν ὁποῖαν θὰ συννενοθῶν λόγος καὶ μέλος διὰ νὰ διδάξουν καὶ νὰ τέρψουν τοὺς πιστοὺς. Τὸ ὄραμα παρουσιάζεται εἰς τὸν Ρωμανὸν κατὰ τὴν ἐπίσημον ὄραν τῆς Βυζαντινῆς λατρείας, καὶ εἰς τὸ μέσον αὐτῆς μετὰ τὴν νυκτερινὴν ἀγρυπνίαν τῆς ἱ. μονῆς. Ἐκεῖ ἀναδεικνύεται διὰ τοῦ ὁράματος τῆς Θεοτόκου, ἦτις εἶναι προστάτης αὐτοῦ καὶ τῆς ἱ. μονῆς, ὁ μέγιστος τῶν χριστιανῶν ποιητῶν καὶ μελωδῶν, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ἀναγγεῖλη ξηροὺς καὶ λυπηροὺς ἐλεγκτικοὺς λόγους, ἀλλὰ θὰ συνθέσῃ τόνους χαρούμενους, λυτρωτικοὺς καὶ θὰ ὑμνήσῃ με θέρμην ψυχῆς τὸν σωτήρᾶ του, τὸν σαρκωθέντα θεῖον Λόγον.

Τὸ μέγα τάλαντον, τὸ ὁποῖον χαρίζει εἰς αὐτὸν ἡ Θεοτόκος μετὰ τὸν «τόμον χάρτου», εἶναι τὸ νέον λογοτεχνικὸν δημιούργημα τοῦ βυζαντινοῦ, τὸ κοντάκιον. Ὁ Ρωμανὸς εἶναι «ὁ ἐφευρέτης» τῶν κοντακίων καὶ διὰ τῆς νέας καὶ ἀνωτέρας ταύτης προσωπικῆς του τέχνης θὰ ἐπενδύσῃ ὀλόκληρον τὴν οὐσίαν τοῦ «μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας» κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε τὰ ἐκφραστικὰ αὐτοῦ μέσα θὰ συνδεθοῦν ἀδιασπᾶστως τόσον ἐπιτυχῶς πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ θέματος, ὥστε θὰ παραμείνουν ταῦτα ὡς κλασσικὰ ὑποδείγματα, ἰδίως διὰ τὴν ποιητικὴν τούτου ἔκφρασιν.

(Συνεχίζεται)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ

16. L. A. Paton, A note on the vision of Romanos, εἰς τὸ Speculum (a Journal of Mediaeval Studies. VII 1932) σ. 554 ἐξ.

17. Ἐξόδ. 16,31. Ψαλμ. 119, 103.

18. Ψαλμ. 19,10-11. 119. 103.

ΕΣΧΑΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ*

7. Ὁ Ἰησοῦς συνδέει ἀρρήκτως τὴν ἔλευσιν τῆς Βασιλείας πρὸς τὴν ἱεραποστολήν, συνδέει δηλ. τὴν ἐξαγγελίαν τοῦ εὐαγγελίου τοῦ πρὸς τὴν καινὴν κτίσιν, τὴν νέαν καὶ ἐπαναστατικὴν τάξιν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιφέρει ὁ Θεός. Ἡ διαβεβαίωσις, ὅτι ἡ Βασιλεία εἶναι λίαν ἐγγύς, δίδει εἰς τὸ ἱεραποστολικὸν κήρυγμα συγκλονιστικὴν ριζικότητα καὶ ζωτικότητα. Ὁ χριστιανὸς πιστὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία καλοῦνται ὑπὸ τοῦ Κυρίου νὰ γίνουν διάπυροι καὶ ἀσυγκράτητοι μάρτυρες τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον διὰ τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο σημαίνει ἰδιαίτερος, ὅτι τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀκριβῶς διακήρυξε τοῦτο ὁ ἴδιος, εἶναι ἡ ὀριστικὴ κρίσις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει τὴν χρεωκοπίαν τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως. Τὸ χριστιανικὸν κήρυγμα δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ λύσῃ προσωπικὰ ἢ κοινωνικὰ προβλήματα δι' ἐκάστην ἐπὶ μέρους συγκεκριμένην περίπτωσιν, ἡ δὲ Ἐκκλησία δὲν ἀποσκοπεῖ νὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν τὴν οὐρανοπολιτείαν. Ἡ Ἐκκλησία κρίνει τὸν κόσμον καὶ διακηρύσσει τὴν ἀδυναμίαν του νὰ σωθῇ δι' ἰδίων μέσων. Καλεῖ τὸν ἄνθρωπον νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀνεπάρκειαν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐκζητήσῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν ὡς δωρεὰν αὐτό, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ. Περιεχόμενον τοῦ χριστιανικοῦ ἱεραποστολικοῦ κηρύγματος εἶναι συνεπῶς ἡ διακήρυξις τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θελήματος αὐτοῦ νὰ σώσῃ ὁ ἴδιος τὸν ἄνθρωπον, εἰδικώτερον δὲ τὸ μήνυμα τοῦ καινοῦ κόσμου καὶ τοῦ καινοῦ ἀνθρώπου, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ἡ ἱεραποστολή γίνεται ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ σχεδίου τούτου τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ἡ συνέχισις τοῦ ἔργου τῆς ἀναστάσεως. Ὁ Θεὸς θέλει ἕνα νέον κόσμον, τὸν ἰδικόν του κόσμον, καὶ δι' αὐτὸ ἀπέστειλε τὸν Υἱόν του εἰς αὐτόν. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ζῶσα ἱστορικὴ ἀπαρχὴ τοῦ κόσμου τοῦ Θεοῦ. Διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς τοῦτον καλεῖται αὕτη νὰ ἐξαγγεῖλῃ ἀπανταχοῦ, ὅτι ὁ κόσμος παρέρχεται, νὰ εὐαγγελισθῇ, ὅτι αἱ ἀληθεῖς ἀνακαινιστικαὶ καὶ ἐπαναστατικαὶ δυνάμεις εἰς αὐτὴν προέρχονται μόνον ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὅτι αὐτὸ τὸ ὁποῖον μένει δὲν εἶναι τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐλπίς, τὰ χαρίσματα δηλ. τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καλεῖται εὐρύτερον νὰ κηρύξῃ εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς ρύμας, ὅτι τὸ ἔσχατον ἔγινεν ἤδη πραγματικότης καὶ ὅτι ὁ καιρὸς εἶναι συνεσταλμένος, κρίσιμος, σύντομος, ὅτι ἡ Βασιλεία εἶναι ἐπὶ θύραις καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν θὰ εἰσβάλῃ εἰς τὸν κόσμον καὶ θὰ καταργήσῃ ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι σήμερον ὑπερηφανεύονται.

Μόνον ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς εἶναι δυνατόν νὰ ἀσκηθῇ ἡ ἱεραποστολή ὡς ἐσχατολογικόν

γεγονὸς εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον θὰ προετοιμάσῃ τοὺς καιροὺς διὰ τὴν ἔλευσιν τῆς Βασιλείας. Καὶ μόνον ὡς τοιαύτη εἶναι σημεῖον τῆς ἐπερχομένης Βασιλείας, ἡ ὁποία φέρει τὸν κόσμον ἐγγύτερον πρὸς αὐτήν.

8. Ἡ κατανόησις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἱεραποστολῆς αὐτῆς ὡς ἐσχατολογικῶν γεγονότων ἀποκαλύπτει μίαν κεκρυμμένην διάστασιν των, ἡ ὁποία συχνάκις παραθεωρεῖται. Πολλάκις, ὅταν γίνεται λόγος περὶ Ἐκκλησίας, προβάλλεται ἡ ἄποψις, ὅτι αὕτη εἶναι ὁ θεοσύστατος ἐκεῖνος ὄργανισμός, ὁ ὁποῖος, ὑπὸ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, παρέχει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν βεβαιότητα τῆς σωτηρίας, ἐφ' ὅσον οὗτος συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ἐντολάς της. Πολλοὶ μάλιστα ἐμφανίζονται ὡς πρόμαχοι καὶ ὑπερασπισταὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἶναι τόσον βέβαιοι, ὅτι αὐτοὶ ὀρθοδοδοῦν, ὥστε νὰ εἶναι εὐκολοὶ ἢ καταδίκη τῶν ἄλλων. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ἱεραποστολῆς, τὴν θεωροῦν ὡς ὑπόθεσιν ἐξωτερικὴν καὶ δευτερεύουσαν, ἐν πολλοῖς δὲ καὶ ὡς πολυτέλειαν. Τοιοῦτοι ζηλωτικοὶ ἰσχυρισμοὶ ὄχι μόνον ταλαιπωροῦν ἀνευ λόγου τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐπιφέρουν ἐσωτερικὴν ἀναταραχὴν, ἀλλὰ καὶ ἀγνοοῦν παντελῶς τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ πάντα, ἀκόμη καὶ ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία, ἴσως περισσότερον αὐτῇ, κρίνονται ἐν ὄψει τῆς ἐρχομένης θείας Βασιλείας. Ἡ μοναδικὴ βεβαιότης, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ὡς χριστιανοὶ καὶ πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ ἐξαγγείλωμεν, εἶναι ἡ ἀλήθεια, ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐγγύς, ὅτι τὸ τέλος ἐπέρχεται, ὅτι τὰ πάντα θὰ καταργηθοῦν. Συνεπῶς, τὸ μοναδικόν κριτήριον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἱεραποστολῆς αὐτῆς, ὡς ἐπίσης καὶ τῆς θεολογίας, εἶναι ὁ προσανατολισμὸς πρὸς τὴν Βασιλείαν. Ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἱεραποστολική, δὲν εἶναι δηλ. ὑπηρετὴς τοῦ κόσμου καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, δὲν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν Βασιλείαν, καὶ συνεπῶς ἐπιδιώκει ἕτερον σκοπόν, καὶ ὄχι ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἐζήτησεν ἐξ αὐτῆς ὁ Κύριος. Μία ἱεραποστολικὴ Ἐκκλησία εἶναι ὅμως πάντοτε ἐπὶ ποδός, εἶναι Ἐκκλησία τῆς ἐξόδου καὶ τῆς ἐρήμου, ἡ ὁποία πορεύεται πρὸς τὰ πρόσω ἀσυγκράτητη, χωρὶς ἱστορικὴν ἢ κοινωνικὴν ἀσφάλειαν, χωρὶς ἀγκίστρων εἰς ἱστορικοὺς ἢ κοινωνικοὺς θεσμούς, μὲ μόνον ὁδηγὸν τὴν στήλην τοῦ πυρὸς καὶ μὲ μόνην ἀσφάλειαν τὸ ἐξ οὐρανοῦ μάνα. Πρέπει οἱ χριστιανοὶ νὰ συνειδητοποιήσωμεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι μόνον κιβωτὸς σωτηρίας, ἀλλὰ καὶ ἡ κρίσις τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἐσφαλμένης θρησκευτικότητος καὶ εὐσεβείας, τῶν ψευδορηϊσμῶν. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι μόνον τὸ καταφύγιον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐρημος τῆς ἐπαγγελίας, ἡ ὁποία δὲν σώζει μόνον δι' ἐπαγγελιῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς κρίσεως, διὰ τῆς θυσίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κό-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 260 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΔΙΑ Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ*

Τὸ θέμα τῶν ξένων ἐργατῶν τῆς Γερμανίας ὑπὸ θεολογικὴν ἔρευναν.

Καθὼς ἔχει ἤδη ἀναφερθῆ, εἰς τὸ "Ἐρλαγγεν τῆς Δ. Γερμανίας συνεκλήθη ἐν εἰδικὸν σεμινάριον (Δεκέμβριος 1971) πρὸς μελέτην τῶν προβλημάτων τῶν ἐν Γερμανίᾳ ξένων ἐργατῶν. Τὸ σεμινάριον τοῦτο ἐπραγματοποιήθη τῇ συνεργασίᾳ τοῦ Ἰνστιτούτου Χριστιανικῆς Κοινωνικῆς Ἠθικῆς (Institut für Christliche Sozialethik) τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ "Ἐρλαγγεν, τῆς Ὑπηρεσίας Βιομηχανικῆς Ἐργασίας καὶ Κοινωνικῆς Μερίμνης (Amt für Industrie und Sozialarbeit) τῆς Εὐαγγελικῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας τῆς Βαυαρίας καὶ τοῦ σεμιναρίου Θεολογίας καὶ Ἱστορίας τῆς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς (Seminar für Theologie und Geschichte des Christlichen Ostens) τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου.

Εἰς τὸ συνέδριον αὐτὸ ἔλαβον μέρος Καθηγηταὶ Πανεπιστημίου, Ὑφηγηταὶ καὶ ἄλλοι ἐπιστημονικοὶ συνεργάται τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ "Ἐρλαγγεν, συνεργάται ἐτέρων Ὑπηρεσιῶν, ἀσχολουμένων μὲ τὰ προβλήματα τῶν ξένων ἐργατῶν καὶ ἀριθμὸς φοιτητῶν καὶ φοιτητριῶν. Ἀπὸ Ὁρθοδόξου πλευρᾶς παρέστησαν ὁ Σέρβος Ἐπίσκοπος Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ Αὐστραλίας κ. Λαυρέντιος, οἱ Σέρβοι Ἱερεῖς π. Mikroviz Zarko (Αὐστρία) καὶ π. Ozren Tucakov (Γερμανία) καὶ ὁ σημειῶν τὰς γραμμὰς αὐτάς.

Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ σημειωθῆ, ὅτι τὸ θέμα τοῦ σεμιναρίου διὰ πρώτην φοράν ἐζητήσθη ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν ἐκπαιδευτικῶν προγραμμάτων ἐνὸς Πανεπιστημίου καὶ μάλιστα ἀπὸ πλευρᾶς θεολογικῆς.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 255 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

σμου. Ὁ Θεὸς ἐθυσίασε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου καὶ θυσιάζει καθημερινῶς τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Ἡ θυσία τῆς Ἐκκλησίας δὲν προσφέρεται μόνον ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ πάσχοντος κόσμου. Μόνον ἡ θυσιαζομένη Ἐκκλησία, δηλ. ἡ Ἐκκλησία τῆς μαρτυρίας καὶ τοῦ μαρτυρίου, ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν θείαν Βασιλείαν. Κατὰ συνέπειαν, μόνον ἡ κοινωνία πρὸς τὸ πάθος καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ προϋπόθεσις διὰ νὰ εἶναι κανεὶς μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ καιροὶ σημερινοὶ ἔχουν ἀλλάξει ριζικῶς. Ἡ Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ πλέον νὰ στηριχθῆ μόνον εἰς τοὺς χριστιανούς τῆς Κυριακῆς, τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα ἢ εἰς τοὺς ψευδοζηλωτάς. Χρειαζεται τοὺς μάρτυρας, τοὺς προφήτας, τοὺς ἥρωας, τοὺς ὀλίγους. Ἡ ἐποχὴ μας, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ποσοστὸν τῶν χριστιανῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ὁπαδοὺς τῶν

Τὸ γεγονός τοῦτο ὑπεργραμμίσθη ὑπὸ τοῦ Κοσμητοροῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ "Ἐρλαγγεν καὶ ἐχαιρετίσθη ἰδιαιτέρως ὑπὸ τῶν παρευρεθέντων Ὁρθοδόξων κληρικῶν. Ὁ κ. Κοσμητορ ἐξέφρασε τὴν χαρὰν του, διότι ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ ἔρχεται διὰ τοῦ Συνεδρίου νὰ ἐξετάσῃ φλέγοντα προβλήματα τῆς ζωῆς ἐξ ἀπόψεως θεολογικῆς, καὶ ἐχαρακτήρισε τοῦτο ὡς ἓνα νέον τομέα ἐργασίας τῆς Σχολῆς.

Σχετικῶς πρὸς τὸ θέμα αὐτὸ ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου Χριστιανικῆς Κοινωνικῆς Ἠθικῆς Dr. Hans Schulze ἀνέφερεν, ὅτι τὸ σεμινάριον διεξάγεται εἰς πλαίσια διεθνή καὶ ἀκαδημαϊκά, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐξασφαλίζει μίαν ἀπεριόριστον ἐλευθερίαν εἰς τὴν διατύπωσιν καὶ τῶν πλέον ἀντιθέτων γνώμων καὶ παρέχει τὴν δυνατότητα ἀσκήσεως οἰασδῆποτε κριτικῆς.

1. Ἡ κατάσταση τῶν ξένων ἐργατῶν.

Ὁ Dr. Börsch, Εὐαγγελικὸς Ἱερεὺς εἰδικευμένος εἰς τὰ θέματα τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας καὶ ἀσχολούμενος μὲ τὴν κοινωνικὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐργατῶν (Sozialpfarrer) εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Rüsselsheim, ἀνέπτυξεν τὸ ὡς ἄνω θέμα εἰπὼν, ὅτι εἰς τὴν ἐν λόγω περιοχὴν οἱ ξένοι ἐργάται ἀποτελοῦν τὰ 19% τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ (63.000).

Παρ' ὅλα ταῦτα, ἀνέφερεν ὁ ὁμιλητὴς, ὑφίσταται μεταξὺ τῶν ἀρμοδίων Ὑπηρεσιῶν μία μουσικὴ συμφωνία, κατὰ τὴν ὁποίαν οὐδεμία ἐκ τῶν κατοικιῶν, αἱ ὁποῖαι κατὰ καιροὺς οἰκοδομοῦνται, παρέχεται εἰς ξένους ἐργάτας. Ἡ κατάσταση διαμονῆς αὐτῶν εἶναι

ἄλλων θρησκείων μειοῦται εἰς βαθμὸν ἐκπληκτικόν, θὰ ὀδηγηθῆ μόνον διὰ τοῦ φωτεινοῦ σταυροῦ τῶν ὀλίγων. Ἐκεῖ ὅμως, ὅπου ὑψοῦται ὁ σταυρός, ἐκεῖ γίνεται καὶ ἡ ἀνάστασις. Καὶ ἐκεῖ, ὅπου ἡ ἀνάστασις εἶναι ἡ πραγματικότης τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖ αἱ δυνάμεις τῆς Βασιλείας εἶναι ἐπὶ τὸ ἔργον. Ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἐστηρίχθη εἰς ἐξωτερικὰς ἐπιβλητικὰς ἐπιτυχίας, οὔτε καὶ ἐζήτησε ποτὲ δάφνας καὶ ἀμοιβάς. Ἡ μόνη καὶ πραγματικὴ ἐπαγγελία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ μικρὸν καὶ ἀφανὲς ποιμνιον, τὸ προφητικὸν ὑπόλειμμα, οἱ ταπεινοὶ ἄγιοι. Ὅ,τι ἀπομένει εἰς τὸν χριστιανὸν σήμερον, εἶναι νὰ εὐχρηθῆ, ὅπως, ὅταν ἐπιστρέψῃ ὁ Κύριος διὰ νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ εὑρῆ τοῦλάχιστον τὴν πίστιν τοῦ μικροῦ ποιμνίου, τὸν ἓνα ἄγιον, διὰ νὰ σώσῃ χάριν αὐτοῦ καὶ τὸν ὑπόλοιπον κόσμον.

ΙΩΑΝ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ δ.Θ.

δώντας ἀθλιωτάτη. Κατὰ τὸν ὁμιλητὴν, ἀναλογεῖ ἐνίοτε εἰς ἕκαστον ξένον ἐργάτην κατοικήσιμος χώρος μικρότερος ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος προβλέπεται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου Προστασίας τῶν Ζώων. Οὐδεὶς αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος αὐτοῦ. Ἡ ἐπιχείρησις ὑποστηρίζει: «Ἡ ἀποστολή μας εἶναι νὰ παράγωμεν αὐτοκίνητα». Ὁ Δῆμος δικαιολογεῖται, «ἡμεῖς δὲν τοὺς προσκαλέσαμε» καὶ ἡ Ὑπηρεσία Στεγάσεως: «Θέλετε νὰ προξενήσετε συσῶρευσι κόσμου; Κοιτάξετε πῶς κατοικοῦν στὶς πατρίδες των»!

Ἀκόμη καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ἀνοικοδομήσεως εἰδικῶν κατοικιῶν διὰ ξένους ἐργάτας αἱ συνθῆκαι διαμονῆς εἶναι δυσμενεῖς. Αἱ κατοικίαι αὐταὶ ὁμοιάζουν περισσότερο πρὸς στρατόπεδα, ὅπου εἶναι συσσωρευμένοι μερικαὶ χιλιάδες ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι εἶναι τελειῶς ἀπομεμονωμένοι ἀπὸ τὸ περιβάλλον καὶ ἀποτελοῦν ἓν εἶδος γκέττο.

Ἐν ἄλλο πρόβλημα, τὸ ὁποῖον ὑπεγράμμισεν ἰδιαίτερος ὁ ὁμιλητής, εἶναι τὸ θέμα τῆς σχολικῆς ἐκπαίδευσως τῶν τέκνων τῶν ξένων ἐργατῶν. Εἰς τὴν ἐν λόγω περιφέρειαν ὑπολογίζονται τὰ παιδιὰ τῶν ἐργατῶν αὐτῶν εἰς 1.200. Κατὰ τὸ πλεῖστον φοιτοῦν εἰς τὰ γερμανικὰ σχολεῖα καὶ παρακολουθοῦν ταυτοχρόνως καὶ εἰδικὰ μαθήματα εἰς τὴν μητρικὴν τῶν γλώσσαν εἴτε εἰς τὰ πλαίσια τῶν ὀνομαζομένων «μεταβατικῶν τάξεων» (Übergangsklassen), αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὡς σκοπὸν τὴν προπαρασκευὴν τῶν παιδιῶν διὰ νὰ φοιτήσουν εἰς τὰ γερμανικὰ σχολεῖα, εἴτε καὶ εἰς τὰ πλαίσια τῶν συμπληρωματικῶν μαθημάτων εἰς τὴν μητρικὴν γλῶσσαν (κυρίως μαθήματα μητρικῆς γλώσσης, ἱστορίας, θρησκευτικῶν καὶ γεωγραφίας (Zusatzunterricht).

Αἱ τάξεις αὗται, ἀνέφερον ὁ ὁμιλητής, ἐξελίσσονται βαθμιαίως εἰς ἓν «Σχολεῖον ἐν τῷ Σχολεῖῳ», μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπιβαρύνωνται τὰ παιδιὰ αὐτὰ τόσο πολύ, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ προχωρήσουν εἰς τὸ γερμανικὸν σχολεῖον καὶ νὰ παραμένουν εἰς τὴν ἰδίαν τάξιν.

Τέλος, ὁ ὁμιλητής ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἀνάγκην μιᾶς καλῆς ἐνημερώσεως τῶν ξένων ἐργατῶν εἰς τὰ θέματα τῶν νέων συνθηκῶν ἐργασίας καὶ ὑπεγράμμισε τὴν ἀναγκαιότητα τῆς δημιουργίας τῶν ἀπαιτήτων προϋποθέσεων πρὸς συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὰ συμβούλια τῶν ἐπιχειρήσεων (Betriebsrat). Τὸ θέμα ὅμως αὐτὸ εἶναι σχετικὸν πρὸς τὸ πρόβλημα τῆς ὅλης ἐπαγγελματικῆς καταρτίσεως καὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς ἀνάδοι τῶν ξένων ἐργατῶν εἰς τὰ πλαίσια μιᾶς ἐπιχειρήσεως.

2. Ἐμπειρία ἐκ τῆς συνεργασίας μετὰ γερμανικῶν ἐκκλησιαστικῶν Ὑπηρεσιῶν.

Ὁ σημειῶν τὰς γραμμὰς αὐτὰς ἀνέπτυξεν ἐν συνεχείᾳ τὸ ὡς ἄνω θέμα, ὑποστηρίξας τὰς ἀκολουθούσας θέσεις:

1. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία αἰσθάνεται τὸ καθῆκον τῆς διακονίας τῶν μελῶν Αὐτῆς εἰς ὅλας τὰς ἀνάγκας. Τοῦτο ἀντλεῖ Αὐτὴ ἐκ τῆς θείας Αὐτῆς ἀποστολῆς καί, συνεπῶς, δὲν ἔχει ἀνάγκην μιᾶς ἐξουσιοδοτήσεως ἕξωθεν. Τὸ καθῆκον δὲ τοῦτο ἀσκεῖ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος νὰ διασώζῃ τὴν ἐσωτερικὴν ἐνότητα τῆς ὅλης ζωῆς καὶ δραστηριότητος τῆς Ἐκκλησίας.

2. Τὸ καθῆκον τοῦτο εἰς οὐδένα δύναται ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία νὰ παραχωρήσῃ.

3. Κεντρικὸν σημεῖον τῆς ζωῆς τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ἡ θεία λειτουργία. Αὕτη συνιστᾷ τὴν συναγωγὴν τῶν διεσκορπισμένων τέκνων τοῦ Θεοῦ καὶ πραγματοποιεῖ τὴν ζῶσαν κοινωνίαν μετὰ τῶν ζώντων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ κοινωνία αὕτη δὲν περιορίζεται εἰς τὸν λειτουργικὸν χώρον, ἀλλὰ ἐκφράζεται ὡς διακονία τῶν ἀδελφῶν εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν. Ἡ διακονία, ἐκεῖ ὅπου αὕτη δὲν παρεμποδίζεται βιαίως, ἀποτελεῖ τὴν μαρτυρίαν τῆς γνησιότητος τῆς πίστεως, τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς Αὐτῆς.

Ἐὰν διαχωρίσωμεν τὴν διακονίαν τῶν ἀδελφῶν (Bruderdienst) ἀπὸ τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας (Kirchendienst), δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ ὁμιλώμεν περὶ διακονίας καὶ περὶ διακόνων, ἀλλὰ μόνον περὶ κοινωνικῆς ἐργασίας καὶ κοινωνικῶν λειτουργῶν, τῶν ὁποίων ἡ φυσικὴ θέσις δὲν εἶναι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ εἰς τὰς Κρατικὰς Ὑπηρεσίας προνοίας.

Ἐὰν ὅμως, παρὰ ταῦτα, θελήσωμεν νὰ προσλάβωμεν αὐτοὺς ὡς ἐργάτας τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν ὀνομάσωμεν τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴν διακονίαν, τότε βαδίζομεν συνειδητῶς πρὸς τὴν ἐκκοσμίκευσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ κινδυνεύομεν νὰ προδώσωμεν τὸ εὐαγγελικὸν μήνυμα.

4. Διὰ τῆς παραθέσεως ἐπισήμων κειμένων κατέδειξεν ὁ ὁμιλητής, ὅτι τόσο ὁ ἀειμνηστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων Ἀθηνᾶς, ὅσον καὶ οἱ μετέπειτα ὑπεύθυνοι ὀρθόδοξοι Ἕλληνες Ἱεράρχαι ἐν Γερμανίᾳ ἐξέλαβον ὑπ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὴν ἐν Γερμανίᾳ ἀποστολήν των καὶ ἐπεξέτεινον τὴν δραστηριότητα αὐτῶν καὶ πέραν τοῦ λειτουργικοῦ χώρου.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου θὰ ἐπανέλθωμεν κατωτέρω διὰ νὰ ὑπογραμμίσωμεν, ὅτι τὴν ἰδίαν θέσιν λαμβάνει καὶ ὁ νῦν Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γερμανίας κ. Εἰρηναῖος, ὁ ὁποῖος, ὡς εἶναι γνωστὸν, διαθέτει ἀρίστην μόρφωσιν καὶ ἔχει ἐπιδείξει ἐν εὐρύτατον ποιμαντικῶν—κοινωνικῶν ἔργων.

5. Οἱ ἐν λόγω Ἱεράρχαι ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι αὕτη θὰ ἐνετάσσετο, τοῦλάχιστον ἐσωτερικῶς, εἰς τὰ πλαίσια τῆς ζωῆς καὶ τῆς δραστηριότητος τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐν γένει καὶ ἰδιαίτερος ἐκεῖ, ὅπου ὕφιστανο ζῶσαι ὀρθόδοξοι ἐνορία.

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 2779
 Διεκπ. 1359 } Ἀθήνησι τῆ 2-5-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1912

Πρὸς
 τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὡς τυγχάνει ὑμῖν γνωστόν, ἔχει ἀπὸ ἐτῶν καθιερωθῆ ὁ κατ' ἔτος ἑορτασμός τῆς «Ἡμέρας τῆς Μητέ-

ρας» πρὸς ἔξαρσιν τῆς ὑφίστης σημασίας τῆς ἀποστολῆς τῆς Μητρὸς καθόλου.

Ὁ ἑορτασμός οὗτος ἀγεται κατὰ τὸ τρέχον ἔτος τῆ Κυριακῆ 14ῃ Μαΐου, καθ' ἣν ὁργανοῦνται καθ' ἅπασαν τὴν Χώραν, μερίμνη τῶν Συνεργαζομένων Γυναικείων Σωματείων, ἐκδηλώσεις ἀνάλογοι πρὸς τὴν σοβαρότητα τοῦ θέματος.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ Αὐτῆς ὅπως ἡ Ἐκκλησία, ἥτις ἀείποτε τὴν ἀποστολὴν τῆς Μητρὸς ἐκθύμως ἀναγνωρίζει καὶ ἐπευλογεῖ, συμβάλῃται εἰς τὸν ἀπὸ ὀρθοδόξου χριστιανικῆς ἐπόψεως λαμπρὸν τοῦ ἑορτασμοῦ τούτου πανηγυρισμὸν, ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως παρακαλέσῃ ὑμᾶς, ἵνα μετάσχητε τοῦ

6. Διὰ τῆς παραδοχῆς μιᾶς ἀπαραδέκτου διὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν θεωρίας περὶ διαχωρισμοῦ τῆς «κοινωνικῆς» καὶ «πολιτιστικῆς» ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ὀρθοδόξων ἐλλήνων τῆς Γερμανίας, ἐπροχώρησεν ἡ εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τῆς Γερμανίας εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνὸς ὀλοκλήρου μηχανισμοῦ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ὀρθοδόξων ἐλλήνων, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖ ὅλας τὰς πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν οἰκονομικὰς δυνατότητας, προερχομένας ἐκ δημοσίων γερμανικῶν πηγῶν καὶ δρᾷ τελειῶς αὐτοτελῶς καὶ ὅλως ἀνεξαρτήτως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καὶ τὴν θέσιν ταύτην κατωχύρωσεν ὁ ὀμιλητὴς διὰ τῆς παραθέσεως ἐπισήμων κειμένων.

Ὁ ὀμιλητὴς ἐχαρακτήρισεν ἐν συνεχείᾳ τὴν τοιαύτην ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν οὐχὶ ὡς θετικὴν, καὶ κατέληξεν:

«Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι πρὸ τριῶν ἐτῶν. Θὰ ἐχαιρόμην ἰδιαίτερος, ἐὰν κατὰ τὴν συζήτησιν, ἡ ὁποία θὰ ἀκολουθήσῃ, ἐλάμβανον τὴν ἀπάντησιν, ὅτι πάντα ταῦτα ἀνήκουν ἤδη εἰς τὸ παρελθὸν καί, συνεπῶς, δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀναφερθοῦν διεξοδικῶς εἰς τὰ πλαίσια τοῦ παρόντος Συνεδρίου.

Εἰς περίπτωσιν ὅμως, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐν τῷ μεταξὺ δὲν ἔχει τίποτε μεταβληθῆ, τότε θὰ ἦτο ἀληθὲς νὰ ὑποστηρίξωμεν, ὅτι ἡ παράκλησις, τὴν ὁποίαν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπηύθυνεν εἰς τὴν εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν πρὸ μιᾶς δεκαετίας, ζητοῦσα βοήθειαν, δὲν ἔτυχε μέχρι σήμερον τῆς ἀναμενομένης ἀπαντήσεως.

Ἐὰν ἐκφράζω τοῦτο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, δὲν τὸ πράττω μὲ σκοπὸν νὰ ἀσκήσω μίαν ἄκαρπον κριτικὴν, ἀλλὰ διὰ νὰ καταστήσω ἀντιληπτόν, ὅτι ἔχομεν ἐνταῦθα μίαν φωνήν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ μίαν δεκαετίαν δὲν ἠκούσαμεν ἢ παρεξήγησαμεν αὐτήν, καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον, κατὰ μίαν ἐντιμὸν προσπάθειαν ἡμῶν

νὰ βοηθῆσωμεν ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀνάγκην βοηθείας, κατεσκευάσαμεν μίαν ὁδόν, ἡ ὁποία ἠγνόησεν ἐκείνην, ἡ ὁποία ἐζήτησε τὴν βοήθειαν, δηλαδὴ τὴν Ὀρθοδόξιαν.

Οὕτως ἐλπίζω, ὅτι αἱ σκέψεις αὐταὶ δύνανται νὰ δώσουν μίαν ὠθησιν δι' ἓνα νέον προσανατολισμὸν, ὅποτε πραγματοποιεῖται καὶ ὁ σκοπὸς τῆς παρουσίας εἰσηγήσεως».

Ἐνταῦθα ἐπιθυμοῦμεν ἀκόμη νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι διὰ τῆς ἀφίξεως σήμερον τοῦ νέου Μητροπολίτου Γερμανίας κ. Εἰρηναίου ἴσως ἔφθασεν ὁ χρόνος τοῦ νέου τούτου προσανατολισμοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου ὀμιλήσαμεν εἰς τὸ Ἑρλαγγεν.

Τοῦτο διότι, καθὼς θὰ παρατηρήσωμεν καὶ κατωτέρω, ὑφίστανται ὄντως σήμερον ἐν Γερμανίᾳ μεγαλύτεραι δυνατότητες καὶ καλλίτεραι προϋποθέσεις ὀρθῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ πολυπλοκωτάτου τούτου προβλήματος, τὸ ὁποῖον ἐπεβράδυνε κατὰ πολὺ τὴν ὁργάνωσιν τῆς ἐν Γερμανίᾳ ἐλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ ἐδυσχέρανε τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς ἀμοιβαίας καὶ γνησίας διεκκλησιαστικῆς συνεργασίας ἐπὶ πρακτικοῦ ἐπιπέδου καὶ ἰδιαίτερος ἐπὶ μιᾶς εὐρυτέρας βάσεως.

Τὸ θέμα ὅμως αὐτὸ εἶναι ὄντως τεράστιον καὶ περιλαμβάνει πολλὰς πλευράς. Εἰς τὴν τελευταίαν δὲ ἀνάλυσίν του ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ τῆς θεολογικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς τοποθετήσεως τοῦ προβλήματος ἀπὸ μέρους τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐκ τῶν θεολογικῶν προϋποθέσεων τῶν ἐπὶ μέρους προσώπων, τὰ ὁποῖα χειρίζονται τὰ θέματα ταῦτα, ἐκ τῶν διαθέσεων καὶ τοῦ ζήλου πρὸς ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν τῶν θεμάτων τούτων καὶ τέλος ἐκ τοῦ τρόπου ἐργασίας καὶ ἐκ τῆς ὅλης προσωπικότητος αὐτῶν.

(Συνεχίζεται) Πρεσβ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

διαληφθέντος ἑορτασμοῦ τῆς («*Ἡμέρας τῆς Μητέρας*») κατὰ τὴν 14ην Μαΐου ἐ.ε., διὰ τελέσεως Λοξολογίας ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς καθ' ὑμᾶς Θεοσώστου Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ δι' ἐκφωνήσεως εἰδικοῦ ἐπὶ τῇ περιστάσει κηρύγματος ὑπὸ τῶν ὑφ' ὑμᾶς κηρῦκων τοῦ Θ. Λόγου ἢ δι' ἀναγνώσεως Ποιμαντορικῆς ὑμῶν Ἐγκυκλίου, ἐξαιρούσης τὴν τῆς Μητρὸς ὑψίστην καὶ ἱερὰν ἀποστολήν.

† Ὁ Ἀθηῶν Ἱερώνομος, Πρόεδρος
 † Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
 † Ὁ Μολιτήνης Ἰάκωβος
 † Ὁ Ἰωαννίνων Σερραφεῖμ
 † Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
 † Ὁ Ναυπακτίας καὶ Ἐδρυτανίας Δαμασκηνὸς
 † Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
 † Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
 † Ὁ Λιδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τῖνος
 † Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος
 † Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
 † Ὁ Δέσβης ΚΟΣΜΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 1929
 Διεκπ. 984 Ἀθήνησι τῇ 29-3-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1908

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Κοινοποιοῦντες ὑμῖν παρὰ πόδας τὴν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 30.450/Y.342/8-3-1972 ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων

περιελθοῦσαν ἡμῖν ὑπ' ἀριθμ. Δ1α/1352/Ἐγκ. 171/16-2-1972 Ἐγκύκλιον τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ προϊόντος ἐράνου ἐπὶ σκοπῶ ἀνεγέρσεως ἢ ἐπισκευῆς Ἱ. Ναοῦ ἐκ κρατήσεως 1/10 ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου, Συνοδικῆ ἐξουσιοδοτήσῃ παρακαλοῦμεν, ἵνα λάβητε γνώσιν.

† Ὁ Ἀθηῶν ἹΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
 † Ὁ Δέσβης ΚΟΣΜΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΚΟΙΝ. ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
 ΓΕΝ. Δ/ΝΣΙΣ ΚΟΙΝ. ΠΡΟΝΟΙΑΣ
 Δ/ΝΣΙΣ ΔΗΜ. ΑΝΤΙΔΗΨΕΩΣ
 ΤΜΗΜΑ Α΄.

Ταχ. Δ/νσις Ἀριστοτέλους 17
 Πληροφορίαι Ε. Διαμαντοπούλου
 Τηλέφωνον 523-240

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16 Φεβρουαρίου 1972

Ἀριθ. Πρωτ. Δ1α/1352 ΕΓΚ. 171

ΘΕΜΑ: Ἀπαλλαγὴ κρατήσεως ἐκ τοῦ προϊόντος διενεργουμένων ἐράνων ἐπὶ σκοπῶ ἀνεγέρσεως ἢ ἐπισκευῆς Ἱερῶν Ναῶν.

ΣΧΕΤ. Ὑπ' ἀριθ. Υ. 1607/228/31 ΙΑΝ. 1972 ἐγγράφον Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν.

Γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ Ὑπουργὸς Οἰκονομικῶν διὰ τοῦ ὑπερθεῖν σχετικοῦ ἐγνώρισεν ἡμῖν, ὅτι ἀπεδέχθη τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1051/1971 γνωμοδότησιν τοῦ Β' Τμήματος τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους, καθ' ἣν διενεργούμενοι ἐρανοὶ ἐπὶ σκοπῶ ἀνεγέρσεως ἢ ἐπισκευῆς Ἱερῶν Ναῶν δὲν ὑπόκεινται εἰς κράτησιν τοῦ 1/10 ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου ἐκ τοῦ καθαροῦ προϊόντος τούτων, περὶ ἧς ἡ διάταξις τῆς παραγρ. 3 τοῦ ἀρθρου 9 τοῦ Ν. 5101/31.

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
 † Ὁ Δέσβης ΚΟΣΜΑΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Κατηθύνθη πρὸς τὸν ὀρθὸν στόχον».

Ἡ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐνθαρρυνόμενη δημοσία συζητήσεις διὰ τὴν Ἑθνικὴν Παιδείαν ἐνεκαινίσθη διὰ τῆς συνεντεύξεως, τὴν ὁποίαν παρεχώρησεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος πρὸς τὸν σταθμὸν Τηλεοράσεως τῆς Υ.Ε.Ν.Ε.Δ.

Συμφώνως πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου λεχθέντα, ὁ πρῶτος καὶ κύριος στόχος τῆς δημοσίας ταύτης συζητήσεως δεόν νὰ εἶναι ἡ ἀποσαφήνις τοῦ κυρίου προσανατολισμοῦ τῆς («Ἑθνικῆς Παιδείας»), ἣτις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ («ἡ παντὸς εἶδους ἀγωγή γενικῶς, ἡ ὁποία καὶ ἀδήλως καὶ ἐμμέσως παρέχεται εἰς τὸν Ἕλληνα. Μὲ ἄλλας λέξεις, πρέπει νὰ ἐννοῆται ἡ ἐπιτροπή, ἡ ὁποία ἐξασκεῖται εἰς τὸν ἐνήλικον καὶ εἰς τὸν ἀνήλικον Ἕλληνα καὶ διὰ τῆς ὁποίας οὗτος διαμορφώνει τὴν προσωπικότητά του, σύμφωνα μὲ τὸν διὰ παντὸς τρόπον καὶ μέσον προβαλλόμενον ἰδανικὸν τύπον τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν δὲν ἔχη ἀποσαφηνισθῆ ποῖος εἶναι ὁ ἰδανικὸς αὐτὸς τύπος, τότε ἡ («Ἑθνικὴ Παιδεία») ἔχει χάσει τὸν προσανατολισμὸν τῆς».

Ὡς ἐσημείωσεν ἀθηναϊκῆ ἐφημερίς, («κατηθύνθη πρὸς τὸν ὀρθὸν στόχον ἢ συνέντευξις») τοῦ Μακαριωτάτου, διότι («μόνον ὅταν ὁ σκοπὸς αὐτὸς (τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ἰδανικοῦ τύπου τοῦ ἀνθρώπου) ἀποσαφηνισθῆ, θὰ ἀπλουστευθῆ καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιλογῆς τῶν καταλληλοτέρων μεθόδων καὶ συστημάτων καὶ τοῦ ἀποδοτικωτέρου συνδυασμοῦ τῶν μέσων, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ. Διαφορετικὰ θὰ ἐξακολουθῶμεν νὰ θεωρῶμεν τοὺς διδασκόμενους ὡς ἀποθήκας, ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ ῥίπτωμεν, φύρδην-μύγδην, γνώσεις, τύπους, χρονολογίας καὶ θεωρίας καὶ νὰ σπαταλῶμεν τὴν ἐνεργητικότητα τόσοσιν αὐτῶν, ὅσων καὶ τῶν διδασκόντων πρὸς ἀγόνους κατευθύνσεις»).

Διὰ μίαν ἀκόμη φοράν μυωπάζει.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα, τὸ δημοσιογραφικὸν ὄργανον τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως («Πρόβδα») ἐξαπέλυσε βιβαίαν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἐπαναλαμβάνον ὅλως πεπαλαιωμένας θεωρίας: «Αἱ περὶ Πάσχα δοξασαί, γράφει,—εἶναι ἐπιζήμιοι καὶ ἀντιδραστικά, μὴ βασιζόμενα ἐπὶ ἱστορικοῦ γεγονότος... Ὁ Χριστὸς οὐδέποτε ἀπέθανε καὶ οὐδέποτε ἀνέστη. Ὁ Χριστὸς οὐδέποτε ὑπῆρξεν(!)».

Ὅττω, διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ἡ ἀντιχριστιανικὴ κομμουνιστικὴ ἀρνησις μυωπάζει ἐνώπιον τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ Χριστιανισμός, ὅστις εἶναι ἀσύγκριτον καὶ μοναδικὸν ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ πνευματικὸν φαινόμενον, ὑπῆρξε τόσοσιν γόνιμος πραγματικότης καὶ ἐκινήτοποίησε διὰ τῶν αἰώνων τόσα ἑκατομμύρια

ἀνθρώπων, ὅστε ἀπαιτεῖται ἀχαλίνωτος φαντασία, ἵνα ὑποστηρίζηται, ὅτι ἡ ἀπαράμιλλος αὕτη πνευματικὴ ἐπανάστασις θεμελιούται ἐπὶ ἐνὸς χονδροειδοῦς μύθου καὶ ἐπὶ ἐνὸς φανταστικοῦ προσώπου. Αἴτιον ταύτης ὑπῆρξε τὸ πραγματικὸν καὶ ἱστορικὸν πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν σπονδυλικὴν στήλην τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Χριστὸς εἶναι διὰ τὸν Χριστιανισμὸν μοχλὸς καὶ στρόφιγξ, τὸ κέντρον, ὁ ἄξων, τὸ πᾶν. Αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι ἡ μυστικὴ δύναμις, ἣτις ἐμψυχώνει καὶ σήμερον τὰς τάξεις τῶν ἐν Ρωσίᾳ Χριστιανῶν, οἵτινες κατ' ἀξιοθαύμαστον τρόπον ἀνθίστανται νικηφόρως κατὰ τῆς πλημμυρίδος τοῦ ἀθέου κομμουνισμοῦ.

«Γράμματα Ἑλληνικά».

Ἡ ἐν τοῖς Σχολείοις Μέσης Ἐκπαιδεύσεως διδασκαλία τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν χωλαίνει εἰς μέγαν βαθμὸν, ἐνεκα τοῦ ὅτι ἀφ' ἐνὸς αὕτη ἔχει ὅλως νοησιορρικὸν χαρακτήρα, στερουμένη παντὸς βιωματικοῦ στοιχείου, καὶ ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς παραθεωροῦνται τὰ κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἀρχαίας Χριστιανικῆς Γραμματείας. Σημαντικὴ πρόδοσις πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς καταπολεμήσεως τῶν ἐλλείψεων τούτων εἶναι ἡ ἐν τῇ σειρᾷ προτύπων δημοσιευμάτων τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν ἔκδοσις ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὑπὸ τῶν καθηγητῶν του Κρ. Πανηγύρη καὶ Ἐμμ. Φραγκίσκου καταρτισθέντος ἐξαιρετοῦ Ἐγχειριδίου διδασκαλίας τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Α' Γυμνασίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Γράμματα Ἑλληνικά».

Οἱ εἰδικοί εἶναι ἀρμόδιοι νὰ κρίνουν τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο τόσοσιν ἐξ ἐπόψεως γραμματικῆς, συντακτικῆς καὶ πραγματικῆς, ὅσον καὶ ἐξ ἐπόψεως διδασκτικῆς καὶ μεθολογικῆς ἢ ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τῆς ἀξιολογήσεως τοῦ χρησιμοποιουμένου ἐποπτικοῦ ὕλικου (πινάκων, σχεδιαγραμμάτων, εἰκόνων), ἢ («Ἐκκλησία») ὅμως μετὰ χαρᾶς ἐξάγει τὸ γεγονός, ὅτι ἐν τῷ διδακτικῷ τούτῳ βοηθήματι περιέχονται δαυρὶλῆ στοιχεῖα ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης καὶ ἐκ Λειτουργικῶν κειμένων. Ἡ παράθεσις ὀλοκλήρων κειμένων ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἡ ὑπόδειξις πολλῶν βιβλικῶν φράσεων πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς ὕλης τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ ἔνθεν μὲν καθιστᾷ οἰκείαν εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἐτέρωθεν δὲ ἱκανοποιεῖ κατὰ μέγα μέρος τὸ αἷτημα τῆς βιωματικῆς διδασκαλίας καὶ ἐκ τρίτου καλύπτει μέρος τῶν κενῶν, ἅτινα μέχρι τοῦδε ὑπῆρχον εἰς τὴν διδασκαλίαν κειμένων τῆς ἀρχαίας Γραμματείας.

Ἐσχόμεθα, ὅπως ἡ ῥηξικέλευθος προσπάθεια τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίου διανοίξῃ τὴν ὁδὸν διὰ τὴν κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ἀξιοποίησιν οὐ μόνον τῶν θησαυρῶν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀλλὰ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώλυμος κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 16ης ἕως 30ης Ἀπριλίου 1972:

Προήδρευσε τὴν 17ην Ἀπριλίου ἡμερησίας συνάξεως τῶν ὑπευθύνων τομέων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐν τῷ Πνευματικῷ Κέντρῳ «Βηθλεέμ».

— Τὴν 20ὴν Ἀπριλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π.

— Τὴν 24ην Ἀπριλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε.

— Τὴν 25ην Ἀπριλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου.

— Τὴν 27ην Ἀπριλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου Τ.Α.Κ.Ε.

— Τὴν 29ην Ἀπριλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π. καὶ τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου.

Παρέστη τὴν 19ην Ἀπριλίου εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ «Κέντρου Συμπαράστασως Οἰκογενείας» διοργανωθεῖσαν τελετὴν, ὁμιλήσας καταλλήλως ἐνώπιον τριακοσίων μελλονύμφων καὶ χορηγῆσας ἰδιοχείρως τὰς ἀντιστοιχοῦσας ἀδείας Γάμου.

— Τὴν 20ὴν Ἀπριλίου εἰς τὴν ἐν τῇ Α.Σ.Ο.Ε.Ε. Διάλεξιν τοῦ Ἐντεταλμένου Ὑψηλοῦ κ. Χριστοφύρου Διακοπούλου.

— Τὴν 21ην Ἀπριλίου εἰς τὴν πανηγυρικὴν τελετὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 21.4.67, καθ' ἣν ὁμιλήσεν ὁ Καθηγητὴς κ. Σ. Δελικωστόπουλος μὲ θέμα «ὁ ἔλεγχος τῆς Νομιμότητος εἰς τὸ σύγχρονον Κράτος Δικαίου».

— Τὴν 25ην Ἀπριλίου εἰς συγκέντρωσιν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίας Εἰρήνης, διὰ τὸν Ἀντικαρκινικὸν Ἐρανον, ὁμιλήσας περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συμβολῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς αὐτόν.

Παρεκάθησε τὴν 18ην Ἀπριλίου εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν κ. Ζαυθοπούλου Παλαμᾶ παρατεθὲν δεῖπνον πρὸς τιμὴν τοῦ ἐν Ἑλλάδι Διπλωματικοῦ Σώματος, ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ Μ. Βρετανία.

— Τὴν 23ην Ἀπριλίου εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν παρατεθὲν γεῦμα ἐν τῷ Σωφρονιστικῷ Καταστήματι Ἀθηνῶν, πρὸς χάριν τῶν τροφίμων αὐτοῦ.

Ἐπεσκέφη τὴν 18ην Ἀπριλίου, μετὰ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Θ. Δοξιάδη, τὰς ἐγκαταστάσεις τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε.

Ἐτέλεσε τὴν 21ην Ἀπριλίου ἐπίσημον Δοξολογίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει πενταετίας ἀπὸ τῆς 21.4.1967.

— Τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐν τῇ Νυκτερινῇ Ἱερατικῇ Σχολῇ Ἀθηνῶν.

— Τὴν 26ην Ἀπριλίου τὸν Ἁγιασμόν ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ Κέντρου Αἰμοδοσίας Ι.Κ.Α.

— Τὴν 28ην Ἀπριλίου τὴν Θ. Λειτουργίαν καὶ μνημόσυνον τῆς Κ. Λαίμου ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε.

— Τὴν 30ην Ἀπριλίου τὸ Μνημόσυνον τῶν θυμάτων τῶν στρατευμάτων Κατοχῆς.

Ἐχοροστάτησε τὴν 26ην Ἀπριλίου κατὰ τὴν Θ.

καὶ τῶν Πατερικῶν καὶ Λειτουργικῶν κειμένων, ἅτινα δύνανται ἄριστα νὰ ὑποβοηθήσουν τὴν ζωοποίησιν τῆς διδασκαλίας τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν.

Ἡ μαρτυρία τοῦ μοναχισμοῦ.

Ἐν προσφάτῳ χαιρετιστηρίῳ μηνύματι τῆς Μονίμου Συννοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς προαγωγῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου πρὸς τὰς ὀρθοδόξους γυναικείας μονὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, ἀφοῦ ἐν ἀρχῇ ἀναφέρεται, ὅτι «ὁ Ἰησοῦς Χριστός... εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἀληθοῦς μοναχισμοῦ» καὶ ὅτι «αἱ τρεῖς μοναχικαὶ ἀρεταὶ μόνον ἐν Χριστῷ εὐρίσκουν τὸ ἀληθὲς νόημά των καὶ τὸ πλήρωμά των», τονίζεται ἐν συνεχείᾳ ἡ «ἀπόλυτος καὶ ἐπείγουσα ἀνάγκη νὰ δώσῃ σήμερον ὁ μοναχισμὸς μίαν συγκλονιστικὴν μαρτυρίαν εἰς τὸν πολλαπλῶς κλονιζόμενον καὶ καταρρέοντα κόσμον. Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ εἴπῃ ὁ μοναχισμὸς τὴν μεγάλην ἀλήθειαν διὰ τῆς ζωῆς του καὶ τῆς σιωπῆς του... Ἡ καθημερινὴ ζωὴ του πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἰσχυρότερον κήρυγμα. Τὸ πραγματικὸν κοινόν βίον εἶναι ὁ καλύτερος ἄμβων, ἡ ἐμπράγματος ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ διδασκαλία, τὸ ὑπόδειγμα μίᾳς καλύτερας ζωῆς, ὁ τύπος ἐνὸς νέου πολιτεύματος. Οὕτω δύνανται νὰ ἀποβῇ τοῦτο ἡ ἀπαρχὴ τῆς καινῆς κτίσεως, ἡ πρόγευσις τοῦ οὐρανοῦ, τὸ ἐργαστήριον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν».

Ἀλλὰ διὰ νὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ δοθῇ ἡ μαρτυρία αὕτη, δεόν πᾶς μοναχὸς νὰ «ζῆ τὴν ὑπερφυσικὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπην» καὶ νὰ παρουσιάσῃ τὸν βίον αὐτοῦ

ὡς ἐν «ἄσμα ἁσμάτων», ὡς «θεῖον ἔρωτα», ὡς «θυσίαν διὰ τὸ Ἀρνίον», ὡς «πραγματικὸν δλοκαύτωμα», ὡς «συνεχῆ ἀφιέρωσιν» καὶ «συσταύρωσιν μὲ τὸν Νομφίον», ὡς «διαρκῆ θάνατον καὶ ὄντως ζῶην ἐν Αἰτῷ».

Πρωτίστως προληπτικός.

Ἀσφαλῶς εἶναι εὐχάριστον τὸ γεγονὸς, ὅτι ὁ Πρόεδρος Νίξον, δηλῶν ὅτι «τὰ ναρκωτικὰ εἶναι ὁ ἕπ' ἀριθ. 1 δημόσιος κίνδυνος διὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας», ὑπέγραψε νόμον, διὰ τοῦ ὁποῖου δημιουργεῖται ὑπηρεσία ἀγῶνος κατὰ τῶν ναρκωτικῶν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ὑπηρεσία Εἰδικῆς Δράσεως διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν ναρκωτικῶν». Μάλιστα εἶναι γνωστὸν, ὅτι καὶ ἄλλαι πεπολιτισμέναι Χῶραι ἔχουν διοργανώσει παρόμοιον ἀγῶνα.

Ἄλλ' ὅμως ὁ ἐναντίον τῶν ναρκωτικῶν ἀγῶν δὲν πρέπει νὰ εἶναι μόνον κατασταλτικὸς ἢ θεραπευτικὸς, πρωτίστως πρέπει νὰ εἶναι προληπτικός. Ὡς ὀρθῶς σημειοῖ ὀρθόδοξον χριστιανικὸν περιοδικόν, «ὅσοι καταφεύγουν εἰς τὰ ναρκωτικὰ δι' αὐτὸ καταφεύγουν, διὰ νὰ γεμίσουν τὸ κενόν», ὅπερ ὑπάρχει ἐν τῇ ψυχῇ. Ὅθεν «ἡ καταλληλοτέρα ἀντίδρασις κατὰ τῆς χοήσεως τῶν ὄντως ἐπαράτων καὶ καταστροφικῶν ναρκωτικῶν εἶναι ἡ προσφορὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ μάλιστα εἰς τοὺς νέους πνευματικῶν ἀγαθῶν. Καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτὰ, ποὺ χορταίνουσι τὴν ψυχὴν καὶ τὴν εἰρηνεύουν, μόνον ὁ Λυτρωτὴς Χριστὸς τὰ παρέχει. Αὐτὸ ἄς τὸ συνειδητοποιήσωμεν τοῦλάχιστον ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες».

Λειτουργίαν ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ ὑπὸ τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διοργανώσεως Ποιμαντικῆς Ἔργου τῆς Ἐκκλησίας ὀργανωθέντος Σεμιναρίου Στελεχῶν Ἱερατικῶν Συνεδρίων.

Π α ρ η κ ο λ ο ὕ θ η σ ε τὴν 26ην καὶ 27ην Ἀπριλίου τὰς ἐργασίας ὑπὸ τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διοργανώσεως Ποιμαντικῆς Ἔργου ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ Πεντέλης Σεμιναρίου Στελεχῶν Ἱερατικῶν Συνεδρίων.

Π ρ ο ε σ τ η τὴν 21ην Ἀπριλίου τῆς τελετῆς τῆς θεμελιώσεως τοῦ Δικαστικοῦ Μεγάρου Ἀθηνῶν.

Ὠ μ ί λ η σ ε τὴν 28ην Ἀπριλίου ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ Τηλεοράσεως Υ.Ε.Ν.Ε.Δ. περὶ Παιδείας, ποιησάμενος ἑναρξιν τῆς δημοσίας συζητήσεως ἐπὶ τοῦ θεμάτος τούτου.

Ἐ δ ε χ θ η τὴν 18ην Ἀπριλίου τὸν κ. Ἱ. Παλαιοκρασσᾶν, κ. Ἐπ. Σπηλιωτόπουλον, κ. Δ. Παπακωνσταντίνου καὶ κ. Ἱ. Κανελλάκη.

— Τὴν 19ην Ἀπριλίου τὸν κ. Γ. Νικολαΐδην.

— Τὴν 20ην Ἀπριλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Λευκάδος κ. Νικηφόρον, τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Σεβαστείας κ. Γερμανὸν, τὸν ἐν Ἀθήναις Ἐξαρχον τοῦ Παναγίου Τάφου, τὸν Ἐπίσκοπον S. Einarsonz, τὸν κ. Ἱ. Καλαμίδαν, τὸν κ. Κων. Κωνσταντόπουλον, τὸν κ. Ἄρ. Πανώτην, τὸν κ.Τ. Ἀθανασιάδην, τὸν Αἰδεσιμώτατον κ. Σπ. Ἀνδριανᾶτον, τὸν κ. Γ. Δράκον καὶ τὸ Δ.Σ. τῆς Ἐνώσεως Ἀποφοίτων Ριζαρείου Σχολῆς.

— Τὴν 21ην Ἀπριλίου τὸν κ. Ἀθ. Βοσυνιώτην καὶ τὸν κ. Ἐπ. Μπλούμην.

— Τὴν 24ην Ἀπριλίου τὸν ἱατρὸν κ. Γ. Γεωργαλᾶν, τὸν Ὑφηγητὴν κ. Μ. Φαρόντου, τὸν κ. Ἐμμ. Νιάνιαν, τὴν Καν Θ. Σακελλαρίου, τὸ Δ.Σ. Ἐνώσεως Ἀποστράτων Ἀξιωματικῶν, τὸν καθηγητὴν ἱατρὸν κ. Π. Πετρόπουλον καὶ τὸν λογοτέχνην κ. Κ. Μπαστιᾶν.

— Τὴν 25ην Ἀπριλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Δρυϊνουπόλεως καὶ Κοϊτίσης κ. Σεβαστιανὸν καὶ τὸν δημοσιογράφον κ. Ν. Κατσαρόν.

— Τὴν 27ην Ἀπριλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Γερμανίας κ. Εἰρηναῖον καὶ τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Λαρίσης κ. Θεολόγον.

— Τὴν 28ην Ἀπριλίου τὸν κ. Ἰωάννην Πολιουδάκη, Νομάρχην Πειραιῶς, τὸν κ. Ἀθανάσιον Χαστούπη, Κοσμητὸρα Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, καὶ τὴν δ. Τζένην Σατραζέμη.

— Τὴν 30ην Ἀπριλίου 100 ἱερεῖς ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, φιλοξενουμένους τῆς Ἐθνικῆς Ἔστιας τοῦ Β.Ε.Ι.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/69 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρῶσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἁγ. Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, Κολωνακίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω. Τὸ πρῶτιστον ἔσται τὸ Πτυχίον τῆς Θεολογίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5ῃ Μαΐου 1972

† Ὁ Ἀθηνῶν ἹΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/69 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρῶσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἁγίου Γεωργίου, Χαλανδρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5ῃ Μαΐου 1972

† Ὁ Ἀθηνῶν ἹΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 παρ. 1 καὶ 52 παρ. 1 καὶ 2 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν διακόνων τῶν Ἱ. Ναῶν: 1) Ἁγίας Τριάδος Θεσσαλονίκης, 2) Παναγίας Φανερωμένης Θεσσαλονίκης, 3) Γεννήσεως Θεοτόκου (Παναγίδας) Θεσσαλονίκης, 4) Ἁγίου Κωνσταντίνου Ἱπποδρομίου Θεσσαλονίκης καὶ 5) Παναγίας Χαλκῶν Θεσσαλονίκης, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἰτήσιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πληρῶσιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν διακονικῶν θέσεων.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 18ῃ Ἀπριλίου 1972

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΔΕΩΝΙΔΑΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἀρθρ. 33 παρ. 2 καὶ 3 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «Εκκλησία», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα δικαιολογητικὰ μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως πρὸς κατάληξιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: α) Ὁσίου Λουκᾶ Ἐνορίας Ἁγίου Λουκᾶ. β) Ἁγίας Τριάδος Βρύσεως. γ) Κοιμήσεως Θεοτόκου, Μονοδρίου. δ) Ἁγίου Νικολάου Λιναρῆς Σκύρου.

Ἐν Κύμῃ τῇ 8ῃ Μαΐου 1972

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν ὑπ' ἀριθμ. 2.200/1940 Α.Ν. προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρῶσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Λουτροῖς Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἰτήσιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων τῶν.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 20ῃ Ἀπριλίου 1972

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Κλητήριον Θεόσπισμα [1]

Πρὸς τὸν

Ἱερέα Δημήτριον Θεοδώρου, τέως ἐφημέριον

Ἱ. Ν. Ἀγίου Κωνσταντίνου, Ν. Ἰωνίας

(ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἐνεργοῦν-
τος ὡς ἀνακριτοῦ, δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθ. Φ. 200/6774/
1-11-71 ἐγγράφου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, τὴν 12ην Ἰου-
νίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Δευτέραν καὶ ὥραν ὅγην μ. μ. ἐν τῷ Γρα-
φείῳ τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγίου Γεωργίου, Ἀκαδημίας Πλάτωνος
καὶ ἀπολογηθῆς ἐπὶ ἀποδιδόμενης σοι κατηγορίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15ῃ Μαΐου 1972

Ὁ ἐνεργῶν τὴν ἀνάκρισιν

Οἰκον. Γεράσιμος Μπερερῆς, ἐφημέριος

Ἱ. Ν. Ἀγίου Γεωργίου, Ἀκ. Πλάτωνος.

Ἱερά Μητρόπολις Μονεμβασιάς καὶ Σπάρτης

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 126/
69 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλά-
δος, ἄρθρον 7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου
«Περὶ τῶν Ἱεροκλήρυκων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καλοῦ-
μεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα
προσόντα, ἵνα καταλάβωσι, ἄνευ διαγωνισμοῦ, τὴν κενὴν θέσιν
Ἱεροκλήρυκος τῆς Ἱεραῆς Μητροπόλεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ
τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά
διὰ διορισμόν.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 1ῃ Μαΐου 1972

† Ὁ Μονεμβασιάς καὶ Σπάρτης ἹΕΡΟΘΕΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ**Ἱερά Μητρόπολις Ἀξώμης**

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Ἀξώμης ζητεῖ τρεῖς ἱερεῖς. Πα-
ρέχονται λίαν ἱκανοποιητικὰ ἀποδοχὰ. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι,
μετὰ συστατικῶν, δύνανται ν' ἀπευθυνθοῦν πρὸς τὸν Σεβ.
Μητροπολίτην Ἀξώμης κ. Μεθόδιον. P.O. BOX 571. Addis
Ababa. Ethiopia.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

(Ζητεῖται Ἱερεὺς)

Ζητεῖται Ἱερεὺς, ὡς Ἐφημέριος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου
Νικολάου εἰς Μοντεβίδεον-Οὐρουγουάης (Νοτίου Ἀμερικῆς)
τῆς ἐκεῖ Κοινότητος τῶν ἀποδήμιων Ἑλλήνων καὶ ἄλλων Ὀρ-
θοδόξων χριστιανῶν, διὰ νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του καὶ ὡς
Ἱεραπόστολος τῶν ξενητευμένων μας.

Πληροφορία: τηλέφωνον 602.239 Ἀθηνῶν. Ὁρ. 11-2
καὶ 6.30-9 μ. μ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 30/30-3-1972 ἀποφάσεως τοῦ Κεντρι-
κοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΔΔΕΠ, ληφθείσης συμφώνως
τῷ ἄρθρῳ 124, παράγραφος 3 τοῦ Συντάγματος καὶ τοῖς ἄρ-
θροις 27, 34, 35, 37, 177, 178B παράγραφος VI καὶ XI τοῦ
ὑπ' ἀριθμ. 9/1970 Κανονισμοῦ περὶ Κ.Ε.Υ., προσελήφθη εἰς τὸν
ΟΔΔΕΠ ὁ Δασολόγος Γεώργιος Χατζηαντωνίου ἐπὶ συμβάσει
ἐργασίας ἰδιωτικοῦ δικαίου διὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 27-
4-1972 μέχρι 31-12-1973.

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΦΩΤΙΟΣ Α. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »**ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἰωαννίνων **ΣΕΡΑΦΕΙΜ**† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ**

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 200 ἔτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 9 ἔτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 9.**ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ**

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστη-
μίου Ἀθηνῶν, Διορθόδοξα, Διεκκλησιαστικά καὶ
Παγκόσμια προβλήματα, Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρ-
χεῖον, (ΣΤ').

**Τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου κ. Ἀθη-
ναγόρου**, Πασχάλιον Μήνυμα.

Μητροπολίτου Ἀξώμης Μεθοδίου, Κύριλλος
Λούκαρις.

Μητροπολίτου πρ. Λήμνου Βασιλείου, Ἐθνο-
μάρτυρες Ἀρχιερεῖς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Ἰωάννου Καρμίρη, Ἀ' Διάσκεψις τῆς Προπα-
ρασκευαστικῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς
κατ' Ἀνατολὰς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας Διορθόδοξου
Ἐπιτροπῆς.

Κωνστ. Μουρατίδου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου,
«Οἱ Βασικαὶ Θεσμοὶ Διοικήσεως τῶν Ὀρθόδοξων
Πατριαρχείων μετὰ ἱστορικῶν ἀνασκοπήσεων».

Ἀρχιμ. Ἀναστασίου Γ. Γιαννουλάτου, Δρ. Θ.,
Ὁ Ὁρθρος τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

Ἀρχιμ. Καλλινίκου Κορούσου, Ὁ Μοναχισμὸς
εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ρουμανίαν.

Πρωτ. Εὐαγγέλου Σκορδά, Ἡ ὀρθόδοξος λα-
τρεία μας καὶ ἡ σύγχρονος πραγματικότητα.

Ἱ. Δ. Δρούλια, Ἡ λ. καὶ ἡ ἔννοια Φῶς κατὰ τὴν
Ἱμνογραφίαν καὶ τὰς Ἱ. Ἀκολουθίας τῆς Μ. Ἑβδομάδος.

Ἀλεξάνδρου Σ. Κορακίδου, Τὸ δράμα τοῦ Ρω-
μανοῦ τοῦ Μελωδοῦ.

Ἰωάννου Παναγοπούλου, δ. Θ., Ἐσχατολογία
καὶ Ἱεραποστολή.

Πρεσβ. Ἀν. Ἀλεβιζοπούλου, Ἡ μετανάστευσις
διὰ Δ. Γερμανίαν.

Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιον.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικά Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων κ.λ.π.

Κλητήριον ἐπίκριμα.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
Ἀθῆναι, Ἰατίου 1 — Τηλέφ. 710.734.